

Rritja e rolit të Parlamentit në procesin e integritimit përmes pjesëmarrjes legislative dhe transparencës

Buletin informativ Nr.2

Mars 2012

Plani i zbatimit të Marrëveshjes së Stabilizim Asociimit dhe rëndësia e tij në procesin e integritimit evropian të Shqipërisë

1. Hyrje

Ky punim është hartuar në kuadër të Projektit “Roli i Parlamentit në procesin e integritimit evropian” që zbatohet nga Qendra e Studimeve Parlamentare dhe ka si qëllim kryesor risjelljen në vëmendje të të gjithë aktorëve të rëndësishëm që ka Plani Kombëtar për Zbatimin e Marrëveshjes së Stabilizim Asociimit (PKZMSA) për procesin e integritimit evropian të Shqipërisë. Nevoja për të risjellë PKZMSA-në në vëmendjen e aktorëve kryesorë politikbërës, vjen si pasojë e dy arsyeve:

Së pari për më se dy vjet e gjithë vëmendja e aktorëve të brendshëm dhe atyre evropiane është përqëndruar tek përgatitja dhe zbatimi i Planit të veprimit si përgjigje për 12 prioritetet që ka vendosur BE, të cilat lidhen kryesisht me përmbushjen e kriterit politik të Kopenhagenit

Së dyti: Ministria e Integritimit është aktualisht duke përmirësuar PKZMSA dhe ky dokument i ri pritet të miratohet në muajt e ardhshëm. PKZMSA që është në fuqi është miratuar në 2010 dhe parashikon masa për vitet 2010-2014. Rishikimi i PKZMSA bëhet tashmë në një kontekst të ri i cili lidhet me aplikimin e Shqipërisë në BE dhe përgatitjen e kësaj të fundit për të avancuar me hapat e mëtejshëm të Integritimit.

PKZMSA është një dokument shumë i rëndësishëm për procesin e integritimit evropian të Shqipërisë, sidomos për përcaktimin e një plani strategjik për përafrimin e legjislacionit shqiptar me acquis e BE-së. Përafrimi i legjislacionit ose aftësia për të pranuar standardet evropiane përbën kriterin e tretë të Kopenhagenit që është gjithashtu një nga kriteret e domosdoshme për anëtarësimin e një vendi në BE.

1. Plani i veprimit i 12 prioriteve

Plani i veprimit është në proces hartimi nga qeveria Shqiptare për të adresuar 12 prioritetet e vëna në dukje në opinionin e Komisionit për anëtarësimin e Shqipërisë në BE. 12 pikat apo prioritetet lidhen me një sërë reformash që kanë të bëjnë me kriterin politik të (vijon në faqen 2)

Në këtë numër:

1. Plani i zbatimit të Marrëveshjes së Stabilizim Asociimit dhe rëndësia e tij në procesin e integritimit evropian të Shqipërisë Erion Fejzullah Aida Gugu	<i>faqe1-11</i>
2. Raport për veprimtarinë e Komisionit të Integritimit Evropian Periudha dhjetor 2011 –shkurt 2012 Denis Gila	<i>faqe12-14</i>
3. Raport monitorimi mbi veprimtarinë e Komisionit Parlamentar për Integritimin Evropian dhe punimeve të Kuvendit në seancë plenare 7 dhjetor – 27 shkurt QSP	<i>faqe15-17</i>
4. Roli i Parlamenteve Kombëtare në Integritimin Evropian pas Traktatit të Lisbonës Jonida Begaj Aida Gugu	<i>faqe17-21</i>
Efektet ligjore të marrëveshjeve të asociimit me BE-në për shtetasit e vendeve joanëtare Alfred Kellemann Projekti SMEI	<i>faqe 22-42</i>
KALENDARI (19 mars - 6 prill 2012) (miratuar me mirëkuptim në mbledhjen e Konferencës së Kryetarëve datë 13.03.2012, ora 13.30)	<i>faqe 1,42-46</i>

KALENDARI

(19 mars - 6 prill 2012)

(miratuar me mirëkuptim në mbledhjen e Konferencës së Kryetarëve datë 13.03.2012, ora 13.30)

Veprimtari në Komisionet e Përhershme Parlamentare:

1. Projektligj “Për gjykimin e Mosmarrëveshjeve Administrative dhe Organizimin e Drejtësisë Administrative”.
· **Komisioni për Çështjet Ligjore, Administratën Publike dhe të Drejtat e Njeriut (përgjegjës)**

(vijon në faqen 42)

Mbështetur nga Fondacioni Shoqëria e Hapur për Shqipërinë, Soros.
Mendimet e shprehura në këtë raport janë të autorëve dhe nuk përfaqësojnë domosdoshmërisht mendimet e Fondacionit Shoqëria e Hapur për Shqipërinë

Plani i zbatimit të Marrëveshjes së Stabilizim Asociimit dhe rëndësia e tij në procesin e integritit europian të Shqipërisë

Kopenhagenit dhe kryesisht me reformat për forcimin e shtetit të së drejtës, reformën parlamentare, mbrojtjen e të drejtave të njeriut, çështjen e pronave, administratën publike, korrupsionin kriminel dhe organizuar, e të tjerë. Në përmbyllje të Opinioni të tij Komisioni tha se : “Negociata për anëtarësimin e Shqipërisë në BE mund të hapen kur të përmbushen më mirë kriteret e Kopenhagenit dhe veçanërisht kriteri politik, duke u përqendruar tek stabiliteti i institucioneve demokracia dhe shteti i së drejtës”(Opinionin e Komisionit për aplikimin e Shqipërisë në BE, COM 2010, 680, fq.12)Plani i veprimit përmban masa të natyrës ligjore infrastrukturore dhe për ngritje kapacitetesh. Duke qenë se Plani i Veprimit shtrihet në një sërë reformash të cilat kërkojnë konsensusin e të dyja forcave politike, është kërkuar nga partnerët europian që ky plan të ketë mbështetjen e të gjitha forcave politike në Shqipëri.

Kronologjia e ngjarjeve:

Në 28 prill 2009 Shqipëria paraqiti kërkesën për anëtarësim në BENë 16 nëntor Këshilli i kërkoj Komisionit që përgatiste Opinionin për kërkesën për anëtarësim të Shqipërisë në përputhje me nenin 49 të Traktatit të Bashkimit EuropianNë 16 dhjetor 2009 Komisioni Europian i dërgoi pyetësorin Shqipërisë mbi bazën e të cilit do të përgatiste OpinioninNë 14 prill 2010 qeveria shqiptare dorëzoi pyetësorin e plotësuar pranë Komisionit EuropianNë 9 nëntor 2010 Komisioni Europian publikoi Opinioni për aplikimin e Shqipërisë për anëtarësim në BE në përmbajtje të të cilit ishin dhe 12 prioritet

Çdo vend që të bëhet anëtar i BE-së duhet të plotësojë tre kriteret e Kopenhagenit të njohura si kriteri politik (stabiliteti i institucioneve, shteti i së drejtës, demokracia dhe mbrojtja e të drejtave të njeriut) kriteri ekonomik (aftësia për të krijuar një ekonomi funksionale dhe konkurruese) dhe pranimi i legjislacionit europian (aftësia për të marrë përsipër detyrimet për anëtarësim)¹.

Te tre kriteret janë njësoj të rëndësishme për anëtarësimin e një vendi në BE, por hapja e negociatave për anëtarësim varet kryesisht nga përmbushja e kriterit të parë, kriterit politik². Kjo është arsyeja përse Komisioni Europian në Opinioni e tij të përgatitur për Shqipërinë i dha pikërisht prioritet përmbushjes së kriterit politik të kopenhagenit, në mënyrë që në perspektivën e afërt përveç dhënies së statusit të vendit kandidat të vendosë edhe hapjen e negociatave për anëtarësim. Në vlerësimin që i bëri përmbushjes së kriterit të tretë Komisioni Europian u bazua tek *përmbushja e detyrimeve të parashikuara në MSA dhe tek progresi i përafrimit dhe zbatimit të legjislacionit europian*. Në përgjithësi Opinioni i Komisionit Europian vlerëson progresin e Shqipërisë në përmbushjen e detyrimeve që rrjedhin nga MSA, dhe përpjekjet e saj për të përafruar legjislacionin, por opinioni rendit një numër fushash për të cilat kërkohet më shumë përpjekje për të përafruar legjislacionin³. Një pjesë e këtyre fushave do të jenë edhe objekt vlerësimi i këtij punimi.

Zbatimi i detyrimeve që rrjedhin nga MSA dhe aplikimi për anëtarësim janë dy procese të ndara nga njëri tjetri të cilat mbështeten në nene të ndryshme të Traktatit të Bashkimit Europian. Megjithatë këto dy procese i bashkon një përpjekje

e përbashkët e cila lidhet me harmonizimin e legjislacionit dhe zbatimin e *acquis* së BE-së në vendin aspirant.

2. Detyrimi për përafrimin e legjislacionit sipas MSA

Procesi i përafrimit të legjislacionit shqiptar me atë europian nuk është një proces i ri. Ai ka filluar që më Marrëveshjen e Ekonomike e Tregtare të vitit 1992⁴ dhe është përforcuar me nënshkrimin (2006) dhe hyrjen në fuqi (2009) të MSA.

Detyrimi për përafrimi e legjislacionit shqiptar me *acquis* e BE-së, parashikohet në nenin 6 dhe 70 të MSA-së. Përafrimit i legjislacionit përbën një proces të ndërlikuar dhe shumë kërkuar. Ai kërkon që Shqipëria, jo vetëm të ndërtojë kuadrin e saj rregullator në përputhje me standardet europiane, por edhe kërkon që të sigurohen strukturat administrative dhe kushtet e tjera të nevojshme për zbatimin e *acquis*. Mbështetur në nenin 70, paragrafi 2, përafrimi i legjislacionit ka filluar që nga data e nënshkrimit të MSA-së, 12 Qershor 2006 dhe të përfundojë në fund të periudhës tranzitore deri në vitin 2016 e ndarë në dy faza me nga 5 vjet secila.

Neni 70 i MSA-së përcakton se gjatë fazës së parë përafrimi do të përqendrohet në elementet thelbësore të *acquis* së tregut të brendshëm, ashtu si dhe në fusha të tjera të rëndësishme si: konkurrenca dhe ndihma shtetërore, të drejtat e pronësisë intelektuale, industriale dhe tregtare, prokurimi publik, standardet dhe certifikimi, shërbimet financiare, transporti tokësor dhe detar (duke i kushtuar rëndësi të veçantë sigurisë dhe standardeve mjedisore si dhe aspekteve sociale), legjislacioni për shoqëritë tregtare, kontabiliteti, mbrojtja e konsumatorit, mbrojtja e të dhënave, shëndeti dhe siguria në punë dhe mundësitë e barabarta. Gjatë fazës së dytë, Shqipëria do të përqendrohet në pjesët e mbetura të *acquis*. Përafrimi i legjislacionit nuk është një proces mekanik, por ai duhet trajtuar në përputhje me nevojat dhe zhvillimet në fusha të ndryshme. Ai duhet konceptuar si një proces i prioritizimit të reformave ligjore dhe institucionale.

Për realizimin e një procesi të suksesshëm të përafrimit të legjislacionit pavarësisht se kujt qëllimi ai i shërben (zbatimit të MSA apo procesit të anëtarësimit) është e rëndësishme të përdoren instrumentet e duhura. Eksperienca e vendeve të cilët kanë kaluar këto procese para nesh ka treguar se çdo vend që aspiron të bëhet anëtar i BE duhet të përgatisë një plan për adoptimin e *acquis*. PKZMSA është pikërisht instrumenti strategjik i cili i përgjigjet këtij detyrimi.

3. Çfarë është PKZMSA?

PKZMSA është një dokument i rëndësishëm për prioritizimin e reformave ligjore dhe institucionale në kuadër të procesit të integritit europian të Shqipërisë. Ai është hartuar për herë të parë në vitin 2005 dhe është përditësuar rregullisht që nga ajo periudhë. Aktualisht PKZMSA-ja që është në fuqi është miratuar me VKM nr. 810 datë 6.10.2010 “Për disa ndryshime në Vendimin nr. 463, datë 5.7.2006 të Këshillit të Ministrave ‘Për miratimin e Planit Kombëtar për Zbatimin e

(vijon në faqen 3)

Plani i zbatimit të Marrëveshjes së Stabilizim Asociimit dhe rëndësia e tij në procesin e integrimit europian të Shqipërisë

(vijon nga faqja 2)

Marrëveshjes së Stabilizim-Asociimit”, dhe ai shtrihet për një periudhë 4 vjeçare zbatimi nga viti 2010-2014. Kapitujt e PKZMSA janë të ndarë sipas tri kritereve të Kopenhagenit, dhe konkretisht Kriteri Politik, Kriteri Ekonomik dhe kriteri i tretë Aftësia për të pranuar standardet europiane. Paraqitja e çdo fushe brenda tre kritereve bëhet duke dhënë një zbrëthim të përgjithshëm për politikën në fjalë, detyrimet që rrjedhin nga MSA dhe procesi i integrimit në përgjithësi, nismat ligjore të marra dhe përshkrimi i masave ligjore dhe institucionale për përmbushjen e të gjitha detyrimeve. Masat ligjore janë shtrirë për tu paraqitur dhe për tu miratuar brenda një harku kohor 4 vjeçar, ku për çdo vit janë listuar masat ligjore që do të merren. Krahas këtyre, janë parashikuar edhe nevojat për përkthim dhe kostot përkatëse për çdo iniciative të re që do të ndërmerret.

PKZMSA është një dokument qeveritar, çka do të thotë që ai hartohet dhe miratohet vetëm nga qeveria. Megjithatë roli i këtij instrumenti nuk duhet parë vetëm si një instrument ndihmës për qeverinë. Nisur edhe nga praktika e vendeve të tjera, PKZMSA shërben edhe për të monitoruar nivelin e përafritit dhe përmbushjen e detyrimeve nga ana e vendit të asociuar. Monitorimi nëpërmjet këtij instrumenti bëhet si nga Parlamenti kombëtar ashtu edhe nga strukturat e BE-së.

4. Zbatimi dhe rëndësia e PKZMSA

Ashtu sikurse përmendem që në fillim të këtij punimi përmbushja e kriterit politik dhe hartimi i planit të veprimit për adresimin e 12 ka tërhequr vëmendjen e gjithë aktorëve duke përfshirë dhe shoqërinë civile, çka ka bërë që në fokus të diskutimeve të mos jetë më PKZMSA⁵. Megjithatë ky realitet sado i rëndësishëm nuk mund të zhbëjë rëndësinë e PKZMSA dhe detyrimin për zbatimin e tij. Por si është zbatuar PKZMSA gjatë vitit 2011 dhe sa i rëndësishëm ka qenë ky dokument për procesin e integrimit. Për të bërë një vlerësim të përgjithshëm zbatimit të PKZMSA në jemi fokusuar tek zbatimi nismave ligjore të propozuara për tu miratuar gjatë vitit 2011 nga Parlamenti nga disa Ministri kryesore. Vlerësimi mbështetet tek situata faktike, domethënë sa ligje të propozuara nga çdo ministri janë miratuar nga Parlamenti në vitin 2011 dhe nga vlerësimi që raportet e progresit të BE-së i bëjnë procesit të përafritit në përgjithësi dhe për fushat e përzgjedhura. Vlerësimi është bërë mbi bazë Ministrie fushat e veprimit të cilave korrespondojnë me kapituj të rëndësishëm të acquis së BE, të paktën për sa i përket numrit të madh të legjislacionit europian që duhet harmonizuar.

Duhet theksuar që vlerësimi fokusohet tek nismat ligjore çka do të thotë që ai mbulon vetëm propozimet për ligje të reja apo ndryshime të ligjeve ekzistuese. Është pikërisht kjo arsyeja përse disa Ministri të rëndësishme, në kuptimin që ka shumë legjislacion europian për të përafrituar, kanë mbetur jashtë p.sh Ministria e Bujqësisë. Në planin e propozimeve ligjore për vitin 2011 Ministria e Bujqësisë kishte parashikuar në 99% të rasteve miratim të Vendimeve të Këshillit të Ministrave apo Rregulloreve për të përafrituar legjislacionin tonë me atë të BE në këtë fushë⁶.

Gjithsesi ky fakt përmendet jo për gjykuar instrumentin ligjor të përzgjedhur nga ana e Ministrisë përkatëse për përafritimin e legjislacionit, por për të theksuar arsyet se pse disa ministri janë përjashtuar nga ky proces vlerësimi.

Përzgjedhja vetëm e nismave ligjore bëhet për të vlerësuar jo vetëm angazhimin e qeverisë, por edhe të Parlamenti në këtë proces. Parlamenti luan një rol të rëndësishëm jo vetëm në miratimin e ligjeve në përputhje me legjislacionin europian, por edhe në monitorimin e procesit të integrimit në përgjithësi (shih për më shumë pikën 5)

Ministritë e pazgjedhura janë: Ministria e Ekonomisë, Tregtisë dhe Energjetikës, Ministria e Mjedisit Pyjeve dhe Administrimit të Urjave, Ministria e Transportit dhe Punëve Publike dhe Ministria e Brendshme.

a. Ministria e Ekonomisë, Tregtisë dhe Energjetikës

Ministria e Ekonomisë është institucioni përgjegjës për disa fusha të rëndësishme që korrespondojnë me kapitujt kryesorë të tregut të brendshëm të BE. Për qëllim të këtij monitorimi ne do të analizojmë masat ligjore të propozuara nga kjo Ministri për Vitin 2011 të cilat sipas planit Kombëtar të përafritit duhet të ishin miratuar në parlamentin shqiptar. Sipas PKZMSA Ministria e Ekonomisë është përgjegjëse për fushat e mëposhtme:

- Lëvizja e lirë e mallrave - Kapitulli 1 i acquis së BE-së
- Mbrojtja e konsumatorit (së bashku me Ministrinë e Bujqësisë) – kapitulli 28 i acquis së BE
- Lëvizja e lirë e shërbimeve – Kapitulli 3 i acquis së BE
- Legjislacioni i shoqërive tregtarë - kapitulli 6 i legjislacionit të BE
- Pronësia intelektuale industriale - kapitulli 7 i acquis së BE
- Zhvillimi rajonal - kapitulli 22

Që në fillim duhet theksuar se një pjesë e masave të propozuar nga ana e ministrisë për fushat e tregut të brendshëm janë parashikuar të jenë në formën e akteve nënligjore dhe kryesisht vendime të Këshillit të Ministrave. Këto akte dhe miratimi i tyre nuk do të jetë në fokus të këtij monitorimi, pasi ai kufizohet vetëm tek veprimet në nivel qeverie dhe nuk përfshijnë parlamentin.

Lëvizja e lirë e mallrave (Kapitulli 1 i legjislacionit të BE)

Në kuadër të nenit 70 dhe nenit 6 të Marrëveshjes së Stabilizim Asociimit, Shqipëria është e detyruar që në mënyre graduale të përafritojë legjislacionin shqiptar me atë të Bashkimit Europian në fushat e tregut të brendshëm. Ky proces duhet të shtrihet në një fazë 5 vjeçare duke filluar që nga data e nënshkrimit të MSA (12 qershor 2006), çka do të thotë që viti 2011 të konsiderohet si një vit i rëndësishëm për vlerësimin e realizimit të këtij detyrimi.

Lëvizja e lirë e mallrave, përveç eliminimit gradual të tarifave, kufizimeve sasiore për tregtinë midis BE dhe Shqipërisë mbështet dhe në krijimin e një kuadri ligjor i cili duhet të përputhet me standardet europiane në mënyrë që të

(vijon në faqen 4)

Plani i zbatimit të Marrëveshjes së Stabilizim Asociimit dhe rëndësia e tij në procesin e integrimit europian të Shqipërisë

(vijon nga faqja 3)

mundësojë realizimin e kësaj lirie.

Nismat ligjore të ndërmarra nga qeveria shqiptare në këtë fushë janë të përqendruara në çështjet horizontale që kanë të bëjnë me lirinë e lëvizjes së mallrave dhe më konkretisht: Standardizimi, Akreditimi, Metrologjia dhe Vlerësimi i Konformitetit, dhe çështjet specifike që

përfshijnë harmonizimin e standardeve teknike sipas direktivave të përafritit të ri dhe përafritit të vjetër.

Nga analizimi i planit të përafritit për vitin 2011 vihet re se kryesisht çështjet horizontale janë të adresuara me ligje pjesa më e madhe që korrespondon me futjen e standardeve teknike sipas përafritit të ri apo të vjetër

	Masat ligjore të propozuara	Afati sipas PKZMSA	Ligje të miratuara - 2011	Referimi tek acquis
	Standardizimi			
1	Amendimi i ligjit nr. 9870 dt.04.02.2008 "Për Standardizimin"	Dhjetor 2010	Ligj nr.10 384, datë 24.2.2011 për disa ndryshime në ligjin nr.9870, datë 4.2.2008 "Për standardizimin"	ETSI
	Akreditimi			
2	Amendim i Ligjit, Nr - 9824 Dt 01.11.2007 "Për Akreditimin e oganizmave të vlerësimit të konformitetit në RSH"	Dhjetor 2011	Nuk ka asnjë iniciativë ligjore të miratuar	Asnjë referim tek acquis
	Vlerësimi i konformitetit dhe siguria e përgjithshme e produkteve			
3	Amendimi i Ligjit nr. 9779, datë 16.07.2007 "Për sigurinë e përgjithshme, kërkesat thelbësore dhe vlerësimin e konformitetit të produkteve joushqimore"	Tetor 2011	Ligji nr. 10489 datë 15.12.2011 për tregtimin dhe mbikëqyrjen e tregut të produkteve jo ushqimore, i cili është një ligj shumë i rëndësishëm i hartuar në përputhje me rregulloret e BE Ligji nr. 10480 datë 17.11.2001 Për Sigurinë e Përgjithshme të Produkteve Jo ushqimore	Rregullorja 765/2008 e BE
	Përafritimi teknik (i ri dhe i vjetër)			
4	Projekt ligji për disa ndryshime në Ligjin nr. 9126, datë 29.07.2003 "Për përdorimin civil të lëndëve plasëse në Republikën e Shqipërisë"	Tetor 2011	Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr.9126, datë 29.7.2003 "Për përdorimin civil të lëndëve plasëse në Republikën e Shqipërisë"	Nuk ka reference tek acquis
5	Ndryshime në Ligjin Nr. 9290, dt. 07.10.2004 "Per produktet e ndertimit" i nryshuar.	Shtator 2011		Implementimi i CPD 89/106/EEC "Direktiva e produkteve te ndertimit"

(vijon në faqen 5)

Plani i zbatimit të Marrëveshjes së Stabilizim Asociimit dhe rëndësia e tij në procesin e integrimit europian të Shqipërisë

(vijon nga faqja 4)

6	Amendim i ligjit nr. 9323 date 25.11.2004 "Per barnat dhe sherbimin farmaceutik", te ndryshuar, lidhur me hartimin e bazes ligjore per ngritjen e struktures se farmakovigjilences.	Qershor 2010	Për një ndryshim në ligjin nr.9323, datë 25.11.2004 "Për barnat dhe shërbimin farmaceutik", të ndryshuar	
7	Projektligji për disa ndryshime në Ligjin nr. 9707, datë 5.4.2007 "Për kontrollin shtetëror të veprimtarisë së import-eksportit të mallrave ushtarake dhe mallrave e teknologjive me përdorim të dyfishtë"	Tetor 2011	Për disa ndryshime në legjislacionin në fuqi për licencat, autorizimet dhe lejet në Republikën e Shqipërisë	
8	P/Ligj " Për xhamin e kristalte".	Tetor 2011		Direktiva 69/493/EEC "Lidhur me xhamin e kristalte".
9	P/Ligj "Për emërtimin e fijeve tekstile"	Tetor 2011		Direktive 2008/121/EC e Keshillit dhe parlamentit Europian te 14 Janar 2009 per emertimin e teksileve.
10	Projektligj "Mbi etiketimin e materialeve te perberesve kryesore te këpucëve".	Shtator 2011		Direktiva 94/11/EC "Per etiketimin e materialeve qe perdoren ne pjeset kryesore te kepuceve".
11	Amendimi i ligjit nr. 9902, dt 17.04. 2008 "Për mbrojtjen e konsumatoreve"	Dhjetor 2012	Ligji. 1044, datë 14.07.2011 Për disa ndryshime në ligjin nr. 9902, datë 17.04.2008 Për mbrojtjen e Konsumatorit"	Direktivat Evropiane: 2002/65/EC; 2008/122/EC; 2008/48/EC; 2009/22/EC; Rekomandimet e KE: 98/257/EC; 2001/310/EC.
12	Hartimi i Projektligjit "Per bashkimin transnacional te shoqerive me pergjegjesi te kufizuar" (cross border mergers of limited liability companies)		Gusht 2011	Direktiva 2005/56/EC

bëhet kryesisht me VKM apo me akte të Mistrive përkatëse.

Më shumë se 50 % e ligjeve të propozuara nga Ministria e Ekonomisë, Energjisë dhe tregtisë për fushat që drejtohen prej saj janë miratuar brenda afateve të parashikuara **nga 12 ligje të propozuar janë miratuar 7 ligje**. Miratimi i dy ligjeve të rëndësishme siç është ai për tregtimin dhe mbikëqyrjen e tregut dhe sigurinë e produkteve ushqimore, miratimi i ndryshimeve në ligjin për standardizimin si edhe miratimi i ndryshimeve në ligjin për mbrojtjen për konsumatorin për të siguruar një përafrim edhe më të plotë me acquis e BE, shënon një hap të rëndësishëm në këtë fushë dhe për adresimin e rekomandimeve të parashikuara nga Dokumenti i

Partneritetit dhe Raport Progresi i Komisionit të Bashkimit Europian për vitin 2011 për lëvizjen e lirë të mallrave dhe mbrojtjen e konsumatorit.

Në fushën e legjislacionit të shoqërive tregtare progresi është i ulët dhe kërkohet të propozohen më shumë masa ligjore për të përafruar legjislacionin shqiptar me acquis në këtë fushë. I njëjti konstatim vihet re dhe për fushën e pronësisë industriale, ku nuk ka masa ligjore të propozuara.

Megjithatë ashtu sikurse dhe thekson progres raporti, më shumë masa legjislative duhen miratuar për të realizuar plotësimin e standardeve në bazë të direktivave të përafrimit të ri dhe atij të vjetër.

(vijon në faqen 6)

Plani i zbatimit të Marrëveshjes së Stabilizim Asociimit dhe rëndësia e tij në procesin e integrimit europian të Shqipërisë

(vijon nga faqja 5)

b. Ministria e Mjedisit Pyjeve dhe Administrimit të Ujit
Ministria e Mjedisit Pyjeve dhe Administrimit të Ujit, është Ministria përgjegjëse për çështjet që lidhen me mbrojtjen e mjedisit të cilat korrespondojnë me Kapitullin 27 të legjislacionit të BE. Legjislacioni për mbrojtjen e mjedisit përfshin legjislacionin horizontal ku futen nisma ligjore kuadër për mjedisin në përgjithësi, legjislacioni për

cilësinë e ajrit, menaxhimit të mbetjeve dhe uji. Iniciativat e ndërmarra nga Ministria për këtë fushë përbëhen nga disa ligje të rëndësishme që përafrojnë legjislacionin tonë me atë europian, aderime në konventa, si edhe në pjesën me të madhe të rasteve nga aktet nënligjore.

Ligjet e propozuara dhe të miratuara për vitin 2011 nga Ministria e Mjedisit janë si më poshtë

	Legjislacioni horizontal	Afati sipas PZMSA	Ligje të miratuara	Referimi te acquis
1	Projektligj "Për vlerësimin strategjik mjedisor"	Nëntor 2011		Directive 2001/42/EC of the European Parliament and of the Council on the Assessment of the Effects of Certain Plans and Programmes on the Environment/ Protokollin \ "Per Vleresimin Strategjik Mjedisor\ " i Konventes \ "Per vleresimin e ndikimit ne mjedis
2	Projektligj "Për vlerësimin e ndikimit ne mjedis"	Nëntor 2011	Ligj nr. 10.440, datë 7.7.2011 "Për vlerësimin e ndikimit në mjedis"	Directive 85/337/EEC amended by 97/11/EC and 03/35/EC: On assessment of the effects of certain public and private projects on the environment
3	Projektligj "Për lejet mjedisore"	Shkurt 2011	Ligji Nr.10 448, datë 14.7.2011 për lejet e mjedisit	Direktiva e Parandalimit dhe Kontrollit të Integruar të Ndotjes (IPPC/Directive/2008/1/EC).
4	Projektligji kuadër Mjedisor	shtator 2011	Ligji Nr.10 431, datë 9.6.2011 për mbrojtjen e mjedisit	Direktiva e Parandalimit dhe Kontrollit të Integruar të Ndotjes (IPPC/Directive/2008/1/EC).
	Cilësia e ajrit			
5	Projektligj "Për Aderimin e Republikës se Shqipërisë ne Protokollin për Financimin Afat-Gjate te Programit Kooperues për Monitorimin dhe Vlerësimin e Transferimit te Ndotësve te Ajrit ne Distance te Mëdha ne Evrope" (Gjeneve 1984)		Ligj nr. 10.422, datë 26.05.2011 "Për aderimin e Republikës së Shqipërisë në protokollin e konventës së vitit 1979, "Për ndotjen ndërkufitare të ajrit në rreze të gjatë" për financimin afatgjatë të programit bashkëpunues për monitorimin e vlerësimin e transmetimit në rreze të gjatë të ndotësve të ajrit në Europë (EMEP)	
6	Projektligj "Për aderimin ne "Protokoll për reduktimin e mëtejshëm te shkarkimeve te SO2 (Oslo 1994)".			

(vijon në faqen 7)

Plani i zbatimit të Marrëveshjes së Stabilizim Asociimit dhe rëndësia e tij në procesin e integrimit europian të Shqipërisë

(vijon nga faqja 6)

	Menaxhimi i mbetjeve			
7	Projektligj "Për menaxhimin e mbetjeve"	Nëntor 2011	Ligj nr.10 463, datë 22.9.2011 "Për menaxhimin e integruar të mbetjeve"	Directiva 2008/98/EC ; 1999/31/EC ; 2000/76/EC
	Uji			
8	Projektligji "Rezervat Ujore" për krijimin e një kuadri (rrjetit) për veprimin në politikën e ujit"	Tetor 2010		Direktiva baze e Ujerave 2000/60/EEC, dt 23 tetor 2000
	Zhurmat			
9	Projektligji "Për kufizimin e zhurmave nga aviacioni"	Dhjetor 2011		Direktivat e Këshillit 89/629/EEC, 92/14/EEC, 98/20/EEC, 1999/28/EC, Rregulloren e Komisionit 991/2001, si dhe Rregulloren 1592/2002 EEC e Parlamentit.

Më shumë se 50% e nismave ligjore të propozuara nga Ministria e Mjedisit janë miratuar nga Parlamenti brenda afateve të parashikuara në PKZMSA, **janë miratuar 5 nga 9 ligje të propozuara**. Ligjet e miratuara në këtë fushë i takojnë çështjeve horizontale, çka evidentohet edhe nga raport progresi I Komisionit Europian për Shqipërinë për vitin 2011. Tërësia e masave ligjore që I përkasin cilësisë së ajrit ujit, dhe zhurmave evidentohet si I paplotë çka bën që dhe progresi I përafritimit të legjislationit në këtë fushë të jetë i ulët.

c. Ministria e Punëve Publike dhe Transportit

Ministria Punëve Publike dhe Transportit është përgjegjëse për rregullimin e punëve publike në vend dhe për transportin. Për qëllime të këtij raportimi, kjo analizë është fokusuar vetëm në çështjet e transportit. Politikën e transportit synojnë një lëvizshmëri të qëndrueshme duke kombinuar konkurrueshmërinë me mirëqenien e qytetareve, duke siguruar njëkohësisht një siguri më të lartë dhe të drejta më të mëdha për

udhëtarët. Në përputhje me detyrimet e MSA, por jo vetëm, MPPT është e angazhuar rigorozisht në përqasjen e standardeve dhe objektivave evropiane të politikave të transportit për të siguruar një sistem transporti eficient, me standarde të larta të cilësisë për sa i përket sigurisë së udhëtimit dhe sigurisë dhe të drejtave të pasagjerëve si dhe përmirësimit të kushteve të punës. Politikën e qëndrueshme të transportit synojnë të adresojnë nevojat ekonomike, shoqërore dhe mjedisore të shoqërisë. Kuadri ligjor evropian në fushën e transportit përbehet nga rregulloren, vendime dhe direktiva, përafritimi i të cilave duhet të sigurohet deri para anëtarësimit të plotë.

Në përputhje me objektivat e këtij raporti, kjo analizë u fokusua vetëm në ato nisma ligjore që do të miratoheshin nëpërmjet një ligji dhe që në PKZMSA e vitit 2010 – 2014 kanë qenë parashikuar për tu realizuar në periudhë afatshkurtër, pra në vitin 2010 ose 2011. Si rezultat u gjeten të dhëna për transportin rrugor, hekurudhor dhe detar, të cilat u përmbledhën në tabelën në vijim.

	Transporti rrugor	Afati sipas PKZMSA	Ligje të miratuara	
1.	Projekt ligj "Për disa shtesa e ndryshime në ligjin nr. 8378, datë 22.7.1998 "Kodi rrugor i Republikës së Shqipërisë"	Qershor 2010	Ligj nr. 10 488, datë 5.12.2011 "Për disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr. 8378, datë 22.7.1998 "Kodi Rrugor i Republikës së Shqipërisë", të ndryshuar"	Rregulloren e Parlamentit Europian dhe e Këshillit nr. 3821/85/EEC
2.			Ligj nr. 10.472, date 20.10.2011 "Për ratifikimin e marrëveshjes ndërmjet Këshillit të Ministrave të Republikës së Shqipërisë dhe Qeverisë së Republikës së Kosovës, për transportin ndërkombëtar rrugor të udhëtarëve dhe mallrave".	
	Transporti hekurudhor			

(vijon në faqen 8)

Plani i zbatimit të Marrëveshjes së Stabilizim Asociimit dhe rëndësia e tij në procesin e integrimit evropian të Shqipërisë

(vijon nga faqja 7)

	Transporti hekurudhor			
3	Hartimi i ndryshimeve të "Kodit Hekurudhor të Republikës së Shqipërisë"	Janar 2011	Ligj nr. 10.482, datë 17.11.2011 "Për një ndryshim në ligjin nr. 9317, datë 18.11.2004 "Kodi hekurudhor në RSH".	Direktiva 2001/12,direktiva 2001/13,direktiva 2001/14, Direktiva 2004/49, direktiva 2004/50, direktiva 2004/51, Direktiva 2007/58, direktiva 2007/59, Direktiva 2008/57, direktiva 2008/110, Rregulloret e Komisionit Evropian 1370/2007 dhe 1371/2007
	Transporti detar			
4			Ligj nr. 10 483, datë 17.11.2011 Për disa ndryshime në ligjin nr. 9251, datë 8.7.2004 "Kodi detar i republikës së Shqipërisë"	
5	Projekt-ligj për aderimin në konventën "Për transportin e mallrave të rrezikshme dhe helmues HNS 96"	Prill 2011	Ligj nr. 10 290, datë 24.6.2010 Për aderimin e republikës së Shqipërisë në konventën ndërkombëtare "për përgjegjësinë civile dhe dëmshpërblimin për dëmet, në lidhje me transportin e lëndëve të rrezikshme dhe helmuese përmes detit, 1996"	
6			Ligj Nr.10 396, datë 17.3.2011 Për Ratifikimin e "Marrëveshjes ndërmjet Këshillit të Ministrave të Republikës së Shqipërisë dhe Qeverisë së Republikës Federale të Gjermanisë për Transportin Detar"	
7	Projekt-ligj për aderimin në konventën "për krijimin e një vendi të përshtatshëm për një port rifuxho për anijet në avari"	Korrik 2011		

Si përfundim, rezulton që për fushat e transportit rrugor dhe hekurudhor pothuaj të gjitha projektligjet e parashikuara janë miratuar sipas afateve të përcaktuara, janë miratuar 6 nga 7 ligje të propozuara ndërkohë që ligji i shtatë ka të bëjë me aderimin në Konventa Ndërkombëtare. Përveç kësaj, në fushën e transportit rrugor është ratifikuar edhe një marrëveshje me Republikën e Kosovës e cila nuk ka qene e parashikuar në PKZMSA.

Në fushën e transportit detar, nga dy projektligje të parashikuara është miratuar vetëm një, por janë miratuar edhe dy ligje të tjera të rëndësishme të parashikuara në PKZMSA ose të parashikuara për një periudhë tjetër të mëvonshme, me konkretisht miratimi i ndryshimeve në Kodin Detar dhe një marrëveshje me Gjermaninë për transportin detar.

Pavarësisht numrit të vogël të ligjeve të miratuara, është për tu theksuar se procesi i përafritimit të legjislationit me atë evropian dhe zbatimit të PKZMSA-se kryhet edhe me akte të tjera nënligjore. Megjithatë, siç theksohet edhe në progres raportin e Komisionit Evropian, Shqipëria duhet të vazhdojë të bëjë progres në përafritimin e legjislationit me atë evropian dhe të sigurojë zbatimin e tij sidomos në fushat e transportit hekurudhor, detar dhe ajror.

4. Ministria e Brendshme

Ministria e Brendshme në kuadër të PKZMSA është institucioni përgjegjës për propozimin e iniciativave ligjore të çështjeve të drejtësisë dhe punëve të brendshme të cilat

(vijon në faqen 9)

Plani i zbatimit të Marrëveshjes së Stabilizim Asociimit dhe rëndësia e tij në procesin e integrimit europian të Shqipërisë

(vijon nga faqja 8)

korrespondojnë me acquis e kapitullit 24. Ky kapitull përfshin politikat dhe legjislacionin në fushën e azili, vizave, migracionit, menaxhimit të kufijve, luftën kundër terrorizmit, drogës, bashkëpunimin policor në luftën kundër krimit të organizuar. Masat e propozuara nga kjo Ministri

për këtë fushë janë të përbëra nga ligje, akte nënligjore në pjesën më të madhe të rasteve dhe aderim të Shqipërisë në marrëveshje të ndryshme ndërkombëtare apo bilaterale.

Lista e ligjeve të propozuara nga Ministria e Brendshme dhe të miratuara gjatë vitit 2011 është si më poshtë:

Ministria e Brendshme

	Politikat e Migracionit	Afati sipas PKZMSA	Ligje të miratuara	Referimi te acquis
1	Ndryshimi i Ligjit 9668/2006 "Për emigrimin e shtetasve shqiptarë për motive punësimi"	Tetor 2010	Ligj,Nr.10389,dt.Aktit:03.03.2011 Për disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr.9668, datë 18.12.2006 "Për emigrimin e shtetasve shqiptarë për motive punësimi"	Nuk ka referencë tek acquis
	Azili			
2	Ndryshimi i ligjit nr. 9098 datë 3.7.2003 "Për integrimin dhe bashkimin familjar te personave qe kerkojne azil ne RSH";			
	Politika e vizave			
3	Miratimi i ndryshimeve në Ligjin nr. 8977, dt. 12/12/2002, "Për sistemin fiskal në RSH"			
	Krimi i Organizuar dhe trafiket e paligjshme			
4	Draft për ndryshimin e ligjin nr.7905, date 21.3.1995 "Kodi i procedurës penale i Republikës së Shqipërisë", i ndryshuar nenit 75/a "Kompetencat e Gjykatës për Krimet e Rënda"	Dhjetor 2010		
5	Propozim për ndryshim te dispozitës se nenit 278/a te Kodit Penal "Për trafikimin e armeve dhe municioneve"			
	Lufta kundër drogës			
6	ndryshime në Kodin e Procedurës Penale që në rastin e sekustrimeve të sasirave të konsiderueshme me lëndë narkotike, do të lejonin asgjësimin e pjesës më të madhe të tyre, para përfundimit të procesit gjyqësor.			
	Parandalimi i Pastrimit te Parave			
7	Ndryshim i ligjit nr. 9917, date 19.05.2008, "Për parandalimin e pastrimit te parave dhe financimin e terrorizmit"	Tetor 2011	Ligj Nr.10 391, datë 3.3.2011 Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr.9917, datë 19.5.2008 "për parandalimin e pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit"	
	Lufta kundër terrorizmit			

(vijon në faqen 10)

Plani i zbatimit të Marrëveshjes së Stabilizim Asociimit dhe rëndësia e tij në procesin e integrimit europian të Shqipërisë

(vijon nga faqja 9)

	Lufta kundër terrorizmit			
8	Ratifikimi I “Protokollit të Konventës për Shtypjen e Akteve të paligjshme kundër sigurisë së lundrimit detar” (2005).			
9	Ratifikimi I “Protokolli për Shtypjen e Akteve të Paligjshme kundër sigurisë së platformave fikse të vendosura në Shelfin Kontinental” (2005).			
10	Ratifikimi i “Amendamenti i Konventës për mbrojtjen fizike të materialit nuklear” (2005).			

Gjatë vitit 2011 janë miratuar më pak se 50% e ligjeve, **2 ligje nga 10 të propozuara** nga Ministria e Brendshme brenda çështjeve që lidhen me drejtësinë dhe punët e brendshme. Një pjesë e nismave ligjore kanë të bëjnë me aderimin e Shqipërisë në Konventa. **Nga 10 ligje të propozuara, 4 lidhen me aderimin në Konventa Ndërkombëtare.** Dy ligje të tjera të propozuara për tu ndryshuar janë Kode të cilat nuk janë miratuar nga Parlamenti edhe për shkak të bllokimit të miratimit të ligjeve që kërkonin 3/5 këto dy vitet e fundit. Raporti i Progresit të BE evidenton faktin se pjesa më e rëndësishme e problematikës në këtë fushë lidhet me forcimin e strukturave përkatëse dhe zbatueshmërisë së ligjeve. Ndërkohë që për politikën e azilit kërkohet më shumë harmonizim i legjislacionit tonë me atë të BE në këtë fushë.

5. Monitorimi i PKZMSA

Monitorimi i PKZMSA mund të bëhet nga të gjithë aktorët politikë europianë dhe të brendshëm duke përfshirë dhe shoqërinë civile. PKZMSA mbetet një mjet i mirë për të gjitha palët për të vlerësuar progresin dhe për mbajturi qëndrime objektive gjykimi. Megjithatë nga analizimi i situatës evidentohet një humbja e fokusit si instrument monitorimi i PKZMSA dhe kjo e shpjeguar gjerësisht nga arsyet e lartpërmendura, por edhe nga cilësia e vetë PKZMSA si dokument. Progres raporti i BE-së për Shqipërinë për vitin 2011 bën vërejtje për përmbajtjen e Planit lidhur me faktin që ai nuk mbulon të gjitha kapitujt e *acquis*, si edhe për mungesën e vlerësimit të kapaciteteve administrative për zbatimin e *acquis*⁷. Ndërkohë që Opinioni i Komisionit Europian në vlerësimin që i bën kriterit tre të Kopenhagenit, pra të përafritimit të legjislacionit, nuk bën referim tek PKZMSA, por tek Strategjia Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim⁸.

Bazuar në Ligjin Nr. 9252, datë 8.7.2004 “Për punën e Kuvendit në procesin e Integrimit të Shqipërisë në Bashkimin Europian” i njohur ndryshe si “ligji Zela”, Kuvendi duhet të bëjë çdo vit një vlerësim gjithëpërfshirës të ecurisë

së përafritimit të Shqipërisë me Bashkimin Europian, duke zhvilluar edhe një seancë plenare me debat. Për këtë qëllim Këshilli i Ministrave duhet të paraqesë një raport vjetor brenda dymujorit të parë të çdo viti, mbi ecurinë e marrëdhënieve të Shqipërisë me Bashkimin Europian gjatë vitit paraardhës. Po kështu, ligji parashikon dhe raportime më të shpeshta të qeverisë tek Komisioni i Integrimit i cili është Komision përgjegjës për këtë proces dhe për përafritimin e legjislacionit.

Gjatë vitit 2011 nuk rezulton se qeveria ka paraqitur një raport për ecurinë e përafritimit të legjislacionit dhe nuk është zhvilluar asnjë seancë plenare për këtë çështje. Raport progresi i vitit 2011 thekson faktin se Ministria e Integrimit ka qenë më prezente në Komisionin e Integrimit të Parlamentit çka nuk ka qenë rasti në vitet e mëparshme. Përsëri këto komunikime janë përqendruar tek Plani i veprimit të 12 prioritetëve dhe jo tek çështja e përafritimit të legjislacionit⁹.

6. PKZMSA e re

PKZMSA e re është në proces rishikimi bazuar mbi një metodologji të re e cila është hartuar nga Ministria e Integrimit në bashkëpunim me projektet e asistencës së BE-së¹⁰. Plani i ri mbështetet mbi të gjitha dokumentet e rëndësishëm të procesit siç është MSA, Dokumentet e Partneriteti të BE dhe Strategjia Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim, dhe mbi një metodologji të re që do të konsistojë në :

- Ristrukturimin e PKZMSA sipas kapitujve të *acquis*, çka do të bëjë që plani të ketë një strukturë me progres raportet e BE
- Masat do të ndahen në afatshkurtra (2012) dhe afat mesme 2013-2015
- Do të pasqyrohen më mirë kapacitetet administrative të dedikuara për këtë proces dhe kostot financiare.

(vijon në faqen 11)

Plani i zbatimit të Marrëveshjes së Stabilizim Asociimit dhe rëndësia e tij në procesin e integritit europian të Shqipërisë

(vijon nga faqja 10)

Do të përmbajë dhe tabelat e përputhshmërisë, të cila do të mundësojnë një skanim më të saktë të nivelit dhe progresit të përafritimit.

PKZMSA e re e hartuar mbi bazën e metodologjisë së ofruar mendohet ta kthejë atë një instrument të përshtatshëm monitorimi. Vetë plani dhe aktet ligjore që do ta miratojnë atë do të parashikojnë detyrimin për monitorim të brendshëm nga ana e institucioneve shqiptare edhe për monitorim të jashtëm nga ana e institucioneve të BE¹¹.

7. Konkluzione dhe rekomandime

Si konkluzion i përgjithshëm mund të themi se si qeveria ashtu edhe parlamenti kanë përmbushur në një masë të madhe detyrimet ligjore të parashikuara në PKZMSA për vitin 2011.

Nga katër Ministri të përzgjedhura tre prej tyre kanë arritur të miratojnë më shumë se 50% të ligjeve të propozuara. Megjithatë duhet theksuar se numri i ligjeve të propozuara për një vit është i vogël dhe shpesh pa ndonjë referencë të qartë tek legjislacioni europian, ashtu sikurse dhe tregohet në tabelat e mësipërme. Nevoja për të shtuar nisma të reja ligjore dhe për të pasur një referencë të qartë tek legjislacioni europian theksohet edhe në raport progresin e BE i cili për fusha të veçanta nënvizon nevojën për më shumë rregullime ligjore të cilat duhet të jenë në përputhje me *acquis* (shih analizën në pikën 4).

PKZMSA nuk ka luajtur dot rolin e një dokumenti kyç për monitorimin e përafritimit të legjislacionit dhe kjo kryesisht për dy shkaqe: e para përqendrimi i vëmendjes së të gjithë aktorëve tek përmbushja e kriterit politik dhe

krijimi i një Plani tjetër për këtë qëllim dhe së dyti cilësia jo fort e kënaqshme e vetë PKZMSA (2010- 2014).

Qeveria nuk ka paraqitur asnjë raport për nivelin e zbatimit të PKZMSA dhe Parlamenti nuk ka marrë asnjë masë për t'i dedikuar seancë debati kësaj çështje apo për të ushtruar kontroll mbi procesin legjislativ në përgjithësi.

PKZMSA duhet të jetë një dokument parësor i procesit të integritit, pasi ai lidh me mirë se çdo dokument tjetër procesin e zbatimit të MSA dhe atë të anëtarësimit të Shqipërisë në BE, për shkak se ka në fokus përafritimin e legjislacionit shqiptar me atë europian.

Qeveria dhe Kuvendi duhet të marrin masa për të zbatuar Ligjin Zela. Në këtë pikë mund të sugjerohen edhe rishikime të kuadrit ligjor ekzistues, i cili do të mundësonte një rol më të fortë dhe më të qartë të Parlamentit në procesin e monitorimit të progresit dhe të nivelit të përafritimit të legjislacionit.

Shoqëria civile mund të ndërmarrë më shumë nisma për të monitoruar zbatimin e kriterëve të tjera të Kopenhagenit, sidomos të kriterit të trete çka do të mbante aktive në çdo kohë rëndësinë e PKZMSA.

Rritja e cilësisë së planit si një dokument strategjik i qartë në përcaktimin e prioritetëve legjislativë dhe i detajuar për sa i përket krahasimit me *acquis*, do të mundësojë Parlamentin, Komisionin e Integritit dhe aktorë të tjerë të interesuar që të bëjë më mirë kontrollin e përputhshmërisë dhe monitorimin e detyrimeve të parashikuara nga ana e qeverisë.

**Erion Fejzullah
Aida Gugu**

¹ Tre kriteret e Kopenhagenit janë vendosur në Kwshillin Europian të Kopenhagenit në vitin 1993 dhe janë përfunduar në Kwshillin Europian të Madridit 1995

² Shih: http://europa.eu/legislation_summaries/glossary/accession_criteria_copenhagen_en.htm

³⁴ Shih Opinion e Komisionit për aplikimin e shqiptarëve në BE, 9.11.2010, fq. 8

⁵ Marrëveshja ekonomike dhe tregtare e nënshkruar midis Shqipërisë dhe Komuniteti Europian parashikonte ndër të tjera harmonizimin e legjislacionit shqiptar me atë europian në fushën ekonomike dhe tregtare.

⁶ Shoqëria civile është angazhuar në procesin e përmirësimit të planit të veprimit për adresimin e 12 prioritetëve.

⁷ Shih Aneksin 1 të PKZMSA të www.mie.gov.al

⁸ Shih Raport Progresin e BE për Shqipërinë për vitin 2011, 12.10.2010 SEC (2010) 1205 Final, fq. 8.

⁹ Shih Opinion e Komisionit Europian fq. 8

¹⁰ Shih Raportin e Progresit të BE 2011, supra note 7 fq. 6

¹¹ Ministria e Integritit dhe SMEI II "EU integration official's handbook" gusht 2011,

¹² Shih ibid, fq. 81 ku theksohet detyrimi i qeverisë për të raportuar çdo vit për zbatimin e PKZMSA në Parlament.

Raport

për veprimtarinë e Komisionit të Integrimit European

Periudha dhjetor 2011 –shkurt 2012

Historiku i shkurter i komisionit¹

Komisioni për integrimin european ka një histori të shkurtër. Fillimi i kësaj strukture mund të konsiderohet vendimi i Kuvendit nr 37 datë 16.05.2002, “Për krijimin e Komisionit të Integrimit European dhe Paktit të Stabilitetit”. Bazuar në nenin 77 pika 1 të Kushtetutës në të cilin thuhet se “Kuvendi zgjedh nga gjiri i saj komisione të përhershme si dhe mund të përcaktojë komisione të posaçme” me vendimin e mësipërm u ngrit Komisioni *ad hoc* për Integrimin european dhe për paktin e Stabilitetit. Gjithashtu për ngritjen e këtij komisioni Kuvendi është bazuar edhe në rregulloren e tij si pasojë e detyrimeve që lindin nga zbatimi i procesit të integrimit european dhe Paktit të Stabilitetit dhe në veçanti hapja e negociatave për Marrëveshjen e Stabilizim Asociimit (neni 1 i vendimit)

Duke u bazuar në nenin 2 të po këtij vendimi, komisioni është ngritur me propozim të Komisionit të Jashtëm dhe sipas po këtij komisioni, në strukturën e re do të përfshiheshin përfaqësues të komisioneve të tjera të përhershme të Kuvendit Qëllimet e këtij Komisioni ishin: (neni 3)

1. Nxitja e procesit të integrimit të Shqipërisë në Bashkimin European dhe zbatimi i paktit të stabilitetit

2. bashkërendimi ndërparlamentar i komisioneve të përhershme të Kuvendit për synimet e këtij Komisioni

3. koordinimi i politikave të Kuvendit, Këshillit të ministrave dhe të institucioneve të tjera të lidhura me MSA dhe me Paktin e Stabilitetit

4. Përputhja e legjislacionit shqiptar me standartet dhe kërkesat e Bashkimit European,

5. Forcimi i bashkëpunimit midis Kuvendit të Shqipërisë, Parlamentit European, Asambleve Parlamentare të KE-së dhe të OSBE-së për të ndikuar në nxitjen dhe zbatimin të Paktit të Stabilitetit dhe të përshpejtimit të procesit të Stabilizim Asociimit

6. Krijimin e bërthamave parlamentare për parandalimin e konflikteve në rajon dhe shkëmbimin e informacioneve ndërmjet parlamenteve

7. forcimi i bashkëpunimit me parlamentet e rajonit, shkëmbimi i përvojave në procesin e Stabilizim Asociimit

8. plotesimi i kushteve dhe detyrimeve për hapjen e negociatave të MSA në fushën politike, ekonomike, të drejtësisë dhe të mejdisit

9. transparenca ndaj opinionit public si dhe bashkëpunimi me shoqërinë civile në zbatimin e procesit të integrimit european dhe të paktit të stabilitetit

10. organizimi i debateve parlamentare përrëndësinë e luftës kundër krimit të organizuar dhe të trafikut njerëzor, me qëllim mbajtjen e këtij problemi vazhdimish në axhendën politike kombëtare,

11. informimi i Kuvendit me politikën e demokracisë, sigurisë e të zhvillimit ekonomik në kuadër të paktit të stabilitetit dhe iniciativave të tjera rajonale, si SEECEI, SEECP, Adriatikojoniane etj,

Me miratimin e rregullores² së re me vendim të Kuvendit, Komisioni Parlamentar për Integrimin European renditet i dyti

në listen e tetë komisioneve të përhershme. Ky vendim i jep Komisionit një rendësi të veçantë duke i përcaktuar edhe fushën e kompetencave të tij e cila është *integrimi në Bashkimin European*³. Në relacion me komisionin e mëparshëm është e nevojshme të konstatohet se së pari Komisioni me rregulloren e re është komision i përhershëm dhe jo më i përkohshëm dhe së dyti si rrjedhojë e përhershmërisë së tij ai merr një aspekt vazhdimësie. Në këtë mënyrë edhe Parlamenti është një tregues që integrimi european është një proces që ndërtohet dita ditës. Kjo legjislaturë është e treta që komisioni i integrimit po përballlet me integrimin european në mënyrë të vazhdueshme natyrisht edhe duke marrë eksperiencë të çmuar edhe nga parlamentet tjera. Gjithashtu duke e konsideruar Shqipërinë si vend potencial kandidat, komisioni i integrimit european ka tashmë një eksperiencë të konsoliduar në këtë dhe puna e tij është gjithnjë e në rritje. Pas ratifikimit të Marrëveshjes së Stabilizim Asociimit (MSA), Komisioni ka hyrë në një fazë të re duke u bërë pjesë e një faze të re të procesit të integrimit european dhe të rëndësishme sepse në fazën aktuale dhe në atë të kandidatit, Shqipëria jo vetëm duhet të tregojë një vullnet politik për rrugën e saj drejt Bashkimit European por edhe zbatimin e të standarteve të cilat janë rrjedhojë direkte pas hyrjes në fuqi të MSA.

Kompetencat e këtij komisioni, duke u bazuar në rregulloren e Kuvendit, janë kryesisht tre: shqyrtimi i projektligjeve dhe përafrimi i legjislacionit shqiptar me atë të Bashkimit European: Monitorimi i qeverisë dhe i politikave në zbatim të ligjeve të përafuara për rritjen e standarteve europiane në Shqipëri, si dhe funksioni zgjedhor.

Funksioni ligjvënës

Aktiviteti i komisioni bazohet kryesisht në kalendarin e Kuvendit të Shqipërisë si dhe në Programin e punës së tij. Bazuar në këto dy dokumente, Komisioni për integrimin European, gjatë periudhës **dhjetor 2011 –shkurt 2012** ka zhvilluar disa mbledhje për shqyrtimin e projektligjeve për të cilin ka qënë komision për dhënie mendimi në lidhje me përafrimin e legjislacionit shqiptar me atë të Bashkimit European.

Dhjetor

Gjatë muajit shtator komisioni ka shqyrtuar 3 projektligje:

Projektligji “Për një shtesë në ligjin nr. 9981, datë 8.9.2008 “Për miratimin e niveleve të tarifës doganore” të ndryshuar

Qëllimi i këtij projektligji është reduktimi i nivelit të tarifës bazë për artikullin qepujkë për mbjedhje për kodin tarifor 11 – shifror të krijuar me Vendim të Këshillit të Ministrave, (Kod NK 070310100 për Mbjedhje) nga 15 % në 2%. Ky kod i nënshtrohet kushteve të trajtimit tarifor favorizues.

Në mbledhjen e Komisionit për të mbrojtur projektligjin u paraqitën përfaqësues të Ministrisë së Integrimit , një përgjegjës sektori, dhe Ministrisë së Financave, një drejtor drejtorie.

(vijon në faqen 13)

Raport

për veprimtarinë e Komisionit të Integrimit European

Periudha dhjetor 2011 – shkurt 2012

(vijon nga faqja 12)

Në këtë projektligj nuk është parashikuar përputhshmëri me legjislacionin european

Projektligji “Për ratifikimin e konventës rajonale për rregullat preferenciale Pan-Euro-Mediterrane të origjinës ,,

Qëllimi i Konventës është përcaktimi i rregullave të njësuar të origjinës preferenciale të mallrave me qëllim që produktet e përfituara quhen produkte origjinale.

Në mbledhjen e Komisionit për të mbrojtur projektligjin u paraqitën përfaqësues të Ministrisë së Integrimit, Ministrisë së Punëve të Jashtme dhe të Ministrisë së Ekonomisë, Tregtisë dhe Energjitikës

Projektligjin “Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 7928, datë 27.4.1995 “Për tatimin mbi vlerën e shtuar” të ndryshuar’

Qëllimi i këtij ligji është reduktimi i TVSH ose përjashtimi i disa produkteve nga TVSH

Projektligji nuk është parashikuar në PKZMSA sepse është propozim i grupit parlamentar të Partisë socialiste.

Në mbledhjen e Komisionit, për të mbrojtur projektligjin u paraqitën përfaqësues të Ministrisë së Integrimit, një përgjegjës sektori, të Ministrisë së Punëve të Jashtme, një drejtor drejtorie dhe të Ministrisë së Ekonomisë, Tregtisë dhe Energjitikës, një specialist.

Në paraqitje dhe mbrojtje të këtij projektligji u paraqitën në komisionin e integrimit European deputetë të Partisë Socialiste si propozues, anëtarë të komisionit të ekonomisë dhe financave

Janar

Gjatë muajit janar komisioni i integrimit european ka shqyrtuar 2 projektligje.

Projektligji “Për ratifikimin e ndryshimit të marrëveshjes, ndërmjet Këshillit të Ministrave të Republikës së Shqipërisë dhe Qeverisë së Malit të Zi, për lëvizjen e ndërsjelltë të shtetasve”

Projektligji synon që shtetasit, përveç dokumentit të zakonshëm të udhëtimit jashtë territorit të shtetit shqiptar i cili është pasaporta, të kenë mundësinë të lëvizin ndërmjet dy vendeve me karten biometrike të identitetit. Kjo marrëveshje vjen si pasojë e përbushjes së detyrimit të Bashkimit European për paisjen e qytetarëve me pasaporta dhe karta biometrike identiteti, duke përbushur kushtet e sigurisë me të gjithë elementët e nevojshëm

Për paraqitjen e kësaj projekt marrëveshje, në mbledhje ishin të pranishëm përfaqësues të Ministrisë së Jashtme, një specialist dhe të Ministrisë së Integrimit European, një specialist.

Projektligjin “Për ratifikimin e marrëveshjes, ndërmjet Këshillit të Ministrave të Republikës së Shqipërisë dhe Qeverisë së Republikës së Maqedonisë, për ndryshimin e marrëveshjes,

ndërmjet Këshillit të Ministrave të Republikës së Shqipërisë dhe Qeverisë së Republikës së Maqedonisë, për lëvizjen e ndërsjelltë të shtetasve” iniciativë e Këshillit të Ministrave të Republikës së Shqipërisë”

Projektligji synon që shtetasit, përveç dokumentit të zakonshëm të udhëtimit jashtë territorit të shtetit shqiptar i cili është pasaporta, të kenë mundësinë të lëvizin ndërmjet dy vendeve me karten biometrike të identitetit. Kjo marrëveshje vjen si pasojë e përbushjes së detyrimit të Bashkimit European për paisjen e qytetarëve me pasaporta dhe karta biometrike identiteti, duke përbushur kushtet e sigurisë me të gjithë elementët e nevojshëm.

Për paraqitjen e kësaj projekt marrëveshje, në mbledhje ishin të pranishëm përfaqësues të Ministrisë së Jashtme, një specialist dhe të Ministrisë së Integrimit European, një specialist

Projektligji “Për ratifikimin e marrëveshjes ndërmjet Këshillit të Ministrave të Republikës së Shqipërisë dhe Qeverisë së Republikës së Serbisë, për lëvizjen e ndërsjelltë të shtetasve” iniciativë e Këshillit të Ministrave të Republikës së Shqipërisë

Projektligji synon krijimin e mundësive për lëvizjen e lirë të ndërsjelltë të shtetasve të të dy vendeve, bazuar në parimin e lëvizjes së lirë, një nga katër liritë themelore të Bashkimit European dhe ka si objekt kryesor lehtësimin dhe intensifikimin e kontakteve ndërmjet shtetasve të të dy vendeve. Kjo marrëveshje do të ndikojë pozitivisht në forcimin e mardhënieve ndërmjet dy vendeve në të gjitha fushat.

Për paraqitjen e kësaj projekt marrëveshje, në mbledhje ishin të pranishëm përfaqësues të Ministrisë së Jashtme, një specialist dhe të Ministrisë së Integrimit European, një specialist

Shkurt

Gjatë muajit shkurt komisioni i integrimit european ka shqyrtuar 2 projektligje.

Projektligji “Për një ndryshim në ligjin nr. 9180, datë 5.2.2004, “Për statistikat zyrtare”,,

Sipas relacionit të Këshillit të Ministrave, projektligji synon përcaktimin e saktë të varësisë së INSTATIT në vartësi të Këshillit të Ministrave

Në mbledhjen e Komisionit për të mbrojtur projektligjin u paraqitën përfaqësues të Ministrisë së Integrimit, të Këshillit të Ministrave dhe të INSTAT

Projektligjin “Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 7895, datë 27.01.1995, “Kodi Penal i Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar

Qëllimi i këtij projektligji është përbushja e detyrime që rrjedhin nga angazhimet nga Konventa e Këshillit të Europës për të Drejtën Penale kundër Korrupsionit (ETS 173) si dhe protokollit shtesë i saj (ETS 191).

Në kuadër të Proçesit të Stabilizim Asociimit dhe të angazhimeve që rrjedhin nga MSA dhe OBT TRIPS, ky projektligj pasqyron detyrimet e Shqipërisë në respektim të ketyre angazhimeve.

Projektligji është në përputhje me Marrëveshja e Stabilizim

(vijon në faqen 14)

Raport

për veprimtarinë e Komisionit të Integrimit European

Periudha dhjetor 2011 – shkurt 2012

(vijon nga faqja 13)

Asociimit Shqipëri - Bashkimi European, Neni 73, Direktiven 2004/48/KE e parlamentit European dhe e Këshillit 29 prill 2004 Mbi zbatimin e të drejtave të pronësisë Intelektuale, nenet 3/2 dhe 16.

Shkalla e përafrimit të projektligjit të paraqitur me *Acquis* të BE-së është e plotë. Pra, projektligji në fjalë është në përputhje (nuk bie në kundërshtim) me dispozitat e burimeve parësore dhe dytësore të *Acquis* të BE-së të lartpërmendura dhe është në përputhje me të gjitha parimet që rrjedhin prej këtyre dispozitave

Në mbledhjen e Komisionit për të diskutuar projektligjin u paraqitën përfaqësues të Ministrisë së Integrimit European, të Ministrisë së Drejtësisë dhe përfaqësues të Zyres Shqiptare për të Drejtën e Autorit

Funksioni mbikqyrës Dhjetor

Seancë dëgjimore me Ministren e Integrimit European, Znj. Majlinda Bregu.

Komisioni i Integrimit European ka zhvilluar një seancë dëgjimore me Znj. Bregu, Ministre për Integrimin European mbi 12 rekomandimet e Komisionit European.

Në këtë takim kanë monitoruar takimin edhe 2 përfaqësues së shoqërisë civile.

Seancë dëgjimore me Ministren e Brëndëshëm, Z. Bujar Nishani

Gjatë këtij takimi u diskutua mbi ecurinë e procesit të liberalizimit të vizave duke marrë parasysh që shumë nga vendet e rajonit kanë paraqitur probleme përsa i përket kërkesave për azil politik në vendet anëtare të Bashkimit European. Në këtë takim u konstatua se një problem i tillë nga Shqipëria është paraqitur vetëm në raste sporadike dhe personat e implikuar në këtë ceshtje janë vënë përballë përgjegjësisë ligjore

Janar

Komisioni për Integrimin European nuk ka zhvilluar 3 seancë dëgjimore.

Shkurt

Seancë Diskurimi mbi planin e veprimit për zbatimin e 12 rekomandimeve të Komisionit European

Komisioni i integrimit në këtë mbledhje ka propozuar një kalendar për shqyrtimin e planit të veprimit dhe e ka miratuar atë. Gjatë kësaj mbledhje është rënë dakort që komisioni i integrimit të përfshijë aktorë të ndryshëm në shqyrtimin e

planit të veprimit në harmoni me programin e Ministrisë së Integrimit. Gjatë kësaj mbledhje është rënë dakort dhe është vepruar menjëherë pas këtij vendimi, që plani i veprimit t'i shpërndahet komisioneve përgjegjëse për rekomandime të vecanta si dhe komisionit për reformen zgjedhore dhe grupit të punës për reformen parlamentare. Nga ky konsultim, komisioni i integrimit pret input-et e këtyre organizmave për të përmirësuar substancën e Planit të veprimit për zbatimin e 12 rekomandimeve të Komisionit European. Gjithashtu, komisioni në këtë mbledhje ka vendosur që të zhvillojë një seancë dëgjimore me shoqërinë civile për të njëjtën arsye.

*Seancë dëgjimore me Ministrin e Punëve të Jashtme,
Z. Edmond Haxhinasto.*

Tematika e diskutimit në këtë seancë dëgjimore ka qënë kontributi dhe sfidat që është përballur dhe do të përballët shërbimi diplomatik shqiptar në vendet anëtare të Bashkimit European për procesin e integrimit të Shqipërisë.

Seancë dëgjimore me Shoqërinë Civile

Komisioni për integrimin European ka zhvilluar një seancë dëgjimore të posacme mbi planin e veprimit për zbatimin e 12 rekomandimeve të Komisionit European me shoqërinë civile. Kjo seancë dëgjimore kishte si synim përthithjen e mendimeve dhe marrjen e kontributit të shoqërisë civile për përmirësimin e këtij dokumenti. Në këtë takim është kërkuar që të jepen sugjerime për përmirësimin e planit të veprimit si dhe një përqasje metodologjike për monitorimin e këtij plan veprimi. Në përfundim të diskutimeve është rënë dakort që shoqëria civile të dërgojë komentet e saj me shkrim pranë sekretariatit të Komisionit të integrimit. Duhet thënë se pavarësisht pjesëmarrjes së gjërë të shoqërisë civile në këtë takim (11 organizata) vetëm katër (4) prej tyre kanë sjellë komentet përkatëse për planin e veprimit

Për sa i përket rolit mbikqyrës së komisionit të integrimit, ky organ ka kërkuar me shkrim informacion mbi ecurinë dhe përgatitjen e Qeverisë shqiptare për takimin e rrallës së Komitetit të Stabilizim asociimit dhe të Këshillit të Stabilizim Asociimit. Për këtë ceshtje është marrë vetëm një përgjigje nga Ministria e punëve të jashtme

Funksioni zgjedhor

Deri në këto momente komisioni për integrimin european nuk e ka ushtruar këtë funksion.

Denis Gila

¹ Informacioni është marrë pranë Komisionit të Integrimit European dhe është bazuar në statistikat, në raportet dhe në procesverbalet e komisionit.

² Rregullorja e Kuvendit të Republikës së Shqipërisë e miratuar me vendim nr. 166, datë 16.12.2004 dhe e modifikuar me Vendim nr. 193, datë 07.07.2008, Vendim nr. 15, datë 27.12.2005, Vendim nr. 21, datë 04.03.2010, Vendim nr. 41, datë 24.06.2010, Vendim nr. 88 datë 24.02.2011, Vendim 89. datë 24.02.2011

³ Neni 19 i rregullores së Kuvendit

Raport monitorimi mbi veprimtarinë e Komisionit Parlamentar për Integrimin Europian dhe punimeve të Kuvendit në seancë plenare 7 dhjetor – 27 shkurt

Komisioni për Integrimin Europian 7 dhjetor – 27 shkurt

Nëpërmjet monitorimit të këtij Komisioni gjatë periudhës 7.12.2011 – 27.02.2012 janë mbledhur të dhënat e mëposhtme: Gjatë kësaj periudhe Komisioni ka zhvilluar 10 mbledhje, të gjitha të parashikuara në kalendarin e punimeve të Kuvendit. Nga 10 mbledhjet e zhvilluara Qendra e Studimeve Parlamentare ka monitoruar drejtpërsëdrejti 9 prej tyre.

Ky Komision ka zhvilluar gjatë kësaj kohe afërsisht 610 minuta punë efektive, e përlogaritur kjo në një mesatare prej 68 minutash për çdo mbledhje. Kohëzgjatja reale e mbledhjeve të Komisionit varion nga 14-155 minuta. Në këtë periudhë komisioni i ka zhvilluar shumicën e mbledhjeve ditëve të hëna. Gjatë periudhës së monitoruar dy mbledhje janë zhvilluar ditë të marte, tre mbledhje ditë të mërkure dhe pesë mbledhje ditëve të hëna.

Të gjithë projektligjet e shqyrtuara në mbledhjet e Komisionit kanë qenë të përfshira në kalendarin tre-javor të punimeve të Kuvendit. Periudha e monitorimit mbulon respektivisht katër kalendarë tre-javorë të Kuvendit: 6 - 23.12.2011; 16.01.2012 – 3.02.2012;

6 -24.02.2012; 24.02.2012-31.03.2012.

Komisioni për Integrimin Europian gjatë kësaj periudhe nuk ka qenë përgjegjës për asnjë projektligj të diskutuar. Ai ka dhënë vetëm mendime, ka bërë vërejtje dhe ka sugjeruar ndryshime tek komisioni përgjegjës i projektligjit të shqyrtuar, të cilët më së shumti kanë qenë: Komisioni i Ekonomisë dhe Financave (katër projektligje); Komisioni për Sigurinë Kombëtare (dy projektligje); Komisioni për Veprimtarinë Prodhuese, Tregtinë dhe Mjedisin (një projektligj) dhe Komisioni për Cështjet Ligjore, Administratën Publike të Drejtat e Njeriut (një projektligj). Gjatë kësaj periudhe nuk janë bërë amendamente nga anëtarët e Komisionit.

Në çdo mbledhje të Komisionit gjatë kësaj periudhe kanë qenë të ftuar përfaqësues nga ministritë e linjës si psh: Ministria e Financave (projektligji “Për një shtesë në ligjin nr. 9981, datë 8.9.2008 “Për miratimin e niveleve të tarifës doganore” të ndryshuar); Ministria e Punëve të Jashtme (projektligji “Për ratifikimin e ndryshimit të marrëveshjes, ndërmjet Këshillit të Ministrave të Republikës së Shqipërisë dhe Qeverisë së Malit të Zi, për lëvizjen e ndërsjellë të shtetasve” dhe “Për ratifikimin e marrëveshjes, ndërmjet Këshillit të Ministrave të Republikës së Shqipërisë dhe Qeverisë së Republikës së Maqedonisë, për ndryshimin e marrëveshjes, ndërmjet Këshillit të Ministrave të Republikës së Shqipërisë dhe Qeverisë së Republikës së Maqedonisë, për lëvizjen e ndërsjellë të shtetasve”); Ministria e Drejtësisë (projektligji “Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 7895, datë 27.1.1995 “Kodi Penal i Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar”) etj. Gjithashtu, në çdo mbledhje të Komisionit janë të pranishëm edhe përfaqësues (specialistë) nga Ministria e Integritimit Europian.

Koha mesatare e fillimit të shqyrtimit të një projektligji në Komision, duke marrë parasysh datën e ardhjes së tij në Kuvend, llogaritet 31 ditë/projektligj. Përjashtim bën projektligji “Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 7895, datë 27.1.1995 “Kodi Penal i Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar” i cili është depozituar në Kuvend në datën 2.11.2010, por për shkak të mos votimit të ligjeve me shumicë të cilësuar shqyrtimi i tij është shtyrë për një kohë të gjatë. Ai është shqyrtuar nga Komisioni për Integrimin Europian në datën 20.02.2012.

Gjatë kësaj periudhe janë zhvilluar katër seanca dëgjimore. Në datën 12.12.2011 Komisioni ka zhvilluar një seancë dëgjimore me ministren e Integritimit Europian zonjën Majlinda Bregu për rishikimin e planit të veprimit për 12 rekomandimet e Komisionit Europian. Më pas në datën 19.12.2011 komisioni priti ministrin e Brendshëm zotin Bujar Nishani në një diskutim mbi ecurinë e procesit të liberalizimit të vizave. Në datën 6.02.2012 u zhvillua një seancë dëgjimore me zv. kryeministrin dhe ministër i Punëve të Jashtme zotin Edmond Haxhinasto me temë “Sfidat e diplomacisë shqiptare në kuadër të integritimit europian”. Në po këtë datë komisioni zhvilloi një takim me drejtorin e Përgjithshëm të Zgjerimit të Komisionit Europian, zotin Stefano Sannino. Në këtë takim ishin të ftuar edhe ministria e Integritimit Europian zonja Majlinda Bregu dhe ambasadori i Bashkimit Europian në Tiranë zoti Ettore Sequi. Qëllimi i këtij takimi ishte rishikimi i Planit të Veprimeve për rekomandimet e drejtuara Shqipërisë nga Bashkimi Europian. Në datën 15.02.2012 është organizuar një takim nga komisioni me ambasadorin e Bashkimit Europian në Tiranë zotin Ettore Sequi dhe me shoqërinë civile për Planin e Veprimit dhe prioritetet 1-4.

Ekspertiza e shfrytëzuar nga anëtarët e Komisionit është vetëm ajo e përfaqësuesve dhe specialistëve nga ministritë e linjës.

Pjesëmarrja e deputetëve anëtarë të Komisionit në mbledhje është e kënaqshme. Komisioni për Integrimin Europian ka në përbërje të tij 9 anëtarë. Nga këta 5 anëtarë janë të mazhorancës dhe 4 të opozitës. Kryetari i Komisionit është përfaqësues i partive të opozitës dhe nënkryetari nga partitë e mazhorancës parlamentare. Monitorimi i kryer tregon se kuorumi i zhvillimit të mbledhjeve të Komisionit është 8 deputetë/mbledhje. Në katër mbledhje të Komisionit kanë qenë të pranishëm të gjithë anëtarët e tij, konkretisht në mbledhjet e datës 12.12.2011, 19.12.2011, 18.01.2012 dhe 20.02.2012.

Nga të dhënat e mbledhura prej evidencave të marra nga listë-përbërja e anëtarëve të komisioneve parlamentare në Kuvend rezulton se 3 nga 9 deputetët e këtij Komisioni janë anëtarë edhe në komisione të tjera parlamentare ç’ka përbën shpesh herë shkak të mospërputhjes së orareve të mbledhjeve duke sjellë vonesa në fillimin e saj dhe/ose

(vijon në faqen 16)

Raport monitorimi mbi veprimtarinë e Komisionit Parlamentar për Integrimin Europian dhe punimeve të Kuvendit në seancë plenare 7 dhjetor – 27 shkurt

(vijon nga faqja 15)

mungesa të anëtarëve. Vonesat në fillimin e mbledhjeve llogariten 6 minuta/mbledhje nga orari i parashikuar për të filluar.

Edhe Komisioni i Integritimit Europian aplikon formulën e anëtarëve zëvendësues të tij. Dy është numri i deputetëve zëvendësues në Komision. Në këtë periudhë monitorimi anëtari zëvendësues ka marrë pjesë vetëm një herë, në mbledhjen e datës 20.12.2011. Një dukuri që nuk mungon edhe në këtë Komision janë rastet kur disa deputetë qëndrojnë vetëm disa minuta në mbledhje dhe më pas largohen ose vijnë vetëm në minutat e fundit të saj.

Shkalla e pjesëmarrjes së anëtarëve të Komisionit në diskutimet e projektligjeve është e kënaqshme. Kjo reflektohet nga pjesëmarrja e tyre në debate për aspekte të ndryshme të projektligjeve.

Media ka qenë e pranishme në të gjitha mbledhjet e Komisionit.

Gjatë këtij monitorimi tre-mujor Komisioni për Integrimin Europian ka shqyrtuar gjithsej 8 projektligje. Në mbledhjet e datës 7.12.2011 dhe 20.02.2012 komisioni ka pasur vetëm një projektligj në axhendën e tij kurse në mbledhjet e datave 20.12.2011, 24.01.2012, 15.02.2012 ai ka shqyrtuar nga dy projektligje për mbledhje. Asnjë projektligj nuk është shqyrtuar në më shumë se një mbledhje dhe asnjë projektligj nuk është shtyrë për rishqyrtim.

Gjatë kësaj periudhe monitorimi nuk është zhvilluar asnjë raportim në këtë Komision dhe asnjë raport kontrolli.

Punimet e Kuvendit në seancë plenare 15 dhjetor – 23 shkurt

Gjatë kësaj periudhe janë zhvilluar gjithsej 8 seanca plenare në Kuvendin e Shqipërisë, të gjitha të parashikuara në kalendarin e punimeve të Kuvendit. Periudha e monitorimit mbulon respektivisht tre kalendarë tre-javorë punimesh të Kuvendit: 6 - 23.12.2011; 16.01.2012 – 3.02.2012 dhe 6 - 24.02.2012. Nga 8 seancat plenare të zhvilluara Qendra e Studimeve Parlamentare ka monitoruar drejtpërsëdrejti 7 prej tyre, pasi seanca e datës 16.01.2012 nuk u bë e mundur të ndiqej për arsye të mospajisjes me leje hyrëse nga administrata e Kuvendit. Për sa më sipër, informacioni i seancës plenare të datës 16 janar është marrë nga faqja e internetit të Kuvendit. Nga monitorimi rezulton se rendi i ditës së seancave plenare zbatohet saktë nga Kuvendi. Gjatë kësaj periudhe nuk kemi raste të diskutimit të projektligjeve të paparashikuara në kalendar ose në rendin e ditës të seancës. Fenomeni i vetëm që evidentohet është shtyrja e disa projektligjeve nga një seancë në tjetrën. Këto ndryshime janë të reflektuara në rendin e ditës të publikuar një ditë përpara seancës nga faqja zyrtare e kuvendit. Projektligje të tilla mund të përmendim projektligjin “Për ratifikimin e konventës rajonale për rregullat preferenciale Pan-Euro-Mediterrane të origjinës”; “Për ratifikimin e

Protokollit të Privilegjeve dhe imuniteteve të Qendrës për Zbatimin e Ligjit në Europën Juglindore; “Për aderimin e Republikës së Shqipërisë në ndryshimet e Konventës për krijimin e Këshillit të Bashkëpunimit Doganor, bërë në Bruksel më 15 dhjetor 1950”; “Për aderimin e Republikës së Shqipërisë në ndryshimet e Konventës për krijimin e Këshillit të Bashkëpunimit Doganor, bërë në Bruksel më 15 dhjetor 1950”; “Për disa ndryshime në ligjin nr. 8951, datë 10.10.2002 “Për numrin e identitetit të shtetasve”; “Për disa ndryshime në ligjin nr. 10.129, datë 11.5.2009 “Për gjendjen civile” etj. Përmendim seancën e datës 22.12.2011 ku u diskutuan vetëm 3 projektligje nga 8 të cilat ishin të parashikuar. Projektligjet e mbetura janë diskutuar në seancat në vazhdim.

Seancat plenare të Kuvendit zhvillohen çdo ditë të enjte në orën 10⁰⁰. Nga monitorimi i kryer nga QSP rezulton se asnjë seancë plenare nuk ka filluar në orarin e parashikuar. Vonesat variojnë nga 15-35 minuta.

Gjatë kësaj periudhe Kuvendi ka zhvilluar afërsisht 2150 minuta punë efektive. Kohëzgjatja e një seance plenare varion nga 30-465 minuta. Një mbledhje zgjat mesatarisht 269 minuta.

Në rendin e ditës të një seance plenare, sipas kalendarit tre-javor të punimeve, janë parashikuar mesatarisht 6 projektligje për shqyrtim. Përjashtim bën seanca e datës 16.01.2012 e cila ishte seanca hapëse për vitin 2012 dhe në të nuk ishte parashikuar asnjë projektligj. Në total gjatë kësaj periudhe janë shqyrtuar 28 projektligje, dy projektvendime dhe 2 akte normative. Nga këto projektligje janë miratuar 27 prej tyre dhe i vetmi projektligj i votuar kundra nga Kuvendi është projektligji “Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 7928, datë 27.4.1995 “Për tatimin mbi vlerën e shtuar” të ndryshuar’ rrezuar me 71 vota kundra dhe 63 pro. Disa prej këtyre projektligjeve kanë kaluar për shqyrtim edhe në Komisionin e Integritimit Europian si psh: projektligji “Për një shtesë në ligjin nr. 9981, datë 8.9.2008 “Për miratimin e niveleve të tarifës doganore” të ndryshuar”; projektligji “Për ratifikimin e konventës rajonale për rregullat preferenciale Pan-Euro-Mediterrane të origjinës”; projektligji “Për ratifikimin e ndryshimit të marrëveshjes, ndërmjet Këshillit të Ministrave të Republikës së Shqipërisë dhe Qeverisë së Malit të Zi, për lëvizjen e ndërsjellë të shtetasve”; etj. Projektligjet e miratuara gjatë kësaj periudhe të monitorimit janë votuar me një shumicë mesatare prej 92 votash pro.

Projektligjet diskutohen dhe miratohen në të gjitha rastet gjatë një seance të vetme plenare.

Koha e kushtuar për një projektligj nga deputetët në seancë llogaritet mesatarisht 70min/projektligj. Për projektligje të veçanta diskutimi ka zgjatur edhe më shumë.

I vetmi projektligj që kërkon shumicë të cilësuar votash i miratuar gjatë kësaj periudhe është “Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 7850, datë 29.7.1994, “Kodi Civil i Republikës së Shqipërisë”,

Në asnjë rast nuk janë vënë re amendamente të bëra
(vijon në faqen 17)

Raport monitorimi mbi veprimtarinë e Komisionit Parlamentar për Integrimin European dhe punimeve të Kuvendit në seancë plenare 7 dhjetor – 27 shkurt

(vijon nga faqja 16)

nga deputetët në seancë.

Gjatë kësaj periudhe janë zhvilluar 2 interpelanca. Interpelancat e zhvilluara ishin ato me ministrin e Punëve të Jashtme, Edmond Haxhinasto, kërkuar nga deputetja socialiste Arta Dade dhe interpelanca me ministrin e Ekonomisë, Tregtisë dhe Energjetikës, e kërkuar nga deputeti socialist Erjon Braçe, lidhur me reformat dhe zhvillimet në sektorin e energjisë. Interpelanca e kërkuar nga deputetja Arta Dade ka qënë e parashikuar në kalendarin tre-javor të periudhës 17.10.2011-4.11.2011, por është zhvilluar në seancën plenare të datës 15.12.2011. Kjo interpelancë nuk ka qënë e parashikuar në kalendarin tre-javor që përfshin datën e zhvillimit të saj. Kjo interpelancë është bërë publike vetëm në rendin ditës të publikuar nga faqja zyrtare e Kuvendit në internet një ditë para zhvillimit të seancës plenare. E njëjta situatë shtrohet edhe për interpelancën e deputetit Erjon Braçe. Interpelanca u zhvillua në seancën e datës 23.02.2012 megjithëse ajo ka qënë e parashikuar në kalendarin tre-javor të Kuvendit 6-

23.12.2011. Ajo nuk ishte e parashikuar në kalendarin tre-javor që përfshinte mbledhjen e datës 23.02.2012. Interpelanca është përfshirë vetëm në rendin e ditës të seancës plenare e publikuar një ditë përpara zhvillimit të seancës në faqen zyrtare të Kuvendit.

Pjesëmarrja mesatare e deputetëve në seancë plenare është 132 pjesëmarrës për seancë. Deputetët nuk janë “ndjekës” të rregullt të punimeve në seancë, ata largohen gjatë saj, vijnë me vonesë, etj. Fundi i punimeve të Kuvendit në seancë e gjen sallën e Kuvendit pothuajse bosh. Nga monitorimi evidentohet dhe një mungesë serioziteti për të dëgjuar dhe ndjekur kolegët e tyre deputetë gjatë diskutimeve. Ka plot raste kur deputetët flasin dhe bëjnë ndërhyrje pa mikrofon.

Gjatë kësaj periudhe monitorimi nuk është zhvilluar asnjë seancë pyetjesh me ministra dhe titullarë të institucioneve publike kushtetuese.

Gjatë kësaj periudhe monitorimi nuk është zhvilluar asnjë raportim nga titullarë institucionesh që kanë detyrimin të raportojnë në Kuvend.

QSP

Roli i Parlamenteve Kombëtare në Integrimin Evropian pas Traktatit të Lisbonës

1. Hyrje

Në fillimet e integritit evropian, atëherë kur projekti integritit rrethohej nga entuziazmi, përfshirja e parlamenteve kombëtare në qeverisjen e komunitetit nuk rezultonte si problem shqetësues. Diskutimi për përfshirjen e tyre në vendimmarrjen apo punët e KE/BE lindi më pas, atëherë kur si pasojë e rritjes së pushtetit legjislativ të BE parlamentet kombëtare u përballën me problemin e erozionit të vazhdueshëm të kompetencave të tyre legjislative dhe kur legjitimitet demokratik i BE-së kishte nisur të vihej në pikëpyetje. Ndryshimet që iu bënë traktateve themeluese përfshinë gjithmonë e më tepër dispozita që formalizonin përfshirjen e parlamenteve kombëtare në pushtetin legjislativ të BE, ndryshime të cilat konsideroheshin si një zgjidhje e problemit të deficit demokratik. Mekanizmat e parë formalë të përfshirjes linin për të dëshiruar pasi ato konsistonte vetëm në informimin e parlamenteve dhe jo në përfshirjen e drejtpërdrejtë të tyre në procesin legjislativ të BE-së. Do të ishte pikërisht Traktati i Lisbonës ai që do të sillte një përfshirje më të drejtpërdrejtë të parlamenteve kombëtare në pushtetin vendimarrës të BE.

2. Parlamentet kombëtare në fillimet e integritit evropian

Në fillimet e krijimit të Komuniteteve Evropiane parlamentet kombëtare nuk u përfshinë në aktivitetet e komunitare megjithëse kishin instrumente të mjaftueshme për ta bërë këtë, siç ishte pjesëmarrja e delegacioneve

parlamentare kombëtare në Asambleenë Parlamentare deri përpara vitit 1979 dhe vazhdimësia e njëkohshme e mandatit të dyfishtë parlamentar (atij kombëtar dhe atij evropian). Megjithëse me kalimin e kohës shumë prej vendeve evropiane nisën të ndalonin mandatin e dyfishtë¹.

Mos përdorimi i gjerë i instrumenteve përfshirëse, lidhje në radhë të parë me faktin se në atë periudhë integrimi evropian kishte një mbështetje të gjerë, si nga popujt ashtu edhe nga liderët. Përveç kësaj ekzistonte perceptimi se çështjet që ishin në kompetencën e Komunitetit duhej të zgjidheshin në nivel Komuniteti². Për pasojë ata lejuan edhe veprimin e lirë të qeverive të vendeve të tyre në procesin legjislativ të Komunitetit, pasi për to të rëndësishëm ishin vetëm “zhvillimet e mëdha politike”³.

Përcaktues në rolin e parlamenteve kombëtare në nivel komunitar ishte edhe tradita dhe raporti qeveri-parlament, i secilit shtet anëtar. Për shembull, parlamentet e vendeve të Evropës veriore (Danimarka, Finlanda, Suedia), kishin një traditë të konsoliduar të informimit rregullisht nga ana e qeverive të tyre në lidhje me normat evropiane, madje qeveria daneze nuk mund të merrte pozicion deçiziv në Këshill pa marrë më parë direktivat e parlamentit të saj. Ndërsa në Itali, situata ishte ndryshe sepse qeveria vepronte në mënyrë shumë të pavarur nga parlamenti.

Vëmendja e parlamenteve kombëtare për punët e komuniteteve u rrit edhe më shumë me ndryshimin e madh që pësoi konstituimi i Parlamentit Evropian. Në Samitin e

(vijon në faqen 18)

Raport monitorimi mbi veprimtarinë e Komisionit Parlamentar për Integrimin Evropian dhe punimeve të Kuvendit në seancë plenare 7 dhjetor – 27 shkurt

(vijon nga faqja 17)

Parisit që u zhvillua në 9–10 Dhjetor te vitit 1974 u ra dakord që nga viti 1978 e më tutje, zgjedhjet për Parlamentin Evropian të ishin te drejtpërdrejta. Ndërsa në Samitin e Kopenhagës të 7-8 Prill të vitit 1978 u bë marrëveshja për zgjedhjen e drejtpërdrejtë të anëtarëve të Parlamentit Evropian e cila hyri në fuqi në 1 Korrik të vitit 1978. Kështu që Parlamenti Evropian i cili deri në vitin 1979 përbëhej nga përfaqësuesit e parlamenteve kombëtare të vendeve anëtare, për herë të parë në zgjedhjet e 7 dhe 10 qershor të vitit 1979, u përbë nga parlamentarë të zgjedhur drejtpërdrejtë nga populli i vendeve anëtare⁴.

Kjo frymë e ndryshimeve dhe e zhvillimeve pozitive në nivel komunitar u reflektua edhe në Akti Unik Evropian (AUE), i cili forcoi rolin e komunitet duke zgjeruar kompetencat e tij dhe duke forcuar njëkohësisht dhe rolin e parlamentit Evropian. solli ndryshime të rëndësishme, si rritjen e numrit të çështjeve që kalonin në kompetencën e Komunitetit; dhënien fund të Konsensusit të Luksemburgut; rritjen e kompetencave dhe përforcimin e pozitive të Parlamentit Evropian, etj, të cilat zbehnin akoma më tepër pozitën e parlamenteve kombëtare dhe thellonin erozionin e kompetencave të tyre.

Të ndodhur përpara kësaj situatë parlamentet kombëtare që deri në atë periudhë nuk ishin interesuar nga afër me punimet në nivel komunitar, nisën ta shohin veten si të zhveshur nga kompetencat legjislative dhe të larguar nga Komuniteti. Për këtë arsye pas AUE-së ata nisën të merrnin masa për të përforcuar pozitën e tyre në procesin e integritimit evropian.

2.1 Masat e Brendshme

Parlamentet kombëtare së pari organizuan mekanizmat e kontrollit ndaj organeve ekzekutive kombëtare me qëllim që të ndiqnin më nga afër zhvillimet në Komunitet⁵. Konkretisht ata krijuan mekanizma për tu informuar në lidhje me veprimtarinë e Komunitetit brenda një kohe sa më të shkurtër duke i dhënë më tepër rëndësi vendimmarrjes. Ata krijuan komitete parlamentare për ndjekjen e çështjeve të Evropës. Këto komitete ishin të specializuara për çështjet europiane dhe për lehtësuar marrjen e marrjes e informacioneve dhe vlerësimin e tyre. U promovuan gjithashtu instrumente të ndryshme për kontrollin e aktivitetit të organit ekzekutiv në nivel evropian⁶. Organi ekzekutiv i shtetit anëtar ishte ai që përfaqësonte vendin në organin legjislativ të BE-së, Këshillin e Ministrave prandaj parlamentet kombëtare nisën të kërkonin më tepër llogari dhe më shumë raporte informuese prej tij.

2.2 Bashkëpunimi Ndërparlamentar

Në sajë të këtyre mekanizmave parlamentet kombëtare përpiqeshin që nga njëra anë të përforconin pozitën e tyre përballë organit ekzekutiv brenda vendit dhe nga ana tjetër të zhvillonin bashkëpunimin si ndërmjet tyre ashtu edhe

me Parlamentin Evropian. Në procesin e integritimit evropian bashkëpunimi ndërmjet parlamenteve zhvillohej në dy forma: në formën e marrëdhënieve të institucionalizuara dhe marrëdhënieve të përkohshme (ad hoc)⁷. Në kuadër të marrëdhënieve të institucionalizuara mund të flitet për 2 përbërje; për **Konferencën e Kryetarëve të Parlamenteve të BE-së**⁸ dhe **Konferencën e Komiteteve Parlamentare të Çështjeve të Evropës**⁹ (COSAC)¹⁰.

Në kuadër të bashkëpunimit ndërmjet njësive administrative të parlamenteve kombëtare përmendet mbledhja e sekretarive të përgjithshme të parlamenteve, mbledhja vjetore e të autorizuarve për të siguruar lidhjen midis parlamenteve kombëtare dhe PE-së, mbledhja e bibliotekarëve dhe specialistëve të dokumentacionit që organizohet nga ana e Qendrës së PE-së për Kërkimin dhe Dokumentacionin në bashkëpunim me PE-në dhe Këshillin Evropian.

3. Roli i parlamenteve kombëtare nga Mاستrihti në Lisbonë

Rregullimet e para në lidhje me parlamentet kombëtare janë sjellë me **Traktatin e Maastricht (TM)**, nëpërmjet dy *deklaratave* shtesë. E para ishte Deklarata në Lidhje me Rolin e Parlamenteve Kombëtare në Bashkimin Evropian¹¹ dhe e dyta ishte Deklarata në Lidhje me Konferencën Parlamentare¹². Këto dy deklarata kishin për qëllim nxitjen e pjesëmarrjes së parlamenteve kombëtare në nivel unioni, por ato nuk u jepnin atyre asnjë kompetencë.

Në **Traktatin e Amsterdimit** futen edhe 2 protokolle; *Protokollin në Lidhje me Rolin e Parlamenteve Kombëtare në Bashkimin Evropian* dhe *Protokollin në lidhje me Zbatimin e Parimeve të Subsidiaritetit dhe Proporcionalitetit*. Protokollin i parë përmbante dispozita në lidhje me informimin e parlamenteve kombëtare dhe Konferencën e Komiteteve Parlamentare për Çështjet e Evropës (COSAC). Ndërsa i dyti rregullonte rolin e parlamenteve kombëtare në zbatimin e parimeve të subsidiaritetit dhe proporcionalitetit. Këto protokolle në thelb nuk sollën ndonjë ndryshim të madh në marrëdhënien midis Unionit dhe parlamenteve kombëtare por më pas ato do të rishikohen me Traktatin e Lisbonës.

Traktati i Nice nuk solli ndonjë risi në lidhje me parlamentet kombëtare. Vetëm në Deklaratën në lidhje me të Ardhmen e Unionit, theksohej rëndësia e pjesëmarrjes në diskutimi e përfaqësuesve të parlamenteve kombëtare. Ndërsa një nga temat që është diskutuar në Këshillin e Kryetarëve të Shteteve dhe Qeverive të BE-së në dhjetor të vitit 2001, në Laeken, ka qenë “Roli i Parlamenteve Kombëtare në Arkitekturën e Evropës”.

Edhe në **projekt-Traktatin Kushtetues** të BE-së ka pasur dispozita në lidhje me parlamentet kombëtare, një pjesë e madhe e të cilave hyri në fuqi me pas nëpërmjet Traktatit të Lisbonës.

(vijon në faqen 19)

Raport monitorimi mbi veprimtarinë e Komisionit Parlamentar për Integrimin European dhe punimeve të Kuvendit në seancë plenare 7 dhjetor – 27 shkurt

(vijon nga faqja 18)

Së fundmi punimet për reformë në BE u kurorëzuan me Traktatin e Reformës, i quajtur ndryshe edhe **Traktati i Lisbonës**¹³. Si në tekstin e konsoliduar të Traktatit të Bashkimit Evropian (TBE), ashtu edhe në atë të Traktatit për Funkcionimin e Bashkimit Evropian (TFBE), zënë vend dispozita në lidhje me parlamentet kombëtare.

Në nenin 5/3 të TBE-së, përmendet kompetenca kryesore që BE-ja i ka njohur parlamenteve kombëtare. Kështu që janë pikërisht parlamentet kombëtare ato që garantojnë respektimin e parimit të subsidiaritetit sipas procedurës së përcaktuar në *Protokollin në lidhje me Zbatimin e Parimeve të Subsidiaritetit dhe Proporcionalitetit*.

TBE parashikon gjithashtu që qytetarët evropian përfaqësohen në nivel unioni drejtpërdrejt në Parlamentin Evropian, Ndërkohë që në Këshill përfaqësohen shtetet nëpërmjet qeverive të tyre, të cilat janë demokratikisht përgjegjëse (*democratically accountable*) përpara parlamenteve kombëtare dhe qytetarëve të tyre (TBE nenin 10/2). Këtu vihet re se përgjegjës për deficitin demokratik nuk mbahen vetëm organet e BE-së, por edhe organet kombëtare.

TBE pohon se funksionimi i Unionit është themeluar mbi një *demokraci të përfaqësuar* (TBE neni 10/1) dhe çdo qytetar ka të drejtë të marrë pjesë në jetën demokratike të Unionit. Vendimet duhen marrë në një mënyrë sa më të hapur dhe *sa më pranë qytetarit* që të jetë e mundur (neni 10/3 TBE).

Parlamenteve kombëtare u është njohur edhe e drejta për tu informuar edhe në lidhje me propozimet për ndryshimet e traktateve themeluese (neni 48/1-2 TBE) dhe për të pasur përfaqësuese në Konventat që krijohen për shqyrtimin e propozimeve për ndryshimet e traktateve (TBE neni 48/3)¹⁴.

TBE parashikon përfshirjen e parlamenteve kombëtare edhe në rastet e veçanta kur ndryshohet metoda e vendimmarrjes. Kështu që nëse TFBE ose Kapitulli V i TBE-së parashikon që në një fushë ose rast të dhënë Këshilli i Ministrave vepron me unanimitet, Këshilli Evropian mund të marrë një vendim që të autorizojë Këshillin të veprojë me shumicë të cilësuar. Nëse TFBE parashikon që aktet legjislative të bëhen nga ana e Këshillit të Ministrave në përputhje me një procedurë të veçantë legjislative, Këshilli Evropian mund të marrë një vendim që të lejojë Këshillin që për këtë akte të ndjekë një procedurë të zakonshme legjislative. Të gjitha këto iniciativa të marra nga ana e Këshillit Evropian *u duhen komunikuar parlamenteve kombëtare. Nëse parlamenti kombëtar i një vendi anëtar shpreh kundërshtimin e tij brenda një periudhe gjashtë mujore duke nisur nga data kur ai është njoftuar, vendimet për të cilat u fol më sipër nuk merren*. Nëse nuk ka kundërshtime vendimet e Këshillit Evropian janë të vlefshme (neni 48/7 TBE). Gjithashtu parashikohet që *parlamentet kombëtare duhet të njoftohen në rastet e aplikimit të një*

shteti të tretë për anëtarësim në BE (neni 49 TBE).

Në nenet 70, 85 dhe 88 të TFBE-së parashikohet që parlamentet kombëtare të zënë vend në mekanizmat e vlerësimit në kuadër të Zonës së Lirisë, Sigurisë dhe Drejtësisë. Parlamentet kombëtare mund të marrin pjesë në vlerësimin e aktiviteteve të Europol dhe Eurojust.

3.1 Protokollin në lidhje me Rolin e Parlamenteve Kombëtare në Bashkimin Evropian.

Protokollin në lidhje me Rolin e Parlamenteve Kombëtare në Bashkimin Evropian amenduar nga Traktati i Lisbonës, vazhdon në të njëjtën linjë me protokollin me të njëjtin emër të sjellë nga Traktati i Amsterdimit. Ky protokoll përbëhet nga hyrja dhe dy pjesë: Informimi i parlamenteve kombëtare dhe bashkëpunimi midis parlamenteve.

Në protokoll bëhet fjalë për dy dokumente konsultuese (komunikacionet dhe librat e gjelbra dhe të bardha) që u dërgohen parlamenteve kombëtare drejtpërdrejtë nga ana e Komisionit. Krahas këtyre ndër dokumentet që i përcillen parlamenteve kombëtare janë shtuar edhe programi vjetor legjislativ, instrumentet e planifikimit legjislativ ose politik (neni 1), draftet e akteve legjislative (neni 2), Agjenda e Këshillit të Ministrave dhe Raporti Vjetor i Gjykatës së Llogarive (neni 7).

Një tjetër risi e protokollit në fjalë është se tashmë draftet e akteve legjislative u përcillen parlamenteve kombëtare në mënyrë të drejtpërdrejtë dhe jo nëpërmjet qeverive të tyre siç ishte parashikuar më parë. Kështu draftet e akteve legjislative që ndërmerren nga Komisioni u dërgohen parlamenteve kombëtare nga vetë ky i fundit. Ato që ndërmerren nga Parlamenti Evropian, u dërgohen parlamenteve kombëtare direkt nga vetë ai. Ndërsa draftet e akteve legjislative që ndërmerren me iniciativën e një grupi shtetesh anëtare, Gjykatës së Drejtësisë, Banka Qendrore Evropiane dhe Banka Evropiane e Investimeve u dërgohen parlamenteve kombëtare nëpërmjet Këshillit¹⁵.

Parlamentet kombëtare, pasi shqyrtojnë draftet e akteve legjislative, mund t'i dërgojnë Presidentit të Parlamentit Evropian, Këshillit dhe Komisionit, një opinion të motivuar në lidhje me përputhshmërinë e draftit me parimin e subsidiaritetit, sipas procedurës së parashikuar në protokollin përkatës. Presidenti i Këshillit, opinionet e motivuara ua përcjell subjekteve përkatëse që kanë iniciuar draftin për aktin legjislativ (neni 3). Parlamentet kombëtare duke përfituar nga informacionet e marra do të kenë mundësinë të përcjellin tek organi i tyre ekzekutiv një opinion në lidhje me çështjet evropiane në shqyrtim dhe mundësinë për të orientuar organin e tyre ekzekutiv për pozicionin që ai duhet të marrë në BE¹⁶.

Nga koha kur një draft i akteve legjislative përgatitet, përkthehet në të gjitha gjuhët e vendeve anëtare nga ana e Komisionit dhe bëhet i gatshëm për parlamentet kombëtare, deri në kohën kur ky draft vendoset në agjendën e

(vijon në faqen 20)

Raport monitorimi mbi veprimtarinë e Komisionit Parlamentar për Integrimin Europian dhe punimeve të Kuvendit në seancë plenare 7 dhjetor – 27 shkurt

(vijon nga faqja 19)

përkohshme të Këshillit duhet të kalojë një afat prej 8 javësh. Këtu bëjnë përjashtim rastet urgjente motivet e të cilave duhet të vendosen në vendimin e Këshillit. Këtu shohim se afati 6 javor i parashikuar më parë me Traktatin e Amsterdimit, është zgjatur në 8 javë. Nga këndvështrime të ndryshme afati 8 javor është i diskutueshëm për sa i përket mjaftueshmërisë së tij. Po ta shohin nga ana e dinamizmit të BE-së, ky afat mund të duket shumë i gjatë. Por po ta mendojmë nga ana e parlamenteve kombëtare që punojnë me agjenda shumë të ngjeshura, kuptohet se nuk bëhet fjalë për një afat shumë të gjatë¹⁷. Një tjetër risi e sjelle me Traktatin e Lisbonës është një afat 10 ditor që fillon nga vendosja e draftit të aktit legjislativ në agjendën e përkohshme të Komisionit deri në kohën kur merret një vendim. Përpara këtij afati 10 ditor nuk mund të vendoset në lidhje me draftin e aktit legjislativ (neni 4).

Në pjesën e dytë të protokollit flitet për bashkëpunimin ndërparlamentar. Në këtë pjesë, ashtu siç ka qenë edhe më parë, COSAC, sa here që e shikon të arsyeshme mund të sjellë në vëmendje të Parlamentit Evropian, Këshillit dhe Komisionit çdo lloj kontributi. Kontributet e COSAC nuk janë të detyrueshme dhe nuk pranohen si qëndrime të parlamenteve kombëtare. Këtu bëhet fjalë thjesht për një platformë diskutimi.

3.2 Protokollin e Lidhje me Zbatimin e Parimeve të Subsidiaritetit dhe Proporcionalitetit.

Tek ky protokoll sqarohet kuptimi i shprehjes *draft i aktit legjislativ* dhe mënyra e përcjelljes së informacionit të parlamentet kombëtare. Vihet re se këto dispozita janë të njëjta me atë të shpjeguar për protokollin e mësipërm.

Në protokollin në fjalë është sjellë procedura e *paralajmërimit të hershëm (early warning)*. Kjo procedure parashikon pjesëmarrjen e parlamenteve kombëtare në fazën përgatitore të procesit legjislativ (*ex ante*)¹⁸. Procedura nis kur draftet e akteve legjislative i dërgohen parlamenteve kombëtare. Brenda një afati 8 javor parlamentet kombëtare vlerësojnë përputhshmërinë e drafteve me parimin e subsidiaritetit. Parlamentet që arrijnë në përfundimin se drafti i aktit legjislativ shkel parimin e subsidiaritetit, përgatisin një opinion të motivuar drejtuar Kryetarëve të Parlamentit Evropian, Këshillit të Ministrave dhe Komisionit. Opinioni negativ apo pozitiv i parlamentit konsiderohet si vota e tij për çështjen në shqyrtim. Për çdo parlament kombëtar të shteteve anëtare janë përcaktuar dy vota, kështu që në rast të një përbërjeje parlamentare bikamerale (me dy dhoma), do të ketë nga një votë për çdo dhomë. Mund të ndodh që dy dhomat e të njëjtit parlament të kenë edhe opinione të ndryshme nga njëra-tjera. Nëse 1/3 e parlamenteve kombëtare, ose më saktë 1/3 e të gjitha votave që ata kanë në dispozicion, janë kundër draftit të aktit legjislativ me motivimin se ky i fundit bie ndesh me parimin e subsidiaritetit, drafti do të rishikohet. Në rast të një drafti të akteve legjislative në lidhje me Zonën e Lirisë,

Sigurisë dhe Drejtësisë, atëherë do të mjaftojë 1/4 e votave kundërshtuese për të rishikuar draftin. Pas rishikimit, subjekti që ka propozuar draftin mund të vendose ta mbajë atë në formën e parë, ta ndryshojë ose ta tërheqë. Megjithatë, kjo kompetencë për paralajmërim që u është njohur parlamenteve kombëtare njihet në literaturë edhe si *kartoni i verdhë*.

Sipas procedurës së zakonshme legjislative, nëse 1/2 e të gjitha votave që parlamentet kombëtare kanë në dispozicion, janë përdorur kundër draftit të aktit legjislativ me motivimin se ky i fundit nuk përputhet me parimin e subsidiaritetit, drafti do të rishikohet. Pas kësaj rishikimi Komisioni përsëri është i lirë ta mbajë, ta ndryshojë ose ta tërheqë draftin përkatës, duke motivuar veprimin e tij. Opinioni i motivuar i Komisionit dhe ato të parlamenteve kombëtare u dërgohen organeve legjislative të Unionit, të cilat së pari do të vlerësojnë përputhshmërinë e draftit me parimin e subsidiaritetit, duke marrë parasysh edhe opinionet e motivuara që u janë përcjellë. Nëse 55% e anëtarëve të Këshillit ose shumica e votave të përdorura në parlament janë në drejtimin se drafti nuk përputhet me parimin e subsidiaritetit, atëherë nuk vazhdohet shqyrtimi i mëtejshëm (neni 7/3 i Protokollit). Kjo situatë në literaturë njihet si *kartoni portokalli*¹⁹.

Gjykata e Drejtësisë e Bashkimit Evropian ka juridiksion për paditë me objekt shkeljen e parimit të subsidiaritetit nëpërmjet një akti legjislativ. Kompetencën për të ngritur në gjykatë një padi të tillë e kanë shtetet anëtare të cilat mund ta përdorin këtë kompetencë në emër të parlamenteve të tyre ose të një prej dhomave të parlamenteve kur bëhet fjalë për sisteme parlamentare bikamerale (neni 8).

4. Përfundime

Me Traktatin e Lisbonës janë shtuar kompetencat e parlamenteve kombëtare dhe është përforcuar pozita e tyre. Sigurisht që dispozitat e reja lenë vend edhe për diskutim. Nga njëra anë mund të vlerësohet si pozitiv fakti që për herë të parë parlamentet kombëtare përfshihen në procesin legjislativ të BE-së. E shprehur më saktë, ato përfshihen në procesin para legjislativ (*ex-ante*) dhe pas legjislativ (*ex-post*). Në procesin *para legjislativ* parlamenteve kombëtare në fakt u është dhënë vetëm kompetenca për tu paralajmëruar, prandaj mund të arrihet në përfundimin se roli i parlamenteve kombëtare mbetet thjesht konsultues dhe nuk ka forcë detyruese. Ndërsa në procesin *pas legjislativ* atyre u janë dhënë kompetenca për të vepruar pas ligjërimit (hyrjes në fuqi) të një drafti dhe këtë verim do të mund ta bëjnë me anë të qeverive përkatëse, pasi janë qeveritë subjekti që mund të aplikojë në Gjykatën e Drejtësisë për anulimin e një akti legjislativ.

Është e vërtetë kompetencat për parlamentet kombëtare janë sjellë me qëllim për të zgjidhur edhe problemin e deficitit të demokracisë shumë të diskutuar në

(vijon në faqen 21)

Raport monitorimi mbi veprimtarinë e Komisionit Parlamentar për Integrimin Europian dhe punimeve të Kuvendit në seancë plenare 7 dhjetor – 27 shkurt

(vijon nga faqja 20)

BE. Për herë të parë parlamentet kombëtare në BE cilësohen si një prej burimeve të legjitimitetit të demokracisë. Por pavarësisht kësaj kompetencat e dhëna parlamenteve kombëtare, nuk kanë ndikuar në rolin e organeve të tjera. Ato parashikojnë vetëm bllokimin e perkohshëm të procesit legjislativ dhe nuk janë kompetenca të mirfillta legjislative. Madje kompetencat e parlamenteve kombëtare janë cilësuar si një ëmbëlsues në një pijë, përberjen kimike të së cilës nuk e ndryshojnë²⁰.

Mbetet shqetësues fakti se me aplikimin e dispozitave të reja procesi i vendimmarrjes ka për tu ngadalësuar shumë dhe mund ta humbas edhe më tepër transparencën e tij.

Që dispozitat në fjalë të jenë sa më efektive duhet që parlamentet kombëtare të kenë vullnetin e duhur për zbatimin e tyre dhe midis palëve të ekzistojë një dialog konstruktiv²¹. Përveç kësaj nevojitet edhe që parlamentet kombëtare të kenë njohuri dhe eskperience në lidhje me çështjet e BE-së.

Jonida Begaj²²
Aida Gugu²³

¹ Italia me anë të një ligji ka ndaluar mandatin e dyfishtë parlamentar në vitin 2004. (Federiga Bindi, *Il futuro dell'Europa: storia, funzionamento e retroscena dell'Unione Europea*, 2010, Milano, f. 185). Këtë gjë e kanë aplikuar edhe vende të tjera të BE-së.

² GÖÇMEN Ýlke, "Ulusal Parlamentolarýn Avrupa Bütünlüpmesindeki Rolü ve Lizbon Antlaşması", Avrupa Birliði Güncel Sorunlarý ve Gelişmeler, Seçkin Yayýncýlýk, 2008, Ankara f. 276

³ GIANNITI Luigi, *Il Ruolo Dei Parlamenti dei Stati Membri Dell'Unione Europea*, Roma, Qershor 2009, f. 3

⁴ KARLUK Rýdvan, AB ve Türkiye, Beta Yayýnlarý, Botimi 8, 2005, Ankara, f. 214

⁵ FASONE Cristina, "I Parlamenti del Unione: Nuovi Attori sulla Scena Delle Procedure Normative Comunitarie", Amministrazione in Cammino, rivista elektronikë, f. 1

⁶ GÖÇMEN opt cit., f. 278

⁷ Türkiye Büyük Millet Meclisi, Türkiye - Avrupa Birliði Ortakliðinin Demokratik Denetim Organý Broþuru http://www.tbmm.gov.tr/ul_kom/kpk/kpkbrosur.doc son eriþim Aralýk 2009

⁸ Kjo konferencë zhvillohet me mbledhjen e kryetarëve të parlamenteve kombëtare të vendeve të BE-së dhe kryetarit të PE-së. Edhe kryetarët e parlamenteve kombëtare të vendeve kandidate mund të marrin pjesë në këtë konferencë si vëzhgues. Konferenca në fjalë mbledhet një herë në vit me kërkesën e një anëtarit dhe vendimet merren me unanimitet. Kryetarët e parlamenteve të BE-së mbledhen në Konferencë për të shkëmbyer mendime me njëri-tjetrin⁹. Konferenca e Kryetarëve të Parlamenteve të BE-së është një formë e rëndësishme e bashkëpunimit ndërmjet parlamenteve

¹⁰ <http://www.cosac.eu/en/cosac/>

¹¹ COSAC është krijuar nga Konferenca e Kryetarëve të Parlamenteve të BE-së në vitin 1989 dhe përbëhet nga përfaqësuesit e komiteteve parlamentare kombëtare për çështjet e BE-së dhe nga përfaqësuesit e PE-së. Në COSAC çdo parlament përfaqësohet me 6 anëtarë. Qëllimi i COSAC është të përforojë rolin e parlamenteve kombëtare në nivel europian. Mbledhjet bëhen 2 herë në vit dhe organizohen nga ana e parlamentit të vendit që mban kryesinë e radhës në BE. COSAC në fillim ishte vetëm një iniciativë jo zyrtare e parlamenteve të vendeve anëtare të BE-së, por më pas ajo fiton një karakter zyrtar me deklaratën e bashkangjitur me Traktatin e Amsterdimit në lidhje me Rolin e Parlamenteve Kombëtare në Bashkimin Evropian. COSAC është zgjeruar në mënyrë të tillë sa ka përfshirë edhe parlamentarët e vendeve kandidate. Ai është një forum diskutimi ku shkëmbehen mendime në lidhje me problemet e Evropës dhe ato botërore si dhe kontribuohet në procesin e vendimmarrjes. Në sajë të COSAC zhvillohet edhe dialogu ndërmjet parlamenteve kombëtare dhe PE-së. Në përfundim të çdo mbledhjeje të COSAC publikohet një deklaratë e pranuar me konsensus. Gjatë kryesisë së radhës së Greqisë është pranuar Rregullorja e Brendshme e COSAC dhe gjatë kryesisë së radhës së Italisë është krijuar një Sekretari e përhershme e COSAC.

¹² *Deklarata në Lidhje me Rolin e Parlamenteve Kombëtare në Bashkimin Evropian* thekson rëndësinë e parlamenteve kombëtare në nivel unioni. Aty nënvizohet nevoja për shkëmbim informacioni ndërmjet PE-së dhe parlamenteve kombëtare. Në deklaratë flitet për përcjelljen e legjislacionit në projekt, tek parlamentet kombëtare, brenda një kohe sa më të shkurtër dhe kërkohej përforsimi i bashkëpunimit ndërmjet parlamentarëve kombëtar dhe atyre të PE-së.

¹³ *Në Deklaratën në Lidhje me Konferencën Parlamentare*, ftoheshin PE-ja dhe parlamentet kombëtare që të mbledheshin në formën e një konference. Por në këtë kuadër u bë vetëm një mbledhje dhe me pas vendin e saj e zuri COSAC.

¹⁴ Traktati i Lisbonës u nënshkrua në dhjetor të vitit 2007 në Lisbonë, nga Kryetarët e Shteteve dhe Qeverive të vendeve të BE-së. Ky traktat amendonte traktatet themeluese dhe hyri në fuqi në 1 Dhjetor 2009.

¹⁵ *Këto dispozita zinin vend edhe në projekt Traktatin Kushtetues si nenet AAAT IV-443/1*

¹⁶ Këto dispozita ishin parashikuar edhe në projekt Traktatin Kushtetues i cili edhe pse nuk hyri në fuqi, asnjëherë, që nga shtatori i vitit 2006 Komisioni draftet e akteve legjislative ua dërgonte në mënyrë të drejtpërdrejtë parlamenteve kombëtare, njësoj siç bënte edhe me Parlamentin Evropian (FASONE opt cit., f.3)

¹⁷ FASONE opt cit., f.3

¹⁸ BÝLANCIA Paola, "The Role and Power of the European and the National Parliaments in the Dynamics of Integration", Centro Studi sul Federalismo, 2009, f. 10

¹⁹ FASONE opt cit., f. 8

²⁰ JANS Theo, PIEDRAFITA Sonia, *The Role of National Parliaments in European Decision-Making*, EIPASCOPE 2009/1. f. 24

²¹ KIIVER Philipp, *The Treati of Lisbon, The National Parliaments and the Principle of Subsidiarity*, Maastricht University, 2008. f. 78

²² Jans, opt cit., f.300

²³ Jonida Begaj PhD Candidate Universiteti i Ankarasë, Lektore e së Drejtës Institucionale të BE UMB

²⁴ Aida Gugu LL.M (Universiteti i Amsterdimit) Lektore e së Drejtës Europiane UMB

Efektet ligjore të marrëveshjeve të asociimit me BE-në për shtetasit e vendeve joanëtare

Tabela e Përmbajtjes

Pjesa I. Efektet ligjore të Marrëveshjeve të Asociimit me BE-në në rendin ligjor të Komunitetit.

A. Prezantim i përgjithshëm i parimeve dhe burimeve të legjislationit Komunitar.

B. Vendime paraprake të Gjykatës Europiane të Drejtësisë lidhur me efektet e paraanëtarësimit të Marrëveshjeve Europiane në rendin ligjor të Komunitetit.

C. Efektet e paraanëtarësimit të Marrëveshjes së Asociimit BE-Turqi, Marrëveshjeve të Stabilizim-Asociimit dhe Marrëveshjeve të Ndërmjetme, në rendin ligjor të Komunitetit.

D. Efektet ligjore në rendin ligjor të Komunitetit të Marrëveshjeve të Partneritetit dhe Bashkëpunimit midis Rusisë, BE-së dhe vendeve anëtare të saj.

Pjesa II. Efektet ligjore të Marrëveshjeve të Asociimit në rendin ligjor kombëtar të vendeve joanëtare

A. Efektet ligjore të Marrëveshjeve Europiane dhe çështje gjyqësore në rendin e brendshëm ligjor gjatë periudhës së paraanëtarësimit.

B. Efektet ligjore të MSA-së, Marrëveshjeve të Asociimit me Turqinë, Marrëveshjeve të Partneritetit dhe të Asociimit me Rusinë në rendin e brendshëm ligjor.

Në këtë artikull do të flas për efektet ligjore të Marrëveshjeve të Asociimit me BE-në. Çfarë janë Marrëveshjet e Asociimit? Këto marrëveshje hyjnë në kategorinë e marrëveshjeve mikse. Për të kuptuar këtë ndarje duhet të shikojmë këto marrëveshje:

Marrëveshjet Europiane, Marrëveshja e Asociimit me Turqinë, Marrëveshja e Stabilizimit me Turqinë, Marrëveshjet e Stabilizim-Asociimit dhe se fundi Marrëveshja e Partneritetit dhe e Bashkëpunimit (MPB).

Gjithashtu, do të kufizoj analizën në një Marrëveshje të Tregtisë së Lirë me Shqipërinë dhe nuk do të analizoj marrëveshjet me Maqedoninë dhe Kroacinë. Ndërsa për sa i përket MPB-së, do të kufizohem në analizë të kësaj marrëveshjeje me Federatën Ruse, duke përfshirë 10 Marrëveshjet e tjera të këtij tipi. Për të marrë këtë vendim më ka ndihmuar eksperiencia vetjake gjatë punës sime si udhëheqës ekipi i projektit TACIS gjatë viteve 2002-2006 në Rusi dhe Projekti CARDS në Shqipëri nga viti 2007 deri në vitin 2009.

Marrëveshjet e Asociimit me BE-në sjellin pasoja ligjore. Marrëveshja Europiane, p.sh., përpara datës së anëtarësimit, përcakton të drejta dhe detyrime për vendet kandidatë dhe qytetarët e saj, të drejta këto që rrjedhin nga e drejta Komunitare dhe veçanërisht ato marrëveshje që negociohen midis vendeve kandidatë potenciale dhe BE-së e vendeve anëtare të saj. Këto mund të konsiderohen efektet e para të anëtarësimit të së Drejtës Komunitare. Gjithashtu, vendimet e Këshillit Europian kanë efekte paraanëtarësimi në sistemin ligjor Komunitar, si dhe në sistemin e brendshëm ligjor të vendeve para kandidatë, siç do të trajtohet më poshtë.

Kriteret e Kopenhagenit dhe efektet e paraanëtarësimit.

Këshilli Europian i Kopenhagenit vendosi në qershor të vitit 1993 se çdo shtet, i cili ka nënshkruar Marrëveshjet Europiane me komunitetet europiane dhe vendet e saj anëtare, mund të aplikojë për anëtarësim nëse ka përmbushur kriteret e nevojshme politike dhe ekonomike, si dhe detyrimet e tjera për anëtarësim. Edhe pse një shtet kandidat ende nuk është një shtet anëtar i BE-së, ka të drejta dhe detyrime menjëherë sapo ka hyrë në fuqi Marrëveshja Europiane. Disa detyrime të tjera për vendet kandidatë ose kandidatë potenciale që rrjedhin nga negociatat, Anëtarësimi ose partneriteti europian dhe kriteret e Kopenhagenit, janë:

§ Vendi kandidat duhet të sigurojë qëndrueshmërinë e institucioneve, duke garantuar shtetin e së drejtës, të drejtat e njeriut dhe respektimin e minoriteteve (kriteri politik).

§ Ekzistenca e një ekonomie tregu funksionale, si dhe kapaciteti për të bashkëpunuar me fuqinë konkurruese dhe në tregun Europian (kriteri ekonomik).

§ Stabiliteti për të realizuar detyrimet e anëtarësimit, duke zbatuar qëllimin politik, ekonomik dhe atë të bashkimit monetar.

Efektet e së ashtuquajturës kriteret të Kopenhagenit, kriteri politik, është futja e Traktatit të Amsterdimit në nenin 49 të Traktatit të BE-së, i cili i referohet nenit 6 të Traktatit të BE-së (Bashkimi themelohet mbi bazën e parimeve të lirisë, demokracisë, respektimit të të drejtave të njeriut dhe shtetit të së drejtës). Të njëjtat kriteret janë parashikuar dhe në tekstet e Kushtetutave të vendeve kombëtare. Përputhshmëria me të gjitha këto kriteret monitorohet nga Komisioni Europian në Progres raportet e tij. Në fillim do të diskutoj për efektet ligjore të Marrëveshjeve të Asociimit në doktrinën dhe në teori. Më pas do të demonstroj dhe analizoj efektet ligjore në praktikë me shembujt e shumë çështjeve gjyqësore:

I. Në rendin ligjor të Komunitetit

II. Në rendin ligjor kombëtar të vendeve jo-anëtare (kandidatë potenciale), të vendeve kandidatë dhe të vendeve të cilat kanë Marrëveshje Bashkëpunimi dhe Partneriteti me BE-në.

Në pjesën e parë (1) të këtij artikulli do të trajtoj efektet ligjore të Marrëveshjeve të Asociimit me BE-në në rendin ligjor të Komunitetit (dhe në rendet ligjore kombëtare të vendeve anëtare të BE-së) për qytetarët e vendeve kandidatë potenciale. Do të fokusohemi dhe do të diskutojmë vendimet parapërgatitore nga Gjykata Europiane e Drejtësisë që rrjedhin nga zbatimi i efektit të drejtpërdrejtë të Marrëveshjeve Europiane që janë negociuar midis BE-së dhe ish-vendeve kandidatë, tashmë vende anëtare nga viti 2004 dhe viti 2007. Kam zgjedhur për të diskutuar çështje të Gjykatës Europiane, ku palë kanë qenë Polonia, Republika Çeke, Bullgaria, Turqia dhe Federata Ruse. Në vende si Kroacia, Shqipëria, Maqedonia, ku ende nuk ka çështje gjyqësore për shkelje të Marrëveshjes së Stabilizim-Asociimit, do të diskutojmë fillimin e procedurave ligjore sipas nenit 234 të Traktatit të Komunitetit Europian.

(vijon në faqen 23)

Efektet ligjore të marrëveshjeve të asociimit me BE-në për shtetasit e vendeve joanëtare

(vijon nga faqja 22)

Pjesa e dytë e këtij artikulli do të fokusohet në efektet ligjore të Marrëveshjeve të Asociimit në periudhën e paraanëtarësimit në rendin ligjor kombëtar të vendeve joanëtare të BE-së. Do t'i jepet një rëndësi e veçantë çështjeve ku palë janë vendet joanëtare të BE-së, duke iu referuar dispozitave kushtetuese kombëtare dhe veçanërisht atyre kushteve që rregullojnë marrëdhëniet midis së drejtës ndërkombëtare, legjislacionit vendas dhe rolit të gjyqësorit. Do të trajtoj dhe efektet e Marrëveshjeve të Asociimit në rendin e brendshëm ligjor të vendeve të cilat nuk aplikojnë për anëtarësim, si Rusia.

Pjesa I. Efektet ligjore të Marrëveshjeve të Asociimit me BE-në në rendin ligjor të Komunitetit.

A. Prezantim i përgjithshëm i parimeve dhe burimeve të së drejtës Komunitare.

Për të kuptuar efektet ligjore në rendin ligjor komunitar gjatë periudhës së paraanëtarësimit, do të bëj një prezantim të përgjithshëm të parimeve themelore të së drejtës komunitare (burimet parësore dhe dytësore, kazuse si Van Gend&Loos, Costa ENEL (1); marrëveshjet me vendet jo anëtare; rasti Demirel (2)). Do të bëj një prezantim të parimeve themelore të së drejtës komunitare dhe të burimeve të saj. Shumë i rëndësishëm është roli i Gjykatës Europiane të Drejtësisë në dhënien e vendimeve parapërgatitore, neni 234 i Traktatit të Komunitetit European, sipas së cilit gjykata kombëtare e çdo shteti anëtar mund të kërkojnë interpretimin e Traktateve dhe të legjislacionit dytësor nga Gjykata Europiane e Drejtësisë.

Burimet e së drejtës Komunitare ndahen në burime parësore dhe dytësore. Legjislacioni parësor Komunitar përbëhet nga Traktati Ekonomik European, Traktati i Qymyrit dhe i Çelikut dhe Traktati i Bashkimit European. Së bashku me parimet e përgjithshme të së drejtës ata përbëjnë dispozitat kushtetuese të së drejtës Komunitare. Legjislacioni parësor përfshin dhe protokollet dhe anekset e Traktateve, marrëveshjet ndërkombëtare si: Marrëveshjet Europiane, ato të Stabilizim-Asociimit dhe Traktatet e Anëtarësimit.

Legjislacioni dytësor përbëhet nga aktet e institucioneve (akte autonome si rregulloret, direktivat, vendimet, rekomandimet etj.). Për të kuptuar karakterin e të drejtës Komunitare duhet të kemi parasysh se zhvillimet e sistemit Komunitar ligjor nuk janë të parashikuara si dispozita Traktati ose legjislacion dytësor, nëpërmjet praktikave interpretuese të Gjykatës Europiane të Drejtësisë, siç do të shikojmë më poshtë.

Marrëdhënia midis legjislacionit parësor dhe dytësor, p.sh., nuk është parashikuar në Traktat, por hierarkia e normave të tij mund të interpretohet nga neni 231 i Traktatit të Komunitetit European, sipas së cilit nëse animimi është i bazuar, Gjykata e Drejtësisë e deklaroi nul aktin e ankmuar. Rishikimi gjyqësor përfshin shqyrtimin e pyetjes nëse veprimet në fjalë janë në përputhje me atë çka ka parashikuar

ligji. Në krye të hierarkisë janë dispozitat e legjislacionit Komunitar Parësor, duke futur këtu dhe parimet e përgjithshme të së drejtës, për të cilat Gjykata e Drejtësisë siguron se zbatohen në përputhje me nenin 220 të Traktatit të Komunitetit European.

Marrëdhënia midis të drejtës Komunitare dhe legjislacionit vendas nuk parashikohet në mënyrë eksplicite në Traktat. Edhe parimet e superioritetit dhe të efektit të drejtpërdrejtë nuk janë shprehur në mënyrë eksplicite në Traktat. Këto parime janë interpretuar nga Gjykata Europiane e Drejtësisë në vendimin e saj për çështjen Van Gend & Loos dhe Costa Enel. Nga këto dy çështje do t'i citojmë si më poshtë:

Çështja 26/62

“Përfundimi që nxjerrim nga kjo është se Komuniteti parashikon një rend të ri ligjor të së drejtës ndërkombëtare për përfitimin e së cilës, shtetet kanë kufizuar sovranitetin e tyre, megjithëse në fusha të kufizuara dhe subjektet e së cilës përfshijnë jo vetëm vendet anëtare, por edhe qytetarët e tyre. Pavarësisht legjislacionit të vendeve anëtare, e drejta Komunitare jo vetëm që vendos detyrime për qytetarët, por edhe i mbron këto të drejta, të cilat bëhen pjesë e trashëgimisë ligjore. Këto të drejta ngrihen jo vetëm në rastet e shprehura në mënyrë eksplicite nga Traktati, por edhe aty ku ekziston detyrimi, të cilin Traktati e vendos për individët, shtetet anëtare dhe për institucionet e Komunitetit”.

Çështja 6/64, Flaminio Costa v. ENEL;

“... Në ndryshim me traktatet e zakonshme ndërkombëtare, Traktati i Komunitetit Ekonomik European krijoi sistemin e tij ligjor, me hyrjen në fuqi të Traktatit, duke u bërë pjesë integrale e sistemeve ligjore të vendeve anëtare të BE-së. Duke krijuar një Komunitet, i cili ka institucionet, personalitetin dhe kapacitetin e tij ligjor, si dhe kapacitetin e përfaqësimit në rrafshin ndërkombëtar dhe veçanërisht pushtet që rrjedh nga kufizimi i sovranitetit ose transferimi i pushtetit nga vendet anëtare drejt Komunitetit, vendet anëtare kufizojnë të drejtat e tyre sovrane, duke krijuar një sistem ligjor që duhet zbatuar nga qytetarët europianë...”

Përparësia e të drejtës Komunitare parashikohet në nenin 189, nëpërmjet të cilit një rregullore është e detyrueshme dhe drejtpërdrejt e zbatueshme në vendet anëtare të BE-së...”

Nga sa më sipër, e drejta që rrjedh nga Traktati, nuk mund, për shkak të natyrës së veçantë, të mos respektohet nga legjislacioni i një vendi anëtar. Transferimi i të drejtave dhe detyrimeve, që rrjedhin nga Traktati, nga rendi i brendshëm ligjor i vendeve anëtare tek rendi ligjor i Komunitetit, shoqërohet me një kufizim të përhershëm të të drejtave të tyre të sovranitetit.

Gjykata e Drejtësisë nuk ka juridiksion të vendosë për vlefshmërinë e të drejtës Komunitare. Ajo bën vetëm interpretimin e kësaj të drejte. Kjo do të thotë se dispozitat e Marrëveshjeve të Stabilizim-Asociimit ose të

(vijon në faqen 24)

Efektet ligjore të marrëveshjeve të asociimit me BE-në për shtetasit e vendeve joanëtare

(vijon nga faqja 23)

Marrëveshjeve Europiane nuk janë subjekt i rishikimit gjyqësor nga Gjykata e Drejtësisë.

Marrëveshjet me vendet joanëtare të BE-së, Marrëveshjet Europiane, Marrëveshjet e Stabilizim-Asociimit, Marrëveshjet e Partneritetit dhe të Asociimit-Efekti i drejtpërdrejtë.

Neni 300 i Traktatit të Komunitetit European parashikon procedurën me të cilën Komuniteti negocion dhe nënshkruan Marrëveshje me vende joanëtare të BE-së ose me organizata ndërkombëtare. Marrëveshjet e nënshkruara në përputhje me kushtet e parashikuara në Traktat janë të detyrueshme për institucionet e Komunitetit dhe për vendet anëtare. Marrëveshje të tilla si ajo Europiane, e Stabilizim - Asociimit, e Asociimit, e Partneritetit dhe e Bashkëpunimit formojnë një pjesë integrale të rendit ligjor Komunitar nga momenti i hyrjes së tyre në fuqi.

Kjo është në përputhje me sistemin monist. Marrëveshjet e nënshkruara nga Komuniteti janë pjesë e rendit ligjor të Komunitetit pa qenë nevoja për të transpozuar dispozitat e brendshme të së drejtës Komunitare. Rregullat e përcaktuara nga marrëveshjet në hierarki qëndrojnë më lart sesa institucionet e Komunitetit. Kjo mund të vihet re nga fakti se Gjykata e Drejtësisë e konsideron institucionin e saj si të paautorizuar për të shqyrtuar vlefshmërinë e akteve të institucioneve. Duke qenë se marrëveshjet ndërkombëtare që lidh Komuniteti janë në rang hierarkik më lartë se legjislacioni dytësor Komunitar, dispozitat e këtij të fundit duhet të interpretohen në mënyrë që të jetë konsistente me këto marrëveshje. Qytetarët mund të ngrenë padi në Gjykatat Kombëtare për shkelje të një dispozite të Marrëveshjes vetëm nëse këto dispozita kanë efekt të drejtpërdrejtë. Lidhur me çështjen Van Gend & Loos gjykata u shpreh se “Formulimi i nenit 12 shpreh një ndalim të qartë dhe të pakushtëzuar, i cili nuk është pozitiv por është negativ”. Çështja Van Gend & Loos u konsiderua si një detyrim negativ. Kështu Traktati nuk krijon vetëm të drejta dhe detyrime për shtetet anëtare, por edhe për qytetarët”.

A zbatohet efekti i drejtpërdrejtë në marrëveshjet ndërkombëtare?

Sipas jurisprudencës së përcaktuar nga Gjykata Europiane e Drejtësisë, për shembull rasti Demirel (2), përgjigjja e kësaj pyetjeje është po: “ Dispozita e një marrëveshjeje ndërkombëtare e lidhur nga Komuniteti me vendet joanëtare duhet të jetë drejtpërdrejt e zbatueshme kur dispozita përmban një detyrim të qartë dhe preciz, i cili nuk është subjekt në zbatimin e tij ose prek miratimin e ndonjë mase pasuese. E thënë ndryshe, dispozitat e lartpërmendura të Marrëveshjeve të Stabilizim-Asociimit, Partneritetit dhe Bashkëpunimit, i lejojnë qytetarët e vendeve përkatëse të ngrenë padi ndaj shkeljes së këtyre dispozitave në gjykatat kombëtare të vendeve pritëse. Dispozitat identike që përmbajnë detyrime negative të ashtuquajtura dispozitat standstill, siç është rasti i çështjes Gend & Loos, parashikohen në Marrëveshjet e Stabilizim-Asociimit dhe

të Marrëveshjeve të Partneritetit dhe të Bashkëpunimit. Sipas këtyre kushteve, një numër i konsiderueshëm i dispozitave të veçanta të Marrëveshjes së Stabilizim-Asociimit, të Marrëveshjes së Asociimit, të Marrëveshjes së Partneritetit dhe të Bashkëpunimit mund të shkelen dhe të ngrihet padi në gjykatë për shkeljen e tyre gjatë periudhës së paraanëtarësimit. P.sh., rasti i detyrimeve negative, çështja Van Gend & Loos (detyrim, i cili nuk duhet të vendosej për tarifat doganore pas një date të caktuar), si dhe çështje të tjera për shkelje të dispozitave të mos-diskriminimit në fushën e së drejtës së vetëpunësimit të qytetarëve dhe të lëvizjes së lirë të punëtorëve të vendeve candidate në vendet anëtare të BE-së. Gjithsesi, gjatë periudhës së paraanëtarësimit efekti i drejtpërdrejtë varet nga interpretimi i kushtetutave kombëtare, siç do të shikojmë në pjesën e dytë të këtij artikulli.

Edhe pse Këshilli dhe Komisioni European kanë hartuar forma fleksibile të integritimit në strategjinë e paraanëtarësimit, Kalendarin 2000 dhe Partneritetin i Anëtarësimit, të cilat janë bërthama e parimeve kushtetuese të Komunitetit, duhet të realizohen nga të gjitha vendet anëtare. Vendet candidate duhet të transpozojnë *acquis communautaire*, e cila është vënë si detyrim në Traktatin e Maastrichtit në vitin 1991 në nenin B dhe C (versioni i ri: neni 2 dhe 3). Përkufizimi i *acquis communautaire* është dhënë në Traktat. Në praktikë institucionet e Komunitetit European i referohen *acquis communautaire* po aq sa dhe teksteve ligjore dhe vendimeve të Gjykatave të dhëna që nga ekzistenca e krijimi i Komuniteteve në vitin 1952 deri tani. *Acquis* përfshin versionin e fundit të të gjithë legjislacionit parësor të BE-së, marrëveshjet e lidhura ndërkombëtare, si p.sh. Marrëveshjet Europiane, Marrëveshjet e Anëtarësimit dhe kazuse të Gjykatës së Drejtësisë, si dhe legjislacionin dytësor.

Gjykata Europiane e Drejtësisë i referohet në disa raste *acquis communautaire* dhe shpjegon se, që nga data e anëtarësimit, nevojitet një zbatim uniform i *acquis communautaire* dhe vendet e reja anëtare janë subjekt i detyrimeve të njëjta, ashtu si dhe vendet më të vjetra anëtare.

B. Çështje të Gjykatës Europiane të Drejtësisë lidhur me efektin e paraanëtarësimit të Marrëveshjeve Europiane në rendin ligjor të Komunitetit dhe çështje të tjera që lidhen më vendet anëtare të BE-së.

Që nga viti 1991, 10 Marrëveshje Europiane janë në fuqi. Duke qenë se 10 vende që kanë lidhur Marrëveshje Europiane me BE-në janë bërë vende anëtare të BE-së në vitin 2004, respektivisht në vitin 2007 efekti i drejtpërdrejtë i Marrëveshjeve Europiane është bërë më shumë një interes akademik. Gjithsesi, ka çështje të cilat janë shembuj shumë të mirë të efektit të drejtpërdrejtë të Marrëveshjeve të Stabilizim-Asociimit dhe Marrëveshjeve të Partneritetit dhe të Bashkëpunimit. Ky fakt tregon se çfarë mund të mësojnë vendet candidate nga përvojat e mëparshme dhe nga jurisprudenca. Deri në vitin 1999, Gjykata Europiane e

(vijon në faqen 25)

Efektet ligjore të marrëveshjeve të asociimit me BE-në për shtetasit e vendeve joanëtare

(vijon nga faqja 24)

Drejtësisë, duhet t'u përgjigjej pyetjeve para përgatitore për gjykatat kombëtare mbi të drejtat e Marrëveshjeve Europiane, pyetje të cilat bëheshin nga qytetarë polakë, çekë, bullgarë, të cilët nuk kishin dijeni për të drejtat e tyre. Çështjet e Gloszczuk-ut, Kondova –s dhe Barkoci-t, iu referuan vendimit të dhënë nga Gjykata e Lartë e Drejtësisë së Anglisë dhe e Wales, ndërsa çështja Jany përdori si referencë vendimin e dhënë nga Gjykata e Holandës. Këto çështje kanë të bëjnë me efektin e drejtpërdrejtë të dispozitave të vendosjes dhe vendimet e Gjykatave u japin të drejtën qytetarëve të vendeve kandidate të përfitojnë nga dispozitat e Marrëveshjeve Europiane përpara gjykatave të vendeve anëtare të BE-së.

Cilat ishin faktet?

Në çështjen Gloszczuk, një çift polak hyri në Angli. Në vitin 1989 dhe në vitin 1991 ata morën viza turistike duke paraqitur dokumente false në zyrën e emigracionit për rrethanat e tyre personale dhe qëllimin e vërtetë të qëndrimit të tyre. Pas lindjes së djalit të tyre në vitin 1993 dhe hyrjes në fuqi të Marrëveshjes Europiane ata pretenduan se mund të kishin të drejtën të qëndronin në Angli, sepse z. Gloszczuk kishte qenë kontraktor i vetëpunësuar që nga viti 1995, ndaj kishte të drejtën të vendosej në Angli në mbështetje të nenit 44 të Marrëveshjes Europiane midis Polonisë, Komunitetit Europian dhe vendeve të tij anëtare.

Barkoc-i dhe Malic-i, qytetarë çek, ishin shtetas anëtarë të Komunitetit Rom, të cilët nuk mund të gjenin punë në Republikën Çeke. Ata erdhën nga Anglia në vitin 1997 dhe aplikuan për azil, por pa sukses. Pas refuzimit të kërkesës për azil, ata vendosën që të përdorin Marrëveshjen Europiane si mbrojtje për të kërkuar punë në Angli, njëri si kopshtar i vetëpunësuar dhe tjetri si ekonomist i "shërbimeve shtëpiake dhe tregtare". Por autoritetet e emigracionit nuk ishin të kënaqur me realizimin financiar të planit të biznesit dhe qëllimin e tyre për t'u vetëpunësuar. Kërkesa për hyrje në Angli iu refuzua për herë të dytë.

Çështja Kondova lidhet me një shtetase bullgare, e cila, pasi kishte studiuar në Angli, donte të vetëpunësohej si "ofruese shërbimesh për mirëmbajtjen e shtëpisë". Ajo hyri në Angli në vitin 1993, përpara hyrjes në fuqi të Marrëveshjes Europiane me Bullgarinë, pasi u pajis me një vizë, të cilën e mori duke falsifikuar dokumentet që dorëzoi në zyrën e emigracionit. Më pas ajo ngriti pretendimin për të fituar statusin e azilit politik, i cili iu refuzua në vitin 1994 nga Zyra Kombëtare e Emigracionit. Pretendimet ligjore që u paraqitën për të kundërshtuar refuzimin e azilit politik nuk u morën parasysh. Më pas znj. Kondova u martua me një shtetas mauritan, i cili kishte të drejtë të qëndronte në Angli për një periudhë të pakufizuar kohe. Në datën 2 gusht 1995, znj. Kondova aplikoi në Sekretarinë Britanike të Shtetit për leje qëndrimi në Angli, mbështetur në dokumentin e martesës. Që nga koha që znj. Kondova bëri një intervistë duke pranuar se qëllimi saj i vërtetë i

mbërritjes në Angli ishte përfitimi i azilit dhe që ajo me vetëdije kishte gënjyer si oficerin, i cili i kishte dhënë vizë në Bullgari, po ashtu dhe zyrën e emigracionit, e cila e kishte marrë në pyetje. Sekretariati i Shtetit mori vendimin që znj. Kondova kishte hyrë në Angli në mënyrë të paligjshme. Në datën 9 nëntor 1995, ajo fitoi "leje të përkohshme" dhe filloi të punojë si pastruese e vetëpunësuar dhe më pas aplikoi për leje qëndrimi në Angli në mbështetje të Marrëveshjes Europiane. Ajo deklaroi se donte të punonte si pastruese në shtëpi dhe bashkëshorti i saj mund ta mbështeste. Ky aplikim i ri iu refuzua nga Sekretariati i Shtetit në datën 24 qershor 1996, duke u bazuar në faktin se përfitimet ekonomike të znj. Kondova nuk ishin të mjaftueshme për të mbajtur dhe strehuar atë. Znj. Kondova u arrestua në 10 Shtator 1996 dhe u mbajt në një rajon policie me qëllimin që ta largonin nga Anglia. U kërkua një interpretim i Marrëveshjes Europiane me Bullgarinë dhe Gjykata e Lartë e Drejtësisë Angleze vendosi të kërkojë vendim parapërgatitor nga Gjykata Europiane e Drejtësisë, bazuar në interpretimin e nenit 45 të Marrëveshjes Europiane për efektin e drejtpërdrejtë të së drejtës së vendosjes dhe për lidhjen e këtij neni me legjislacionin kombëtar të imigracionit.

Cilat janë rezultatet dhe efektet e vendimeve të Gjykatës së Drejtësisë?

Gjykata Europiane e Drejtësisë vlerëson se e drejta e vendosjes për shtetasit polakë, çekë dhe bullgarë, në rastet e lartpërmendura përfshin të drejtën e hyrjes dhe të rezidencës dhe se këto të drejta, të cilat mbështeten në dispozitat e mosdiskriminimit të Marrëveshjes Europiane, duhet të zbatohen nga gjykatat kombëtare.

Objektivat e katër çështjeve janë pak a shumë identike: përfitimi i të drejtës së rezidencës për shtetasit e vendeve kandidate bazuar në Marrëveshjen Europiane. Shtetasit e vendeve përkatëse duhet të hyjnë dhe të qëndrojnë në territoret e dy shteteve anëtare të BE-së (Angli dhe Holanda), në mënyrë që të punojnë dhe aty si të vetëpunësuar. Meqenëse ata nuk i kanë këto të drejta të legjitimuara nga legjislacioni kombëtar duhet t'i kërkojnë nga zbatimi i Marrëveshjes Europiane. Marrëveshjet Europiane citojnë:

"Çdo shtet anëtar, nga momenti i hyrjes në fuqi të kësaj Marrëveshjeje, duhet të garantojë një trajtim jo më pak të favorshëm sesa ai i akorduar për kompanitë dhe qytetarët e tij, për sa i përket të drejtës së vendosjes të kompanive dhe të qytetarëve, si dhe të garantojë një trajtim të njëjtë, jo më pak të favorshëm sesa ai i akorduar për kompanitë dhe qytetarët e tij".

Për të ilustruar sa thamë më lart, po japim një pjesë të shkëputur nga vendimi i Gjykatës Europiane të Drejtësisë për çështjen Kondova:

"Vendimi i Gjykatës i datës 27 shtator 2001 "Për interpretimin e nenit 45 dhe 59 të Marrëveshjes Europiane, e cila përcakton një asociim midis Komuniteteve Europiane

(vijon në faqen 26)

Efektet ligjore të marrëveshjeve të asociimit me BE-në për shtetasit e vendeve joanëtare

(vijon nga faqja 25)

dhe vendeve të tyre anëtare nga njëra anë dhe Republikës së Bullgarisë nga ana tjetër, negociuar dhe miratuar nga Komuniteti me vendim 94/908/ECSC, (OJ 1994 L385, f.1), (1a).

Gjykata

Në përgjigje të pyetjeve të bëra nga Gjykata e Lartë e Drejtësisë dhe e Wals-it, me vendim të datës 18 dhjetor 1998, vendosi: “Neni 45 i Marrëveshjes Europiane, i cili përcakton një shoqërim midis Komuniteteve të BE-së dhe vendeve të tyre anëtare nga njëra anë dhe Republikës së Bullgarisë nga ana tjetër, ...duhet të interpretohet ashtu siç citohet në Marrëveshje, brenda qëllimit të zbatimit të kësaj Marrëveshjeje, si një parim i pakushtëzuar dhe i saktë, i cili është mjaftueshëm operativ për t’u zbatuar nga gjykatat kombëtare. Mbështetur në zbatimin e parimit të efektit të drejtpërdrejtë të këtij neni, shtetasit bullgarë kanë të drejtë të ngrenë padi përpara gjykatave të vendeve pritëse të BE-së, pavarësisht faktit se autoritetet e atij shteti zbatojnë ndaj kësaj kategorie qytetarësh, ligjet e vendit të tyre. E drejta e vendosjes, e përcaktuar në nenin 45 të Marrëveshjes së Asociimit, nënkupton se të drejtat e hyrjes dhe rezidencës, të cilat vijnë si rrjedhojë e të drejtës së vendosjes, u janë akorduar qytetarëve bullgarë me qëllim ushtrimin e veprimtarive të karakterit industrial, tregtar, zejtarisë dhe të profesioneve të ndryshme në vendet anëtare të BE-së. Nga zbatimi i nenit 59 të kësaj Marrëveshjeje, rrjedh se të drejta e hyrjes dhe të rezidencës nuk janë privilegje absolute, në disa rrethana ato mund të kufizohen nga ligjet e vendosura nga vendet anëtare të BE-së. Neni 45 dhe 59 të Marrëveshjes së Asociimit, të interpretuara së bashku, në parim, nuk parashikojnë një sistem parësor kontrolli për çështjen e dhënies së lejes nga autoritetet kompetente të emigracionit. Gjithashtu këto nene nuk përcaktojnë kufizim lidhur me kushtin nëse aplikanti duhet të tregojë se ai në mënyrë të sinqertë ka pasur si qëllim të hapë një aktivitet, dhe që në fillim ka pasur shanse për të pasur sukses. Neni 59 i Marrëveshjes së lartpërmendur, duhet të interpretohet në këndvështrimin se autoritetet e vendeve anëtare të BE-së mund të refuzojnë një aplikim, mbështetur në nenin 45 të Marrëveshjes, bazuar në faktin se në momentin që ishte dërguar aplikimi, shtetasi bullgar ishte rezident në mënyrë të paligjshme në vendin anëtar të BE-së, pasi ai kishte bërë deklaratë false kur ishte marrë në pyetje nga këto autoritete. Për rrjedhojë, këto autoritete mund t’i kërkonin qytetarit bullgar të dërgonte një aplikim të ri, mbështetur në zbatimin e Marrëveshjes, duke aplikuar për një vizë hyrëse, tek autoritetet kompetente në shtetin e tij të origjinës ose në ndonjë shtet tjetër.

Për sa i përket rastit Kondova, aplikimi i znj. Kondova për leje qëndrimi në Angli, u refuzua sepse ajo kishte hyrë në mënyrë ilegale në Angli dhe kishte dhënë deklaratë false si të nëpunësi, i cili e kishte pajisur me vizë në Bullgari, ashtu dhe te Zyra e Emigracionit në Angli. Kështu ajo nuk përmbushi kërkesat për t’u mbrojtur nga Marrëveshja e Asociimit dhe, si rrjedhojë, aplikimi i saj u refuzua.

Si përfundim, nëse qëndroni në mënyrë ilegale në BE, nuk mund të keni të drejtë për të marrë leje qëndrimi. Vetëm nëse shtetasi i vendit kandidat i plotëson të gjitha kushtet, atëherë ai mund të marrë leje qëndrimi.

A mund të konsiderohet prostitucioni si një veprimtari ekonomike për një të vetëpunësuar?

Çështja gjyqësore Jane (5) trajton rastin e 2 prostitutave çeke dhe 4 bullgare, të cilat duke përdorur Marrëveshjen Europiane si bazë ligjore, paraqitën kërkesë për të fituar lejen e përhershme të qëndrimit në Holandë, dhe të punonin si prostituta të vetëpunësuar, në zonën e dritave të kuqe në Amsterdam. Sipas legjisllacionit holandez, disa forma të prostitucionit janë të lejuara, si p.sh. prostitucioni në rrugë dhe në dritare. Dy zonjat polake dhe ato katër çeke deklaruan se kishin kërkuar leje të përhershme në Holandë gjatë muajit maj 1993 dhe atij tetor 1996. Të gjitha punojnë si “prostituta në dritare”. Ato e kishin dërguar aplikimin në Zyrën Holandeze. U regjistruan në regjistrin e Dhomës së Tregtisë dhe morën një certifikatë nga zyra e taksave si dhe i kërkuan llogaritarëve ose firmave të auditit të hartonin një llogari financiare për biznesin e tyre. Aplikuan për leje të përhershme qëndrimi si prostituta të vetëpunësuar. Në seancën e parë gjyqësore aplikimet u refuzuan. Gjykata e Hagës gjykoi se shtetasit e vetëpunësuar të vendeve anëtare të BE-së përfitojnë të drejtat e tyre të lëvizjes së lirë brenda tregut të brendshëm nga legjisllacioni dytësor i BE-së dhe jo drejtpërsëdrejti nga vetë Traktati. Pas disa apelimeve ndaj vendimit të dhënë, Gjykata e Hagës, në datë 1 qershor 1997, vendosi se Sekretari i Shtetit i kishte dhënë leje qëndrimi në Holandë një prostitute italiane, pra ai e njihte prostitucionin si një veprimtari ekonomike. Gjithsesi kuptimi i prostitucionit në Marrëveshjen Europiane është i ndryshëm nga kuptimi i prostitucionit në Traktatin e Komunitetit Europian. Sekretari i Shtetit vendosi që të mos pranojë të shqyrtojë përsëri aplikimet. Përfundimisht Gjykata e Hagës dërgoi pesë pyetje paraprake në Gjykatën Europiane të Drejtësisë me qëllim interpretimin e Marrëveshjeve Europiane. Gjykata Europiane e Drejtësisë vendosi që t’u njohë këtyre zonjave të drejtën e vendosjes, si dhe të njohë se e drejta e vendosjes siç është përcaktuar në Marrëveshjet përkatëse europiane çeke dhe polake me BE-në është e drejta e hyrjes dhe e qëndrimit të përkohshëm në një shtet të BE-së. Gjykata vendosi që “veprimtaria ekonomike në kuptimin e personit të vetëpunësuar” siç citohet në Marrëveshjet Europiane, ka të njëjtin kuptim me “veprimtari në kuptimin e personit të vetëpunësuar” siç citohet në nenin 52 të Traktatit.

Gjykata vendosi që veprimtaria e prostitucionit si një vetëpunësim, konsiderohet si shërbim që siguron shpërblim dhe për rrjedhojë mund të përdoret në të dyja kuptimet. Prostitucioni është një veprimtari ekonomike që ushtrohet nga një person i vetëpunësuar, siç citohet në dispozitat e mëposhtme:

- Jashtë ndonjë marrëdhënieje vartësie, për sa i përket zgjedhjes së atij aktiviteti, kushteve të punës dhe kushteve

(vijon në faqen 27)

Efektet ligjore të marrëveshjeve të asociimit me BE-në për shtetasit e vendeve joanëtare

(vijon nga faqja 26)

të shpërblimit.

- Nën përgjegjësinë e vetë personit.
- Kundrejt një shpërblimi ndaj atij personi.

Gjykata Kombëtare dhe Gjykata e Hagës duhet të përcaktojë në secilin rast, mbështetur në prova, nëse janë zbatuar këto kushte.

Autoritetet e Emigracionit dhe ato të Gjykatave Kombëtare duhet të kontrollojnë në çdo rast, nëse zbatohen tri kushtet e çështjes “Jane”. Si mund të kontrollohet në këtë rast që prostituta nuk respekton tri kriteret e përcaktuara nga dispozitat? Si mund ta dimë nëse shërbimet janë paguar në mënyrë të drejtpërdrejtë dhe nuk ka përfituar prej tyre tutori? Duke qenë se Marrëveshjet Europiane u japin të drejta për hyrje dhe leje qëndrimi vetëm shtetasve të vetëpunësuar dhe jo punëtorëve të vendeve kandidatë, është shumë e rëndësishme të dallojmë personat e vetëpunësuar, nga ata që janë punësuar në një firmë ose organizatë dhe paguhen nga këto institucione.

Lëvizja e lirë e punëtorëve

Marrëveshjet Europiane nuk e trajtojnë lëvizjen e lirë të punëtorëve. Ata vetëm përfitojnë të drejta të njëjta me ato të shtetasve të cilët janë rezidentë të ligjshëm dhe punojnë në një nga vendet anëtare të BE-së. Në çështjen C-162/00, Gjykata vendosi që neni 37 i Marrëveshjes Europiane duhet të zbatohet në mënyrë të drejtpërdrejtë, në këtë mënyrë shtetasit polakë mund ta përdorin si mbrojtje dhe të ngrenë padi në gjykatat kombëtare të vendeve pritëse anëtare të BE-së. Znj. Pocrzeptowicz-Meyer, një shtetase polake e diplomuar, u transferua në Gjermani, aty ku ajo filloi të jepte mësim si asistente me kohë të pjesshme e gjuhës së huaj në Universitetin e Bielefeldit. Ajo u mbështet në një precedent gjyqësor të dhënë nga Gjykata Europiane në të cilin citohej se paragrafi përkatës i Ligjit për Edukimin e Lartë në Gjermani ishte diskriminues për shtetasit Komunitarë. Gjykata Europiane vendosi që ky ligj kishte, gjithashtu, karakter diskriminues për shtetasit e vendeve kandidatë, prandaj interpretimi i neni 48 të Traktatit të Komunitetit Europian, që u dha për Çështjen Spotti (çështja -272/92 Spotti (1993) ECR I-5185) duhet të transpozohet në nenin 37 të Marrëveshjes Europiane. Gjykata në këtë rast shtoi se dispozitat e Marrëveshjes Europiane duhet të kenë të njëjtin kuptim si edhe dispozitat e Traktatit të Komunitetit Europian. Përfundimi final është se në Holandë, duke iu referuar çështjes “Jane”, prostitutat e vetëpunësuar nga vendet kandidatë kanë të njëjtat të drejta, si edhe prostitutat që vijnë nga vendet anëtare të BE-së. Gjithsesi autoritetet e emigracionit duhet të kontrollojnë më përpara nëse shtetasit përkatës përmbushin kushtet e Marrëveshjes Europiane në mënyrë që vendet anëtare të BE-së të lëshojnë leje të përhershme qëndrimi. Ndërsa për lëvizjen e lirë të punëtorëve, sipas interpretimit të Gjykatës Europiane të Drejtësisë të neni 37 të Marrëveshjes Europiane me Poloninë, duhet të ekzistojë trajtimi i njëjtë për shtetasit që vijnë nga vendet kandidatë, për sa kohë që ata janë të tashmë

të punësuar në mënyrë të ligjshme në territorin e një vendi anëtar të BE-së.

C. Efektet e paraanëtarësimit në rendin ligjor të Komunitetit të Marrëveshjes së Asociimit BE-Turqi, të Marrëveshjes së Asociimit dhe të Marrëveshjes së Ndërmjetme.

Efektet ligjore të dispozitave të Marrëveshjes Europiane janë pak a shumë identike me ato të dispozitave të Marrëveshjes së Asociimit me Turqinë dhe me ato të Marrëveshjes së Stabilizim-Asociimit me vendet e Ballkanit Perëndimor dhe BE-së, si p.sh. Marrëveshja e Stabilizim-Asociimit midis BE-së, vendeve anëtare të saj dhe Shqipërisë. Kështu (nëse zëvendësojmë shtetasit shqiptarë me ata turq), do të kemi të njëjtat efekte ligjore në rendin ligjor komunitar për këta shtetas. Në praktikë, deri tani, lidhur me Marrëveshjen e Ankarasë, mund të analizojmë vetëm efektet e drejtpërdrejta në rendin ligjor të Komunitetit, duke iu referuar disa precedentëve gjyqësorë të Gjykatës Europiane të Drejtësisë.

Marrëveshja e Ankarasë

Marrëveshja e Asociimit midis Turqisë dhe Komunitetit Europian e vitit 1963, e cila hyri në fuqi në datën 1 dhjetor 1964, është baza ligjore për asociim midis Turqisë dhe BE-së. Ka pasur mbi 24 vendime për çështje gjyqësore nga Gjykata Europiane e Drejtësisë dhe një numër çështjesh të shqyrtuara nga gjykata kombëtare të vendeve anëtare, të cilat kanë pasur si objekt shqyrtimi shkeljen e Marrëveshjes së Asociimit, Protokollin Shtesë dhe Vendimet e Asociuara. Gjykata Europiane e Drejtësisë i ka trajtuar vendimet e Këshillit të Asociimit në të njëjtën mënyrë si dhe Marrëveshjen e Asociimit dhe i konsideron këto dokumente si një pjesë integrale të rendit ligjor të Komunitetit.

Ndryshe nga vendet e tjera kandidatë, marrëdhëniet institucionale me BE-në u vendosën që në vitin 1963. Në momentin kur Turqia negocionte për Marrëveshje Asociimi me BE-në, ajo ishte një vend perëndimor me një ekonomi tregu. Marrëveshja e Asociimit hyri në fuqi në datën 1 dhjetor 1964. Duke iu referuar neni 22 të Marrëveshjes së Ankarasë, Këshilli i Asociimit do të miratojë vendimet e nevojshme pasi të kishte kaluar periudha tranzitore. Këshilli i Asociimit BE-Turqi, miratoi vendimin 1/95 për Bashkimin Doganor, i cili trajtonte lëvizjen e lirë të mallrave dhe çështje të tjera që lidhen me to. Ky vendim kishte 66 nene dhe hyri në fuqi në 1 janar të vitit 1995. Vendimet e Këshillit të Asociimit për Bashkimin Doganor do të interpretohen në përputhje me vendimet përkatëse të Gjykatës Europiane të Drejtësisë. Në këtë artikull tregohet se gjyqtarët turq duhet të marrin në konsideratë jurisprudencën e Gjykatës Europiane të Drejtësisë në mënyrë që të interpretojnë dispozitat e Vendimit 1/95 të realizimit të Bashkimit Doganor midis Turqisë dhe Komunitetit Europian në mallrat industriale dhe bujqësore, vendim i cili u miratua në 6 mars të vitit 1995. Neni 12 i Marrëveshjes së Ankarasë ka një rëndësi të madhe, pasi ai parashikon në mënyrë progresive lirinë e lëvizjes së punëtorëve, siç është parashikuar në

(vijon në faqen 28)

Efektet ligjore të marrëveshjeve të asociimit me BE-në për shtetasit e vendeve joanëtare

(vijon nga faqja 27)

Traktat. Ky nen përcakton se objektivat e Marrëveshjes janë guri themeltar për lëvizjen e lirë të punëtorëve. Ndërsa neni 36 i Protokollit Shtesë parashikon një kalendar për periudhën nga 12 deri në 22 vjet për lëvizjen e lirë të punëtorëve. Në çështjen Demirel Gjykata e Drejtësisë vendosi që neni 12 i marrëveshjes së Ankarasë dhe Protokollit Shtesë ishin problematikë dhe jo precizë për të përcaktuar në mënyrë të drejtpërdrejtë lëvizjen e lirë të punëtorëve. Gjykata nuk ka shqyrtuar pyetje specifike për çështjen e skadimit të afatit për periudhën transitorë. Avokati i Përgjithshëm u sugjeroi që data e skadimit të afatit nuk krijon efekt të detyrueshëm. Në Marrëveshjen e Ankarasë mungojnë referenca për të drejtat e ribashkimit familjar. Edhe ky boshllëk u trajtua në çështjen Demirel. Gjykata e Drejtësisë konfirmoi efektin e drejtpërdrejtë të nenit 7 për këto raste. Në të gjitha këto çështje Gjykata e Drejtësisë, nëpërmjet interpretimit shpjegoi efektin e drejtpërdrejtë të Marrëveshjes së Ankarasë në rendin ligjor të Komunitetit.

Marrëveshjet e Stabilizim-Asociimit dhe Marrëveshjet e Ndërmjetme

Nuk ka ndonjë praktikë të Gjykatës Europiane të Drejtësisë lidhur me zbatimin e MSA-së. Nuk mundëm të gjejmë ndonjë çështje në të cilën një shtetas i vendeve që kanë nënshkruar MSA-në është përpjekur të fitojë të drejtat e shkelura në rendin ligjor komunitar, për shembull shumë shtetas polakë, bullgarë, sllovakë, çekë, turq kanë ngritur padi për mosrespektim të MSA-së ose të Marrëveshjeve të Asociimit.

Republika e Shqipërisë

Shqipëria nënshkroi MSA-në me BE-në në datën 12 qershor 2006, e cila parashikon një kuadër angazhimesh të ndërsjella në spektrin politik, ekonomik dhe tregtar. Kjo Marrëveshje duhet të ratifikohet nga 27 vende anëtare të BE-së përpara hyrjes në fuqi. Deri më tani ajo është ratifikuar nga 18 vende anëtare të BE-së. Pjesët që trajtojnë çështjet tregtare të Marrëveshjes zbatohen nëpërmjet Marrëveshjes së Ndërmjetme për Tregtinë dhe Çështjeve Tregtare midis Komunitetit Europian nga njëra anë dhe Republikës së Shqipërisë nga ana tjetër. Kjo Marrëveshje ka hyrë në fuqi në datën 1 dhjetor 2006. Partneriteti i rishikuar Europian është miratuar me vendim të Këshillit të Ministrave 2006/54/EC të datës 30 janar 2006. Megjithatë, ende nuk ka një çështje gjyqësore në gjykatat shqiptare për shkelje të MSA-së ose të Marrëveshjes së Ndërmjetme, mendojmë që herët ose vonë dhe Shqipëria do të ketë precedentet e saj gjyqësor në këtë fushë. Për këtë nevojitet një kuptim më i mirë i efektit të drejtpërdrejtë të Marrëveshjes së Ndërmjetme. Nëse krahasojmë dispozitat e tregut të brendshëm të Traktatit të Komunitetit Europian, nënshkruar në Romë më 25 mars 1957, ndryshuar së fundmi nga Traktati i Nicës, me dispozitat e Marrëveshjes së Ndërmjetme të datës 22 maj 2006, e cila hyri në fuqi në datën 1 dhjetor 2006 do të vërejmë zhvillime të ngjashme ligjore veçanërisht lidhur me dispozitat "standstill". Për

shembull, në nenin 25 dhe 28 të Traktatit të Komunitetit Europian ndalohet vendosja e detyrimeve doganore dhe e kufizimeve sasiore midis vendeve anëtare të BE-së. Ky nen ka efekt të drejtpërdrejtë, ndërsa neni 20 i Marrëveshjes së Ndërmjetme në mënyrë të ngjashme parashikon që, nga data e hyrjes në fuqi të kësaj Marrëveshjeje, nuk vendosen detyrime të reja doganore për importet ose eksportet ose tarifa të reja me efekt të njëjtë me to dhe nuk rriten ato që zbatohen tashmë në tregtinë ndërmjet Komunitetit dhe Shqipërisë.

Cili është përfundimi dhe cilat janë pasojat e pritshme ligjore? Neni 20 i Marrëveshjes së Ndërmjetme ka efekt të drejtpërdrejtë dhe çdo person dhe kompani që është e vendosur në Tiranë mund të ngrejë padi në gjykatat kombëtare ndaj pagesave të detyrimeve doganore, nëse qeveria nuk zbaton nenin 20 të Marrëveshjes së Ndërmjetme. Edhe kur Shqipëria është në periudhën e paraanëtarësimit do të gjejë zbatim neni 20 i Marrëveshjes së Ndërmjetme, sepse neni 122, paragrafi 3 i Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë citon: "Normat e nxjerra prej një organizate ndërkombëtare kanë epërsi, në rast konflikti, mbi të drejtën e vendit, kur në marrëveshjen e ratifikuar nga Republika e Shqipërisë për pjesëmarrjen në atë organizatë, parashikohet shprehimisht zbatimi i drejtpërdrejtë i normave të nxjerra prej asaj". Në këtë bazë ligjore duhet të mbështeten gjykatat kombëtare kur kompanitë shqiptare dhe europiane të vendosura në Tiranë të ngrenë padi lidhur me korrektësinë e zbatimit të detyrimeve doganore ose kufizimeve sasiore.

Rasti i dytë lidhet me diskriminimin fiskal, neni 90 i Traktatit të Komunitetit Europian. "Asnjë shtetas anëtar nuk vendos për prodhimet e shteteve të tjera anëtare, drejtpërdrejt ose tërthorazi, asnjë taksë të brendshme, të çfarëdolloj natyre qofshin, më të lartë se ato që në mënyrë të drejtpërdrejtë ose të tërthortë janë vendosur për prodhimet e tij të brendshme të ngjashme me to".

Ndërsa neni 91 i këtij Traktati citon: "Prodhimet e eksportuara drejt ndonjërit nga shtete e tjera anëtare nuk mund të përfitojnë nga asnjë rimbursim i taksave të brendshme që të jetë më i lartë se taksat e brendshme që ka paguar, qoftë në mënyrë të drejtpërdrejtë, qoftë të tërthortë".

Në Marrëveshjen e Ndërmjetme ka nene të ngjashme me nenin 90 dhe 91 të Traktatit të Komunitetit Europian. Kështu neni 20 i Marrëveshjes së Ndërmjetme (neni 34 i MSA-së) citon:

"1. Palët shmangin marrjen e masave ose shfuqizojnë praktikat me natyrë fiskale të brendshme ose ato ekzistuese që shkaktojnë drejtpërsëdrejti ose tërthorazi diskriminim ndërmjet produkteve të së njëjtës palë dhe produkteve të ngjashme që e kanë origjinën në territorin e palës tjetër.

2. Produktet e eksportuara në territorin e njëjës palë nuk mund të përfitojnë nga rimbursimi për tatimin e tërthortë të brendshëm që kalon shumë në tatimit të tërthortë të vendosur mbi to".

(vijon në faqen 29)

Efektet ligjore të marrëveshjeve të asociimit me BE-në për shtetasit e vendeve joanëtare

(vijon nga faqja 28)

Gjykata Europiane e Drejtësisë ka pasur një rast interesant për trajtimin e njëjtë fiskal dhe diskriminimin e konjakut dhe të uiskit . Pyetja që lindi ishte nëse këto dy pije ishin të njëjta apo të ngjashme për t'u taksuar. Detyrimi doganor për uiskitn ishte më i lartë se ai për Konjakun, i cili mbronte prodhuesit e konjakut në Francë. Gjithsesi mbrojtja e Francës nuk i ndihmoi prodhuesit e konjakut, për shkak të kërkesës që kishte pija e Wiskit në treg si pije “snobe”. uiskit u preferua dhe u ble më shumë sesa Konjaku.

Neni 90 i Traktatit të Komunitetit Europian mund të krahasohet me nenin 21 të Marrëveshjes së Ndërmjetme. Ka dy raste të mundshme ku një Gjykatë Shqiptare mund të fillojë procedim për diskriminimin fiskal dhe mos zbatim të nenit 21 të Marrëveshjes së Ndërmjetme. Një rast mund të jetë ai i rakisë dhe tjetri ai i birrës. Duhet të jetë interesante për Drejtorinë e Përgjithshme të Doganave të hetojë nëse ligji nr. 8976, datë 12.12.2002 “Për akcizat” është në përputhje me nenin 21 të Marrëveshjes së Ndërmjetme si p.sh. detyrimi doganor për rakinë.

Në Kodin CN 22 08 akciza për rakinë është 80 lekë për litër, ndërsa pijet e tjera alkoolike si grapa kanë akcize të ndryshme 100 lekë për litër. Pra nuk kemi të njëjtin trajtim fiskal për rakinë dhe për grapën. Në datën 6 qershor 2007 në Greqi u mbajt një memorandum për rritjen e akcizave për birrën greke, kapërcimin e disa limiteve të prodhim-importit. A ka pasur trajtim të njëjtë të birrës shqiptare dhe birrës greke të importuar për sa i përket rritjes së akcizës?

Shembulli i pijeve alkoolike si rakia dhe grapa tregojnë se administrata shqiptare herët ose vonë do të përballet me çështje të tilla gjyqësore, të cilat kërkojnë rregullin para paraprak nga Gjykata Europiane e Drejtësisë, kur p.sh. prodhuesit e grapës do të padisin Drejtorinë e Përgjithshme të Doganave në një Gjykatë Italiane dhe do të kërkojnë një vendim paraprak nga Gjykata Europiane e Drejtësisë.

Efektet e paraanëtarësimit për shtetasit shqiptarë nga momenti i hyrjes në fuqi i MSA-së.

Sapo MSA-ja të ratifikohet nga vendet anëtare të BE-së, automatikisht në fuqi, si pasojë, neni 46 i MSA-së, do të zbatohet kapitulli Lëvizja e Lirë e Punëtorëve, i cili parashikon “Në përputhje me kushtet dhe modalitetet e zbatueshme në çdo shtet anëtar:

- Trajtimi i akorduar punonjësve që janë shtetas shqiptarë të punësuar ligjërisht në territorin e një Shteti Anëtar nuk përmban asnjë formë diskriminimi bazuar në kombësi, për sa u përket kushteve të punës, shpërblimit ose shkarkimit nga puna, krahasuar këto me shtetasit e tij.

- Bashkëshorti/bashkëshortja dhe fëmijët rezidentë të ligjshëm të një punonjësi të punësuar ligjërisht në territorin e një shteti anëtar, me përjashtim të punonjësve sezonalë dhe të punonjësve që i nënshtrohen marrëveshjeve dypalëshe nën përcaktimin e nenit 47, në rast se nuk parashikohet ndryshe nga marrëveshjet e tilla, gëzojnë akses në tregun e punës së shtetit anëtar përkatës gjatë periudhës së qëndrimit të autorizuar për punësim të punonjësit.”

Pra, për të sqaruar shkurtimisht këtë nen, duhet të jeni ligjërish të punësuar. Ky nen nuk ju jep të drejta të punësoheni legalisht. Por, gjithsesi, do të këtë efekt të rëndësishëm pas hyrjes në fuqi të nenit 46 të MSA-së. Përafërsisht një milion shtetas shqiptarë të punësuar legalisht në vendet anëtare të BE-së mund të kërkojnë të drejtat e tyre dhe trajtim të njëjtë me shtetasit europianë mbështetur në nenin 46 të MSA-së.

D. Efektet ligjore në rendin ligjor të Komunitetit të Marrëveshjeve të Partneritetit dhe të Bashkëpunimit midis Rusisë, BE-së dhe vendeve anëtare të saj dhe çështjet gjyqësore.

Marrëveshjet e Partneritetit dhe të Bashkëpunimit janë instrumente që lidhin Komunitetin Europian dhe vendet e tij anëtare me vendet e ish- Bashkimit Sovjetik, të ashtuquajtura Vende të Reja të Pavarura. Këto marrëveshje janë nënshkruar nga viti 1994 deri në 1998. Preambula e këtyre Marrëveshjeve qëllimisht lë jashtë fraza, të cilat mund të gjenden në Marrëveshjet Europiane, si “Procesi i Integritetit Europian”. Këto marrëveshje janë nënshkruar nga 11 vende, por vetëm 9 prej tyre janë në fuqi. Marrëveshja me Rusinë, e cila është Marrëveshja më gjithëpërfshirëse, hyri në fuqi në vitin 1997. Ne do të fokusohemi në efektet ligjore të kësaj marrëveshjeje.

Në datën 12 prill 2005, Gjykata Europiane e Drejtësisë, për herë të parë në historinë e saj dha një vendim mbi efektin e drejtpërdrejtë të Marrëveshjes së Partneritetit dhe të Bashkëpunimit.

Çështja Simotenzkov tregoi se Marrëveshja e Partneritetit dhe e Bashkëpunimit BE-Rusi, e nënshkruar në vitin 1994 në Korfuz, nuk ishte thjesht një dokument politik, por një dokument ligjor, i cili përcaktonte të drejta për trajtim të njëjtë të qytetarëve dhe kompanive ruse përpara Gjykatave të vendeve anëtare të BE-së. Gjykata Europiane e Drejtësisë në vendim ndoqi të njëjtin arsyetim me opinionin e Avokatit të Përgjithshëm të Gjykatës Europiane të Drejtësisë (shiko periodikun e Delegacionit të Komisionit Europian në Moskë, Europa, nr. 4 prill 2005, faqe 8-11).

Cilat janë faktet e kësaj çështjeje?

Igor Simontenzkov është një shtetas rus i cili ka leje të përhershme qëndrimi në Spanjë. Ai punon si futbollist, ka një kontratë me Klubin Deportivo Tenerife dhe ka licencën e Shoqatës së Futbollit të Mbretërisë së Spanjës për jashtë Komunitetit Europian. Në janar të viti 2001 ai aplikoi për konvertimin e licencës nëpërmjet Klubit, mbështetur në Marrëveshjen e Partneritetit dhe të Bashkëpunimit. Aplikimi u refuzua nga Shoqata e Futbollit. Ata përdorën si bazë ligjore për refuzimin e aplikimit nenin 173 të Rregullores së Përgjithshme të Shoqatës së Futbollit të Mbretërisë së Spanjës dhe Marrëveshjen e 28 majit 1999 midis kësaj Shoqate dhe Lidhjes Kombëtare të Futbollit Profesionalist. Simontenzkovi apeloj ndaj vendimit të Gjykatës në Gjykatën Sociale të Tenerife-s, duke pretenduar se i kanë shkelur të drejtat e tij dhe se ishte diskriminuar për shkak të kombësisë

(vijon në faqen 30)

Efektet ligjore të marrëveshjeve të asociimit me BE-në për shtetasit e vendeve joanëtare

(vijon nga faqja 29)

së tij ruse. Gjykata Sociale vendosi se Simuntenkov-i duhet të ketë trajtim të njëjtë me shtetasit e vendeve anëtare të BE-së për sa i përket kushteve të punës. Por vendimi nuk u finalizua për shkak të konfliktit të juridiksionit. Për këtë arsye Gjykata Qendrore për Apelimin e Procedimeve Administrative dha një vendim negativ lidhur me këtë çështje në datën 22 tetor 2002. Simotenkovi e apeloj vendimin në Gjykatën e Lartë, e cila vendosi të marrë opinionin nga Gjykata Europiane e Drejtësisë mbi këtë çështje.

“Aplikimi i një federate sportive për një futbollist profesionist rus, i cili është punësuar nga një klub spanjoll, bie në kundërshtim me nenin 23 të Marrëveshjes së Partneritetit dhe Bashkëpunimit midis Komunitetit Europian nga njëra anë dhe Rosisë nga ana tjetër.”

Sipas kazusit, një nen i Marrëveshje midis Komunitetit dhe një vendi jo anëtar është drejtpërdrejt i zbatueshëm, kur neni përmban një objektiv të qartë dhe preciz, i cili nuk është subjekt në interpretimin e tij ose sjell si pasojë miratimin e ndonjë mase tjetër.

Interesant është fakti se opinioni i Avokatit të Përgjithshëm nuk i referohet precedentit të mëparshëm gjyqësor në Spanjë, vendimit të Gjykatës nr. 15, datë 23 Nëntor 2000, ku z. Karpin, një futbollist tjetër rus, i cili luante për Celta Vigo-n, fitoi një çështje ndaj Shoqatës së Futbollit të Spanjës, duke pasur si bazë ligjore nenin 23 të Marrëveshjes së Partneritetit dhe Bashkëpunimit dhe, në këtë rast, nuk iu bënë pyetje Gjykatës Europiane të Drejtësisë. Në çështjen Simotenkovi ishte hera e parë që Avokati i Përgjithshëm i Gjykatës Europiane të Drejtësisë dha një opinion mbi interpretimin e Marrëveshjes së Partneritetit dhe Bashkëpunimit midis Rosisë dhe BE-së. Përfundimi i analizimit të nenit 23 të kësaj Marrëveshjeje, ishte që versioni origjinal anglisht dhe shumica e versioneve të tekstit të përkthyer, duke përfshirë dhe versionin në gjuhën ruse, si dhe qëllimi i palëve negociuese, tregojnë një detyrim të qartë të Komunitetit dhe të vendeve anëtare për zbatimin e efektit të drejtpërdrejtë. Deri më tani, efekt të drejtpërdrejtë Gjykata Europiane e Drejtësisë ka njohur në çështjet që lidhen më shkelje të neneve të Marrëveshjeve Europiane midis Komunitetit Europian dhe vendeve candidate.

Gjithsesi, në këtë çështje Gjykata Europiane e Drejtësisë analizoi për herë të parë efektin e drejtpërdrejtë të Marrëveshjeve të Partneritetit dhe të Bashkëpunimit dhe në vendimin e saj nr. 28 dhe 29 u shpreh: “Fakti që Marrëveshja është e kufizuar për të përcaktuar një partneritet midis palëve, pa marrë masa për një anëtarësim të ardhshëm të Federatës Ruse në Bashkimin Europian, nuk nënkupton moszbatimin e efektit të drejtpërdrejtë për disa nene. Nga shqyrtimi i çështjeve gjyqësore del se kur Marrëveshja përcakton bashkëpunim midis palëve, disa nga dispozitat e Marrëveshjes mund, nën kushtet e përcaktuara në paragrafin 21 të gjykimit aktual, të përcaktojnë qëndrimin ligjor të individëve...”

Në dritën e këtyre fakteve, mund të themi se neni 23

(1) i Marrëveshjes së Bashkëpunimit dhe Partneritetit midis BE-së dhe Rosisë ka efekt të drejtpërdrejtë dhe, si rezultat, individët që pretendojnë se u është mohuar e drejta që u jep ky nen, mund të ngrenë padi në gjykatat e vendeve Anëtare të BE-së.

Më pas Gjykata Europiane e Drejtësisë analizoi parimin e mosdiskriminimit, i parashikuar në nenin 23 të Marrëveshjes së Bashkëpunimit dhe Partneritetit midis BE-së dhe Rosisë. Ajo doli në përfundimin se neni 23 (1) parashikon në mënyrë të qartë, të saktë dhe të pakushtëzuar ndalimin e diskriminimit mbi baza të kombësisë, duke hedhur në këtë mënyrë poshtë vendimin e Shoqatës së Futbollit ndaj shtetasit rus me profesion futbollin, i cili luante në një nga skuadrat e futbollit në Spanjë.

Për mendimin tim, pasojat ligjore të vendimit të Gjykatës Europiane të Drejtësisë prekin jo vetëm futbollistin rus, por edhe shtetasit e tjerë rusë dhe kompanitë ruse. Ka shumë nene të tjera në Marrëveshjen e Bashkëpunimit dhe Partneritetit midis BE-së dhe Rosisë që mund të kenë efekt të drejtpërdrejtë, kështu mund të presim të kemi plot çështje gjyqësore në të cilat shtetasit rusë të kërkojnë të vendosin të drejtat e tyre për një trajtim të njëjtë përpara gjykatave të vendeve anëtare të BE-së për çështjet e mëposhtme: kushtet e punës (neni 23), vendosja (neni 28), sigurimi i shërbimeve ndërkufitare (neni 36), lëvizja e kapitalit (neni 52 (5)).

Pjesa II. Efektet ligjore në rendin ligjor kombëtar të vendeve jo anëtare

A. Efektet ligjore të Marrëveshjeve Europiane dhe çështje gjyqësore në rendin e brendshëm ligjor gjatë periudhës së paraanëtarësimin

Është e mundur që shtetasit europianë dhe shtetasit e vendeve candidate, gjatë periudhës së paraanëtarësimin, të ngrenë padi në gjykatat e vendeve candidate, nëse iu është mohuar e drejta e vetëpunësimin?

Përgjigjja, nëse Marrëveshjet Europiane kanë efekt të drejtpërdrejtë në rendin ligjor të vendeve candidate, duhet të jepet nga interpretimi që sistemi gjyqësor u bën neneve kushtetuese kombëtare të ndërsjella, veçanërisht atyre neneve që kanë të bëjnë me marrëdhënien midis së drejtës ndërkombëtare dhe legjislacionit të brendshëm, për sa kohë që këto vende nuk janë pjesë integrale e rendit ligjor Komunitar. Për të dhënë efektin identik të drejtpërdrejtë dhe për të pasur mbrojtje identike ligjore nga Marrëveshja Europiane, rendet e brendshme ligjore të vendeve candidate është i nevojshëm përafrimi i legjislacionit dhe miratimi i dispozitave kushtetuese të legjislacionit të këtyre vendeve, si dhe interpretimi identik i legjislacionit kombëtar kushtetues. Më poshtë do të përqendrohemi në efektin ligjor të Marrëveshjes Europiane në rendin e brendshëm ligjor të Polonisë, Bullgarisë, Serbisë, Malit të Zi, Sllovakisë, Sllovenisë dhe Rumanisë. (6)

Do të përqendrohemi në dispozitat kushtetuese që trajtojnë këto efekte të mundshme dhe çështje të gjykatave kombëtare.

(vijon në faqen 31)

Efektet ligjore të marrëveshjeve të asociimit me BE-në për shtetasit e vendeve joanëtare

(vijon nga faqja 30)

a) Polonia

Marrëveshja Europiane midis Polonisë dhe Komunitetit Europian dhe vendeve të tij anëtare u nënshkrua në datën 16 dhjetor 1991 dhe hyri në fuqi në datën 1 shkurt 1994 (7)

Nenet kushtetuese

Neni 9 i Kushtetutës Polake i vitit 1997 citon: “Republika e Polonisë do të respektojë dispozitat e së drejtës ndërkombëtare”, dhe nenet 87 dhe 91 jepen përkufizimin e statusit të marrëdhënieve ndërkombëtare me Poloninë dhe rendin ligjor polak (8).

Neni 87 (1)

Burimet e së drejtës universale të detyrueshme të Republikës së Polonisë janë: Kushtetuta, statutet, marrëveshjet e ratifikuara ndërkombëtare dhe rregulloret.

Kjo listë është dhe hierarkia e burimeve ligjore.

Neni 90 i Kushtetutës parashikon kuadrin ligjor për anëtarësim:

“Republika e Polonisë, duke u mbështetur në marrëveshjet ndërkombëtare, i delegon një organizate ndërkombëtare ose institucioni ndërkombëtar kompetencën e organit të autoritetit shtetëror lidhur me çështje të caktuara...”

Çështja e dytë kushtetuese lidhet me anëtarësimin në BE, mbështetur në nenin 91 (1) dhe nenin 91 (3).

Neni 91

3. Pas shpalljes në Fletoren Zyrtare të Republikës së Polonisë (Dziennik Ustaw), një marrëveshje e ratifikuar ndërkombëtare do të jetë pjesë e rendit të brendshëm ligjor dhe do të zbatohet në mënyrë të drejtpërdrejtë, përveç rastit kur zbatimi i saj varet nga miratimi i një statuti.

4. Një marrëveshje ndërkombëtare e ratifikuar nga Parlamenti dhe e miratuar me statut ka precedencë në raport me statutet, nëse një marrëveshje e tillë ka papajtueshmëri me dispozitat e këtij statuti.

5. Nëse një marrëveshje e ratifikuar nga Republika e Polonisë përcakton ngritjen e një organizate ndërkombëtare, ligjet e përcaktuara nga kjo marrëveshje do të jenë të zbatueshme në mënyrë të drejtpërdrejtë dhe kanë precedencë në raste të konfliktit midis ligjeve.

Efekti i marrëveshjeve ndërkombëtare të ratifikuara përpara hyrjes në fuqi të Kushtetutës adresohet në nenin 241, (1):

“Marrëveshjet ndërkombëtare, të ratifikuara më parë nga Republika e Polonisë sipas dispozitave kushtetuese që ishin në fuqi në atë kohë për ratifikimin dhe dekretimin e marrëveshjeve në Fletoren Zyrtare, do të konsiderohen si marrëveshje të ratifikuara me miratim paraprak të statutit dhe do të jenë subjekt i neneve 91 të Kushtetutës, nëse lidhja e tyre me kategoritë e çështjeve të përmendura në nenin 89 (1) të Kushtetutës rrjedh nga marrëveshjet ndërkombëtare.”

Neni 89 (1) i Kushtetutës parashikon:

Ratifikimi i një marrëveshje ndërkombëtare nga Republika e Polonisë, si dhe mospjesëmarrja në këto

marrëveshje, kërkon miratimin paraprak me statut nëse këto marrëveshje kanë të bëjnë me çështje:

1. Të paqes, aleancave, traktateve politike ose ushtarake.

2. Të lirisë, e drejta ose detyrimi i qytetarëve siç është specifikuar në Kushtetutë.

3. Të anëtarësimit të Republikës së Polonisë në organizatat ndërkombëtare.

4. Të përgjegjësisë të konsiderueshme financiare të ngarkuara nga shteti.

5. Të çështjeve që rregullohen me statut ose ato për të cilat Kushtetuta kërkon miratimin me statut.

Gjykatat polake dhe zbatimi i drejtpërdrejtë i marrëveshjeve ndërkombëtare.

Gjykata e Lartë Administrative në vendimin për çështjen SA/Po 3057/98 dha opinionin e saj për zbatimin e marrëveshjeve ndërkombëtare. Gjykata vendosi që fakti, që një marrëveshje ndërkombëtare është e detyrueshme nga pikëpamja e së drejtës ndërkombëtare publike nuk mjafton për zbatimin e kësaj marrëveshje nga një gjykatë polake. Neni 91 i Kushtetutës përcakton kushtet për zbatimin e drejtpërdrejtë të marrëdhënieve ndërkombëtare, një ndër të cilat është dhe publikimi i marrëveshjeve në Fletoren Zyrtare të Republikës Polake. Gjykata e Lartë Administrative në vendimin e saj u shpreh pro zbatimit të detyrueshëm të marrëveshjeve ndërkombëtare në çështjen SA/Po 305/98. Sipas këtij vendimi, edhe pse e drejta ndërkombëtare publike përcakton se marrëveshjet ndërkombëtare janë të detyrueshme, kjo nuk është marrë parasysh nga gjykata polake. Nga këndvështrimi i të drejtës publike ndërkombëtare një marrëveshjeje ndërkombëtare hyn në fuqi në kohën që është përcaktuar në këtë marrëveshje. Gjithsesi publikimi në Fletoren Zyrtare i një marrëveshje ndërkombëtare është vendimtar për zbatimin e kësaj marrëveshje si pjesë e legjislacionit polak. Marrëveshja Europiane është një marrëveshje ndërkombëtare e ratifikuar me statut, që trajton çështje që janë të përcaktuara në nenin 89 (1). Për pasojë do të jetë pjesë e rendit të brendshme ligjor dhe do të jetë drejtpërdrejtë e zbatueshme.

Pas anëtarësimit në BE, gjyqtarët polakë duhet të zbatojnë të drejtën Komunitare, kështu Polonia do të jetë pjesë e rendit ligjor Komunitar. Nëse nuk ka përkthim polak për tekstin përkatës Komunitar, atëherë duhet t'i referohen teksteve angleze, franceze ose gjermane .

Çështje gjyqësore kushtetuese

Çështje mbi diskriminimin e grave

Çështja K.15/97

Gjykata Kushtetuese fillimisht adresoi pyetje për zbatimin e Marrëveshjes Europiane duke iu referuar Kushtetutës së vjetër në gjykimin që dha për çështjen K.15/97, të datës 29 shtator 1997. Në këtë çështje Avokati i Popullit ndryshoi kushtetutshmërinë e nenit 44 (2) (1) të dispozitave të Aktit të Shërbimit Publik lidhur me moshën e daljes në pension për nëpunësit civilë.

(vijon në faqen 32)

Efektet ligjore të marrëveshjeve të asociimit me BE-në për shtetasit e vendeve joanëtare

(vijon nga faqja 31)

Kjo dispozitë e bëri daljen në pension të detyrueshme për ata nëpunës civilë që arrinin moshën e pensionit. Moshë e daljes në pension ishte e përcaktuar në nenin 24 (1) me Aktin e Daljes në Pension dhe Pagesat për Paaftësi në Punë nga Fondi i Sigurimeve Sociale dhe ishte 65 vjeç për burrat dhe 60 vjeç për gratë. Avokati i Popullit argumentoi se kjo dispozitë nuk mund jetë në përputhje me nenet 67 (2) dhe 78 (1) të dispozitave kushtetuese të vitit 1952, të cilat mbetën në fuqi sipas nenit 77 të Aktit Kushtetues të vitit 1992. Gjithashtu, ky institucion pretendonte se dispozita e debatuar nuk ishte në përputhje me praktikën gjyqësore të Gjykatës Europiane të Drejtësisë (zbatimi i nenit 141 të Traktatit të Komunitetit Europian për trajtim të njëjtë midis burrit dhe gruas) dhe me nenin 5 të Direktivës 207/76/EEC, i cili u miratua në zbatim të këtij neni për të siguruar efektivitet në zbatimin e parimit të trajtimit të njëjtë midis burrit dhe gruas. Një moshë e ndryshme e daljes në pension për burrat dhe gratë është diskriminim mbi baza seksi dhe nuk është në përputhje me Direktivën. Gjykata Kushtetuese vlerësoi legjislacionin Komunitar dhe precedentët gjyqësorë të Gjykatës Europiane të Drejtësisë, por gjithsesi kjo bazë ligjore nuk ishte e detyrueshme për Poloninë. Ky institucion vendosi që nenet 66 dhe 68 të Marrëveshjes Europiane e vënë Poloninë përpara detyrimit “Përpyekje maksimale për të bërë të mundur që legjislacioni i ardhshëm të jetë në përputhje me legjislacionin Komunitar”. Gjykata Kushtetuese vendosi që ky detyrim përcakton që gjykatat polake janë të detyruara të bëjnë interpretimin e ligjit aktual, si dhe të përafrojnë atë sa më shumë me legjislacionin Komunitar.

Çështja K.27/99

Gjykata Kushtetuese adresoi pyetjet e zbatimit të Marrëveshjes Europiane në funksion të zbatimit të Kushtetutës së vitit 1997 për çështjen K.27/99, të datës 28 mars 2000. Në këtë rast Avokati i Popullit ndryshoi kushtetutshmërinë e nenit 23 (1) (4) të Kartës së Mësuesit, nene që lidhen me moshën e daljes në pension të mësuesit. Neni i diskutuar ishte i detyrueshëm për një mësues, kur mësuesi ose mësuesja kishte arritur moshën e pensionit. Moshë e pensionit ishte e përcaktuar në nenin 24 (1) të Aktit të Daljes në Pension dhe Pagesat për Paaftësi në Punë, 65 vjeç për burrat dhe 60 vjeç për gratë. Avokati i Popullit arsyetoi që neni i Kartës së Mësuesit nuk ishte në përputhje me nenet 32 dhe 33 të Kushtetutës dhe me detyrimet ndërkombëtare, p.sh. neni 1 i Konventës për Eliminimin e të Gjitha Formave të Diskriminimit ndaj Grave dhe nenet 68 dhe 66 të Marrëveshjes Europiane. Avokati i Popullit pretendoi se sipas këtyre dispozitave Polonia duhet të përafrojë legjislacionin me standardet e Komunitetit Europian. Një ndër standardet më të rëndësishme ligjore është pagesa e njëjtë për gratë dhe burrat 207/76/EEC dhe precedentët gjyqësorë. Nga këto gjykime mund të dalim në përfundimin se pozicioni për të interpretuar

Marrëveshjen Europiane dhe legjislacionin Komunitar nuk ka ndryshuar me Kushtetutën e viti 1997. Gjykata Kushtetuese mbështeti pozicionin që kishte mbajtur në rastet e mëparshme K.15/99 dhe K.35/99 (lidhur me diskriminimin e gruas për moshën e daljes në pension).

Çështja e Pavarësisë së Bankës Kombëtare të Polonisë. Çështja K.25/99

Kjo çështje lidhet me kushtetutshmërinë e neneve të Aktit të Bankës Kombëtare të Polonisë. Presidenti i Bankës Kombëtare, për të mbështetur pozicionin që nenet e diskutuara nuk ishin në përputhje me Kushtetutën, arsyetoi se këto nene që lidhen me pavarësinë e Bankës Qendrore duhet të interpretohen në kontekstin e detyrimeve që rrjedhin nga Marrëveshja e Ndërmjetme. Sipas nenit 83 të kësaj Marrëveshjeje, palët kanë rënë dakord për të bashkëpunuar për miratimin e rregullave të përbashkëta dhe standardeve për mbajtje llogarish, për mbikëqyrje, për sistemin rregullues të bankave dhe për sektorin financiar. Sipas nenit 84 palët kanë rënë dakord për të bashkëpunuar në fushën e politikës monetare dhe Polonia do të bëjë një përafrim gradual të politikave të saj me ato të Sistemit Europian Monetar. Standardet europiane në këtë fushë, pavarësia e Bankës Qendrore është e përcaktuar në nenin 107 dhe 108 të Traktatit të Komunitetit Europian. Prandaj duke pasur parasysh që kjo Marrëveshje ka si qëllim që Polonia të bëhet vend anëtar i BE-së, duhet që kjo e fundit të sigurojë që Banka Kombëtare e Polonisë të jetë e pavarur dhe të plotësojë detyrimet e një banke qendrore europiane sipas normave të përcaktuara nga Traktati i Komunitetit Europian.

Fatkeqësisht, Gjykata Kushtetuese nuk i mori në konsideratë këto argumente në gjykimin që dha për interpretimin e Kushtetutës së vitit 1997 për vlerësimin e kushtetutshmërisë së nenit.

Çështje të së drejtës krahasuese Çështja XVII Amr 65/96

Kjo çështje lidhet me refuzimin e furnizimit me bileta të transportit publik nga një gazetashitës. Zyra e Antimonopolit hetoi mbi këtë rast dhe dha një vendim që refuzimi i furnizimit me bileta përbënte një pozitë zotëruese. Vendimi u apelua në Gjykatën e Antimonopolit, e cila e anuloi këtë vendim për shkak të shkeljes së procedurave. Gjykata vendosi që çështja në fjalë duhet të vlerësohet në bazë të nenit 6 të Aktit të Antimonopolit, duke ndaluar marrëveshjet, të cilat kanë si objekt ndalimin, kufizimin ose shtrembërimin e konkurrencës. Për më tepër Gjykata u shpreh se duke marrë në konsideratë nenet e Marrëveshjes Europiane, interpretimi i këtij neni do të përafrojë legjislacionin polak me të drejtën e krahasuar polake. Gjykata iu referua nenit 85 (3) të Traktatit të Komunitetit Europian dhe rregulloreve të Komunitetit Europian që trajtonin të njëjtin objekt. Gjykata u shpreh se duke qenë se nuk ka nene specifike në sistemin

(vijon në faqen 33)

Efektet ligjore të marrëveshjeve të asociimit me BE-në për shtetasit e vendeve joanëtare

(vijon nga faqja 32)

ligjor polak për të rregulluar këtë çështje, nuk ka arsye pse e drejta e konkurrencës së Komunitetit Europian të mos merret në konsideratë për të mbushur këtë zbrazësi.

Çështja VII Ama 39/97

Në këtë çështje u shqyrtua një apelim i vendimit të Zyrës së Antimonopolit, i cili ndalonte bashkimin e një kompanie polake që publikon libra me një kompani holandeze, e cila publikonte periodikë mbi bujqësinë. Zyra e Antimonopolit ndaloi bashkimin mbi bazën që kompania holandeze, duke qenë një kompani me rëndësi ndërkombëtare dhe me kapacitet të madh investues, mundet që, pasi të bashkohej me kompaninë polake, të mbizotëronte në tregun polak. Gjykata e Antimonopolit vendosi që në mbështetje të nenit 11 a (4) (1) i Aktit të Antimonopolit, një bashkim mund të ndalohet nëse si rezultat i këtij bashkimi do të kemi një pozitë zotëruese në treg. Gjykata u shpreh se një ndërmarrje ka një pozitë zotëruese në treg nëse ajo mund të veprojë në mënyrë të pavarur nga konkurrentët e saj. Gjykata vendosi që nuk mund të parashikojë nëse një situatë e tillë mund të ndodhë në të vërtetë. Ajo u shpreh se kjo situatë duhet të vlerësohet nga nëninterpretimi i nenit 1, 7 dhe 65 të Marrëveshjes Europiane. Gjykata u shpreh se duke u përpjekur të kufizojë hyrjen e investitorëve Komunitarë në tregun polak nuk mund të kontribuojë në realizimin e objektivit të parashikuar në nenet e Marrëveshjes Europiane.

Çështja SN NI CKN 1217/98

Kjo çështje lidhet me zbatimin e të drejtës së konkurrencës në veprimtarinë e një zyre avokatie polake. Zyra pretendonte se avokatët nuk ishin të përfshirë në veprimtari ekonomike dhe që ata nuk kishin bërë marrëveshje për qëllime konkurrence. Gjykata e Lartë në vendimin që dha, u bazua në qëllimin ekonomik të Marrëveshjes Europiane, duke përfshirë edhe veprimtaritë si profesione. Gjykata e Lartë u mbështet edhe në Direktivën e Këshillit 77/249/EEC, të datës 22 mars 1977, për lehtësimin e ushtrimit efektiv të lirisë, për të siguruar shërbime nga avokatët në dhënien e përfundimit që avokatët individualë duhet të marrin në konsideratë marrëveshjet në përputhje me të drejtën e konkurrencës. Gjykata, gjithashtu, vendosi që nenet 68 dhe 69 të Marrëveshjes Europiane detyrojnë Poloninë të përafrojë legjislacionin e brendshëm me atë të Komunitetit edhe në fushën e konkurrencës. Kjo Gjykata vendosi që ky detyrim duhet të përmbushet me miratimin e ligjeve të reja të harmonizuar, të cilat janë miratuar nga Parlamenti ose duke zbatuar legjislacionin aktual në përputhje me atë Komunitar. Gjykata theksoi në vendimin e saj se nga Marrëveshja Europiane mund të dilet në përfundimin se interpretimi i rregullimit polak të një profesioni si ai i juristit dhe e drejta e konkurrencës duhet të kenë si qëllim përaftrimin e tyre me atë të legjislacionit Komunitar.

Çështje mbi detyrimet doganore

Çështja NSA i SA/Ld 777/97

Gjykata e Lartë Administrative zbatoi drejtpërsëdrejti nenin 27 të Protokollit 4 të Marrëveshjes Europiane. Në vendimin e saj Gjykata deklaroi se, sipas dispozitave të këtij neni nocioni i “produkteve me origjinë Komunitare” duhet të interpretohet si i tillë kur është bërë verifikimi i certifikatave të origjinës, të cilat janë të detyrueshme për Zyrën e Doganave për vendet importuese.

Çështja i SA/Po 3057/98.

Në këtë rast Gjykata e Lartë Administrative refuzoi të zbatojë nenet e ndryshuara të Protokollit 4 të Marrëveshjes Europiane. Nenet e ndryshuara hynë në fuqi në kohën kur u vlerësua kjo situatë. Pra, këto nene nuk ishin të publikuara në Fletoren Zyrtare të Republikës së Polonisë, procedurë e cila sipas Gjykatës ishte vendimtare për fillimin e efekteve të Marrëveshjes në rendin ligjor polak.

Çështja NSA v sa 1135/00

Ky rast lidhet me pyetjen nëse një kompani Komunitare, duke zbatuar nenin 253 (3) (2) të Kodit Doganor mund të emërojë një përfaqësues në marrëveshjet që lidh ajo me autoritetet doganore, në mënyrë që ai të përmbushë veprime dhe formalitete të parashikuara nga deklaratat doganore, veçanërisht nëse një kompani Komunitare mund të emërojë një përfaqësues për lëshimin e deklaratave doganore. Sipas vendimit të Zyrës së Përgjithshme të Doganave kjo kërkesë nuk ishte e mundur, pasi, sipas nenit 66 (3) të Kodit Doganor, vetëm kompanitë polake kanë të drejtën të lëshojnë deklaratat doganore. Për më tepër, Zyra e Përgjithshme e Doganave ishte e mendimit se nëse një kompani Komunitare nuk mund të ushtrojë të drejtat e saj, ajo nuk mund t'ia delegojë këtë të drejtë një kompanie polake përfaqësuese të saj në Poloni. Kjo zyrë në vendimin që dha argumentoi se të njëjtat parime janë të përcaktuara dhe në nenin 64 të Rregullores së Këshillit nr. 2913/12 të datës 12 tetor 1992, që përcakton miratimin e Kodit Doganor të Komunitetit. Gjykata e Lartë Administrative nuk e mbështeti këtë qëndrim të Zyrës së Përgjithshme të Doganave. Ajo vendosi që neni 252 dhe neni 66 të Kodit Doganor Polak pasqyrojnë përkatësisht nenin 5 dhe nenin 64 të Rregullores së Komunitetit. Ndërsa neni 64 i Kodit Doganor të Komunitetit nuk mund të interpretohet si kufizim për personat, deleguar për të lëshuar deklaratat doganore. Gjykata u mbështet në nenin 7 të Marrëveshjes Europiane, për të dhënë vendimin e saj sipas së cilës Polonia dhe Komuniteti kishin vendosur një fushë të tregtisë së lirë. Gjykata vendosi që as Kodi Doganor dhe as Marrëveshjet Ndërkombëtare të ratifikuara nga Polonia, nuk mund të kufizojnë Komunitetin të ndërmarrë veprime për të emëruar përfaqësues të tij me qëllim negocimin me autoritetet doganore për të vepruar dhe për të kryer formalitete, veprime këto që janë të përcaktuara nga rregullat doganore.

Do të referojmë dhe një rast tjetër që lidhet me zbatimin e Marrëveshjes Europiane. Ai ka të bëjë me vendimin e Gjykatës së Lartë Polake të datës 27 prill 1995, në të cilin

(vijon në faqen 34)

Efektet ligjore të marrëveshjeve të asociimit me BE-në për shtetasit e vendeve joanëtare

(vijon nga faqja 33)

kjo Gjykatë iu referua Marrëveshjes Europiane. Fillimisht Gjykata diskutoi kushtet, të cilat duhet të realizoheshin nga një i huaj në mënyrë që të merrte lejen për të praktikuar mjekësinë në Poloni. Nëse ai donte të praktikonte profesionin e mjekut, duhej të vlerësonte diplomën sipas ligjeve në fuqi të vendit ku ai donte të ushtronte profesionin. Ndërkohë Polonia ishte bërë anëtare në disa konventa për njohjen e diplomave. Nga ana tjetër Gjykata e Lartë iu referua Marrëveshjes së Asociimit të nënshkruar nga Polonia nga njëra anë dhe Komunitetet nga ana tjetër bashkë me vendet anëtare, në datën 16 Dhjetor 1991, e cila kishte hyrë në fuqi në datën 1 janar 1994.

Pas analizës së kësaj Marrëveshjeje, Gjykata e Lartë vendosi: Nëse një shtet pranon faktin që të huajt të ushtrojnë profesionin e mjekësisë në Poloni në të gjitha format që janë të njëjta për qytetarët polakë, kjo nuk do të thotë që ata duhet të trajtohen njëjloj me doktorët polakë. Për pasojë, të gjitha kufizimet që ekzistojnë në ligjin polak lidhur me ushtrimin e profesionit të doktorit në Poloni, nga mjekë që vijnë nga vendet anëtare të BE-së, nuk mund të ngrenë padi në gjykatat polake. Ky përfundim del si rezultat i faktit që parimi i trajtimit të njëjtë si parim themelor i Marrëveshjes Europiane nuk mund të zbatohet në fushën e lëvizjes së lirë të punëtorëve.

Përfundim

Nga çështja e lartpërmendur mund të dalim në përfundimin se gjykatat polake janë shumë të predispozura për të zbatuar Marrëveshjen Europiane në mënyrë të drejtpërdrejtë dhe për të njohur epërsinë e neneve të saj ndaj legjislacionit të brendshëm. Kjo procedurë është ndjekur nga Gjykata Kushtetuese, Gjykata e Lartë, Gjykata Administrative dhe Gjykata e Antimonopolit. Sipas nenit 91 të Kushtetutës Polake, Marrëveshja Europiane është pjesë e rendit të brendshëm ligjor polak dhe gjykatat polake duhet t'i referohen kësaj Marrëveshjeje edhe pse disa nga këto nene nuk kanë efekt të drejtpërdrejtë, ashtu si kanë për vendet anëtare të BE-së. Nenet 66 dhe 68 të Marrëveshjes Europiane parashikojnë se "duhet të bëhen përpjekje maksimale për të siguruar që legjislacioni i ardhshëm të jetë në përputhje me legjislacionin Komunitar". Në parim, gjykatat polake në arsyetimin e vendimit citonin nenin e Marrëveshjes Europiane dhe objektivat e tij në mënyrë që të interpretonin legjislacionin polak nën dritën e këtyre dispozitave, përveç atyre në fushën taksimit.

b) Bullgaria

Objektivi kryesor i Marrëveshjes Europiane midis Komunitetit European, vendeve të tij anëtare dhe Bullgarisë, e nënshkruar më 8 mars të vitit 1993, ishte të vendoste bashkëpunim ndërmjet Komunitetit dhe Bullgarisë për të lehtësuar anëtarësimin e Bullgarisë në BE. Marrëveshja Europiane hyri në fuqi në 1 shkurt të vitit 2005. (8) Marrëveshja e Asociimit me Bullgarinë u ratifikua nga Parlamenti Bullgar dhe vendimet e Këshillit të Asociimit u zbatuan në të njëjtën mënyrë nga Gjykata, ashtu si dhe

nenet e marrëveshjeve ndërkombëtare të nënshkruara midis Bullgarisë dhe vendeve të ndryshme. Gjykata e Lartë Administrative në vendimin e saj nr. 3420 të datës 9 prill 2002 u shpreh se vendimi që ishte dhënë, sipas padisë që ngriti Këshilli i Asociimit u bë pjesë e legjislacionit bullgar.

Për shkak të mungesës së kuadrit kushtetues, legjislacioni i BE-së nuk mund të ketë epërsi dhe efekt të drejtpërdrejtë për Bullgarinë. Gjithsesi, ka mënyra që legjislacioni i BE-së ndikon në praktikën ligjore. Së pari, legjislacioni i BE-së shërben si udhëzues për zbatimin dhe interpretimin e neneve të përafuara. Së dyti, legjislacioni i BE-së mund të zbatohet nëpërmjet vendimeve të Këshillit të Stabilizim-Asociimit.

Gjykata Administrative e Lartë e përdor legjislacionin Komunitar si udhëzues në interpretimin e neneve të përafuara të legjislacionit. Ky afrim konsiderohet si një përputhje me nenet 69 dhe 70 të Marrëveshjes së Asociimit dhe përcakton një detyrim për të përafuar si legjislacionin dhe praktikën administrative ndaj konkurrencës së padrejtë.

c) Republika Sllovaqe

Marrëveshja Europiane midis Komunitetit European dhe vendeve të tij anëtare dhe Sllovakisë u nënshkrua në vitin 1993 dhe hyri në fuqi në 1 shkurt të vitit 1995, por nuk u dekretua deri në vitin 1997. Për shkak të periudhës së shkurtër, në të cilën ajo u zbatua, dihet pak për zbatimin e kësaj Marrëveshjeje nga gjykatat polake për çështjet civile, administrative ose kriminale. Asnjë rast nuk njihet në Republikën Polake për zbatimin e Marrëveshjes Europiane. Janë miratuar vetëm disa vendime të Këshillit të Asociimit. Gjykatat Sllovaqe mbështetur në nenin 144, pjesa I e Kushtetutës duhet të njohë të gjitha nenet e Traktatit të Anëtarësimit dhe Themelimit të Traktateve. Epërsia e këtyre Traktateve nënkupton që ata kanë precedencë në zbatimin e rregullave legjislative, por jo se ata kanë pozicion më të lartë në hierarki sesa Kushtetuta.

Neni 7

(1) Republika Sllovaqe mund të hyjë në një bashkim shtetesh. Një ligj kushtetues, i cili më pas do të miratohet me referendum, do të vendosë për hyrjen në një bashkim shtetesh.

(2) Republika Sllovaqe mund, nëpërmjet një traktati ndërkombëtar, i cili është ratifikuar dhe dekretuar sipas mënyrës së parashikuar nga ligji, të transferojë një pjesë të ushtrimit të pushtetit të Komunitetit European dhe Bashkimi European. Aktet e detyrueshme ligjore të Komuniteteve Europiane dhe të Bashkimit European do të kenë përparësi ndaj legjislacionit të Republikës Sllovaqe. Transpozimi i akteve ligjore, i cili kërkon zbatim të tij do të realizohet nëpërmjet një ligji ose një rregulloreje të Qeverisë, mbështetur në nenin 120, paragrafi 2.

(3) Republika Sllovaqe për të ruajtur paqen, sigurinë dhe rendin demokratik, sipas kushteve të përcaktuara në traktatet ndërkombëtare, mund të bëhet pjesë e një organizate të sigurisë së ndërsjellë kolektive.

(vijon në faqen 35)

Efektet ligjore të marrëveshjeve të asociimit me BE-në për shtetasit e vendeve joanëtare

(vijon nga faqja 34)

(4) Vlefshmëria e marrëveshjeve ndërkombëtare për të drejtat e njeriut dhe liritë themelore, traktatet politike ndërkombëtare, traktatet ndërkombëtare me karakter ushtarak, traktatet ndërkombëtare, traktatet ekonomike ndërkombëtare të një karakteri të përgjithshëm, marrëveshjet ndërkombëtare, për të cilat nevojitet miratimi me ligj dhe marrëveshjet ndërkombëtare, të cilat drejtpërsëdrejti akordojnë të drejta dhe vendosin detyrime mbi personat fizik ose ligjor, kërkojnë miratimin e Këshillit Kombëtar të Republikës Sllovaqe përpara ratifikimit.

(5) Marrëveshjet Ndërkombëtare për të drejtat e njeriut dhe liritë themelore, si dhe marrëveshjet ndërkombëtare për të cilat nuk është i nevojshëm miratimi me ligj, si edhe marrëveshjet ndërkombëtare të cilat drejtpërdrejt akordojnë të drejta dhe vendosin detyrime për personat fizikë ose ata ligjorë dhe që janë të ratifikuara dhe dekretuara sipas mënyrës së përcaktuar me ligj do të kenë përparësi ndaj ligjeve.

Rregullat gjyqësore dhe ato parapërgatitore.

Është e vërtetë që vendimet gjyqësore europiane, në fakt janë vendime kombëtare. Qëllimi i nenit 144 të Kushtetutës, i cili trajton mundësinë e vendosjes së rregullave parapërgatitore në sistemin gjyqësor sllovak, duhet të zgjerohet. Kjo nënkupton që gjykatave në Republikën Sllovaqe duhet t'u jepet një siguri kushtetuese, për të dërguar pyetje parapërgatitore në Gjykatën Europiane të Drejtësisë, në përputhje me nenin 234 të kësaj Gjykate.

Një çështje tjetër e rëndësishme është interpretimi i nenit 125 të Kushtetutës, sipas së cilit "Gjykata Kushtetuese do të vendosë për vlerësimin e a) ligjeve dhe marrëveshjeve ndërkombëtare për të cilat Këshilli Kombëtar i Republikës së Sllovakisë ka shprehur vlerësimin e tij dhe të cilat janë ratifikuar dhe dekretuar në mënyrën e parashikuar nga ligji, sipas këtij rendi: 1. Kushtetuta, 2. Ligjet Kushtetuese, 3. Marrëveshjet Ndërkombëtare . Për më tepër paragrafi 2 i nenit 7 citon se "aktet ligjore të detyrueshme të Komunitetit Europian dhe të Bashkimit Europian do të kenë përparësi ndaj ligjeve të Republikës Sllovaqe".

Lidhur me këtë çështje mund të ngrihet një debat në dy fusha.

I. Si është trajtuar në Kushtetutë legjislativ Komunitar *ultra vires* ose vendimet e Gjykatës Europiane të Drejtësisë? A do të shprehë neni kushtetues se doktrina gjermane e "*ausbrechende Rechtsakt*" është përdorur edhe në Republikën Sllovaqe? Akti *ultra vires* duhet të konsiderohet si subjekt i rishikimit kushtetues në përputhje me nenin 125 dhe nenin 125 a) të Kushtetutës mbi bazën e të cilit mund të jetë ndërtuar versioni i të ashtuquajturit vendim i Maastricht-it .

II. Është i diskutueshëm edhe fuqia ligjore e rregullave qeverisëse sipas nenit 120 (2). Neni 120 (2) parashikon zbatimin e direktivave të Komunitetit Europian në rendin e brendshëm ligjor. Akti që rregullon çështjen e këtyre rregullave të përafritimit nuk i jep zgjidhje problemit në mënyrë

eksplicite. Ekzistojnë dy këndvështrime kryesore.

Një përfundim i tillë është në kundërshtim me shtetin e së drejtës dhe jep të tjera argumente për Gjykatën Kushtetuese ndaj mospërputhshmërisë së Traktatit të Komunitetit Europian me rendin ligjor sllovak, në përputhje me nenin 125a.

Anëtarësimi në BE do të thotë një ushtrim i fuqive të pushtetit ose sovraniteti. Parlamenti Europian së fundmi ndryshoi Kushtetutën. Por ende në disa fusha nevojitet përafritimi i legjislativacionit me *acquis communautaire*.

d) Sllovenia

Marrëveshja Europiane, për shkak të disa ndërlikimeve me ratifikimin e brendshëm hyri në fuqi në datën 1 janar 1999, edhe pse u nënshkrua në 10 qershor 1996. (9) Për shkak të disa neneve të Marrëveshjes Europiane, të cilat trajtojnë çështje të të drejtave ligjore të personave nga Komuniteti Europian, me qëllim blerjen e disa pasurive të patundshme në Republikën e Sllovenisë, Sllovenia përpara ratifikimit të Marrëveshjes duhet të ndryshonte nenin 68 të Kushtetutës. Gjykata Kushtetuese në datën 5 qershor 1997 dha opinionin e saj për kushtetutshmërinë e Marrëveshjes Europiane. Përpara nënshkrimit të kësaj Marrëveshjeje, Republika e Sllovenisë nuk lejoi transferimin e sovranitetit tek institucionet mbikombëtare.

Në sistemin kushtetues slloven marrëveshjet ndërkombëtare kanë përparësi ndaj ligjeve të brendshme. Në nenin 112 të Marrëveshjes Europiane, Këshilli i Stabilizim-Asociimit nxjerr vendime dhe rekomandime. Këto vendime janë të detyrueshme për palët, ashtu si dhe Kushtetuta Sllovene shprehet për ratifikimin e çdo pjese të legjislativacionit të huaj, duke përfshirë edhe vendimet Këshillit të Asociimit.

Edhe pse gjykatat sllovaqe kanë zbatuar Marrëveshjen Europiane në mënyrë të drejtpërdrejtë, në teori nuk ka pengesa kushtetuese që gjykatat sllovene të zbatojnë nenet e Marrëveshjes Europiane.

e) Rumania

Marrëveshja Europiane e nënshkruar me Rumaninë në vitin 1993, u dërgua për t'u ratifikuar në Parlamentin Rumun në datën 6 prill 1993.

Rendi ligjor rumun shtrihet midis sistemit dualist dhe atij monist, duke iu krijuar marrëveshjeve ndërkombëtare një fuqi të ndryshme që varet nga natyra e tyre. Marrëveshjes Europiane midis Komunitetit Europian dhe vendeve të tij anëtare, nga njëra anë, dhe Rumanisë, nga ana tjetër, nuk i është dhënë ndonjë pushtet i veçantë, për këtë arsye kjo Marrëveshje është e njëjtë me marrëveshjet e tjera ndërkombëtare.

Marrëdhënia midis legjislativacionit ndërkombëtar dhe legjislativacionit të brendshëm parashikohet në nenin 11 (1) dhe (2) të Kushtetutës Rumune të vitit 1991 sipas së cilit traktatet ndërkombëtare janë pjesë e legjislativacionit të brendshëm. Përderisa traktatet ratifikohen me ligj, atëherë nenet e tyre kanë të njëjtën fuqi me aktin që e miraton.

(vijon në faqen 36)

Efektet ligjore të marrëveshjeve të asociimit me BE-në për shtetasit e vendeve joanëtare

(vijon nga faqja 35)

Neni 20 i Kushtetutës, i cili trajton statusin e marrëveshjeve ndërkombëtare për të drejtat e njeriut, parashikon një nen të veçantë për përparësitë e këtyre traktateve.

Gjykata Kushtetuese është shprehur disa herë për fuqinë ligjore të marrëveshjeve ndërkombëtare për të drejtat e njeriut, duke bërë interpretimin e neneve 11 dhe 20 të Kushtetutës. Gjithsesi, nuk është marrë një vendim për zbatimin e Marrëveshjes Europiane.

Kushtetuta Rumune e vitit 1991 duhet të ndryshohej për të zbatuar parimet e drejtëpërdrejta të zbatueshme, epërsinë dhe mundësinë e transferimit të pushteteve te një organizatë ndërkombëtare. Vihet re se Kushtetuta Rumune është relativisht e ngurtë, sepse ajo lejon vetëm rishikimin e një sistemi të komplikuar teknik që lidhet me anën procedurale. Procedura e rishikimit rregullohet me nenin 147 b dhe 148.

Qeveria Rumune ndërmori hapat e parë për të studiuar përputhshmërinë midis neneve të Kushtetutës, parimeve dhe *acquis comunautaire* në dritën e anëtarësimit të saj në BE në dhjetor të vitit 2000.

Ligji për rishikimin e Kushtetutës së Rumanisë u publikua në Fletoren Zyrtare të Rumanisë nr. 669, i datës 22 shtator 2003. Gjykata Kushtetuese u shpreh për kushtetutshmërinë e ligjit për rishikimin e Kushtetutës me vendimin nr. 356/2003, i publikuar në Fletoren Zyrtare pjesa I, nr. 686 i datës 30 shtator 2003. Ky ligj u miratua me referendumin e datës 18/19 tetor 2003.

Në gjykatat rumune nuk ka pasur ndonjë çështje për zbatimin e Marrëveshjes Europiane. Por gjithsesi duhet përmendur që, sipas marrëveshjes Europiane gjykatat kombëtare nuk janë të detyruara të zbatojnë legjislacionin Komunitar dhe interpretimin e Gjykatës Europiane të Drejtësisë. Gjithsesi, gjykatat, të cilat zbatojnë legjislacionin vendas që është i përafëruar me *acquis communautaire*, kanë zbatuar në të njëjtën kohë legjislacionin Komunitar.

B. Efektet ligjore të Marrëveshjes së Stabilizim-Asociimit, Marrëveshjes së Asociimit me Turqinë dhe Marrëveshjes së Asociimit me Rusinë në rendin e brendshëm ligjor.

f) Kroacia

Marrëveshja e Stabilizim-Asociimit u nënshkrua më 29.10.2001 dhe hyri në fuqi më 1 shkurt 2005, edhe pse disa vende anëtare të BE-në ende nuk e kishin ratifikuar këtë Marrëveshje. Por, ndërkohë që Kroacia pret të hyjë në fuqi MSA-ja, zbatohet Marrëveshja e Ndërmjetme si pjesë e MSA-së. Marrëveshja e Ndërmjetme filloi të zbatohet në datën 1 janar 2002 dhe hyri në fuqi në datën 1 mars 2002. Kjo Marrëveshje rregullonte çështje që lidheshin me tregtinë.

Përderisa MSA-ja nuk kishte hyrë në fuqi, gjykatat nuk mund ta zbatonin këtë Marrëveshje në mënyrë të drejtëpërdrejtë. Gjithsesi, gjykatat mund të merrnin në konsideratë interpretimin e legjislacionit Kroat dhe t'i referoheshin atij si një mjet interpretativ.

Marrëveshja e Ndërmjetme ishte në fuqi jo më shumë

se 2 vjet, gjithsesi në gjykatat kroate nuk ka pasur çështje gjyqësore për shkeljet e Marrëveshjes së Ndërmjetme. Gjykatat mund t'i referoheshin Marrëveshjes së Ndërmjetme në mënyrë të drejtëpërdrejtë dhe jo të drejtëpërdrejtë. Nuk kemi informacion nëse ndonjë gjykatë kroate i është referuar Marrëveshjes së Ndërmjetme. Ministria e Integritimit Europian nuk ka dijeni për ndonjë çështje gjyqësore. Dështimi i gjykatave për t'iu referuar MSA-së mund të ketë dy arsye: e para, sepse nuk ka patur konflikte që lidhen me Marrëveshjen e Stabilizim-Asociimit dhe, së dyti, sepse konfliktet mund të jenë ngritur në gjykatë, por gjykata i ka zgjidhur ato pa zbatuar MSA-në.

Kushtetuta Kroate e viti 1990 parashikonte nene për zbatimin e drejtëpërdrejtë të marrëveshjeve ndërkombëtare në rendin e brendshëm. Sipas këtyre dispozitave, marrëveshjet ndërkombëtare ratifikohen dhe publikohen si pjesë e legjislacionit të brendshëm dhe kanë epërsi ndaj ligjeve të brendshme. Kushtetuta i referohet traktateve ndërkombëtare në 4 shkallë. Neni 2(3) i referohet juridiksionit territorial për detin "në përputhje me të drejtën ndërkombëtare", neni 31 i referohet parimit të legjitimitetit të mbrojtjes ndaj një krimi sipas të drejtës ndërkombëtare, neni 33 trajton të drejtat e azilit "në përputhje me parimet themelore të së drejtës ndërkombëtare" dhe, si përfundim, neni 138, i cili parashikon çështjen e ratifikimit të marrëveshjeve ndërkombëtare në përputhje me rregullat e së drejtës ndërkombëtare si neni 25 i Legjislacionit Themelor Gjerman.

Marrëveshjet ndërkombëtare si pjesë e rendit ligjor kombëtar, mbështetur në nenin 140 të Kushtetutës, duhet të zbatohen nga gjykatat kombëtare dhe duhet të përcaktojnë të drejta individuale. Gjithsesi, neni 117 i Kushtetutës shprehet vetëm për Kushtetutën dhe ligjet si burime për gjyqësorin, i cili është në kundërshtim me nenin 140. Nuk duket se qëllimi Kushtetutës është të përjashtojë të drejtën ndërkombëtare si një burim i autoriteteve ligjore. Referenca që mbështet këtë këndvështrim mund të gjendet në Aktin Gjyqësor të vitit 1994, sipas të cilit, gjykatat kroate, përveç zbatimit të Kushtetutës dhe ligjeve, mund të zbatojnë dhe Traktatet ndërkombëtare si dhe rregulloret e miratuara në zbatim të Kushtetutës, traktatet ndërkombëtare dhe legjislacionin kroat.

Në Kushtetutën Kroate nuk ka nene të hapura, ta papajtueshme me anëtarësimin në BE. Prandaj, Traktatet e Komunitetit Europian mund të ratifikohen pa ndryshime formale të Kushtetutës. Janë disa nene kushtetuese, të cilat për shkak të tekstit të tyre të hapur, nuk përjashtojnë interpretimin, i cili mund të krijojë një pengesë për anëtarësimin në Komunitetin Europian.

g) Republika e Shqipërisë

Në datën 12 qershor 2006, Shqipëria nënshkroi MSA-në me Bashkimin Europian dhe vendet e tij anëtare. Nënshkrimi i kësaj Marrëveshjeje ishte një hap i rëndësishëm drejt rrugës së integritimit të Shqipërisë për në BE. Kjo

(vijon në faqen 37)

Efektet ligjore të marrëveshjeve të asociimit me BE-në për shtetasit e vendeve joanëtare

(vijon nga faqja 36)

Marrëveshje ka kontribuar në stabilitetin ekonomik dhe politik të Shqipërisë dhe të rajonit (10).

Duhet të theksojmë se nga data 1 dhjetor 2006, vetëm nenet e Marrëveshjes për Tregtinë e Lirë (Marrëveshja e Ndërmjetme) kanë hyrë në fuqi. Nenet e tjera të MSA-së do të hyjnë në fuqi pasi Marrëveshja të jetë ratifikuar nga parlamentet e vendeve anëtare të BE-së. Në maj të vitit 2008 rreth 18 vende anëtare kanë ratifikuar MSA-në.

Kushtetuta Shqiptare e miratuar nga Parlamenti Shqiptar në datën 21 tetor 1998, parashikon nene për ratifikimin e marrëveshjeve ndërkombëtare, efektin e tyre në rendin e brendshëm shqiptar dhe transferimin e pushteteve të veçanta tek organizatat ndërkombëtare.

E drejta ndërkombëtare në rendin e brendshëm shqiptar, si dhe traktatet ndërkombëtare, si pjesë e rendit ligjor kombëtar, janë të zbatueshme nga gjykatat kombëtare dhe mund, të paktën në teori, të krijojnë të drejta individuale.

Neni 122

1. Çdo marrëveshje ndërkombëtare e ratifikuar përbën pjesë të sistemit të brendshëm juridik pasi botohet në Fletoren Zyrtare të Republikës së Shqipërisë. Ajo zbatohet në mënyrë të drejtpërdrejtë, përveç rasteve kur nuk është e vetëzbatueshme dhe zbatimi i saj kërkon nxjerrjen e një ligji. Ndryshimi, plotësimi dhe shfuqizimi i ligjeve të miratuara me shumicën e të gjithë anëtareve të Kuvendit për efekt të ratifikimit të marrëveshjeve ndërkombëtare bëhet me të njëjtën shumicë.

2. Një marrëveshje ndërkombëtare e ratifikuar me ligj ka epërsi mbi ligjet e vendit që nuk pajtohen me të.

3. Normat e nxjerra prej një organizate ndërkombëtare kanë epërsi, në rast konflikti, mbi të drejtën e vendit, kur në marrëveshjen e ratifikuar nga Republika e Shqipërisë për pjesëmarrjen në atë organizatë, parashikohet shprehimisht zbatimi i drejtpërdrejtë i normave të nxjerra prej asaj.

Neni 123

1. Republika e Shqipërisë, në bazë të marrëveshjeve ndërkombëtare, u delegon organizatave ndërkombëtare kompetenca shtetërore për çështje të caktuara.

2. Ligji me të cilin ratifikohet një marrëveshje ndërkombëtare, siç parashikohet në paragrafin 1 të këtij neni, miratohet me shumicën e të gjithë anëtareve të Kuvendit.

3. Kuvendi mund të vendosë që ratifikimi i një marrëveshjeje të tillë të bëhet me referendum.

Gjatë ratifikimit të Marrëveshjes së Stabilizim-Asociimit çështja nëse pushteti rregullues duhet të transferohet të Këshilli i Stabilizim-Asociimit. Si përfundim Kushtetuta Shqiptare në nenin 123 parashikon transferimin e pushtetit legjislativ tek organizatat ndërkombëtare, edhe pse nuk ka konfirmim të një praktike gjyqësore. Gjithsesi, mbetet për t'u diskutuar pyetja nëse do të ishte më mirë prezantimi i nenit 123 të Kushtetutës si një bazë ligjore për anëtarësimin në BE, e cila mund të sigurojë transferimin e

pushteteve të institucioneve të Komunitetit dhe në të njëjtën kohë të bëjë të qartë që aktet ligjore që miratohen kanë efekt të drejtpërdrejtë në rendin ligjor shqiptar dhe kanë epërsi ndaj legjislacionit vendas.

Statusi ligjor i legjislacionit të Komunitetit, si ai parësor dhe ai dytësor, nuk është përcaktuar ende në rendin e brendshëm ligjor shqiptar. Nuk ka diferencim midis legjislacionit ndërkombëtar dhe atij Komunitar. Ajo çfarë është më e kuptueshme në këtë fazë është se Shqipëria nuk është vend anëtar i BE-së.

Në nenin 122 të Kushtetutës citohet qartë nevoja për bërjen e legjislacionit Komunitar pjesë integrale të legjislacionit kombëtar, si dhe e diferencimit të këtij legjislacioni nga traktatet ndërkombëtare ose nga rregulla të tjera të së drejtës ndërkombëtare.

Ky diferencim duhet të njohë natyrën e veçantë të legjislacionit Komunitar dhe nuk ka pse domosdoshmërisht të njohë qëndrimin e të drejtës ndërkombëtare në rendin ligjor Komunitar. E thënë ndryshe, rregullat ligjore të Legjislacionit Komunitar, si ai parësor ashtu edhe ai dytësor, duhet t'u jepet më mënyrë specifike autoritet ligjor dhe epërsi, si dhe mundësi për zbatimin e efektit të drejtpërdrejtë. Kjo çështje mund të rregullohet në të njëjtin nen duke siguruar kështu bazën ligjore për anëtarësimin e Shqipërisë në BE. Ligji Zela i vitit 2004 parashikon rregulla të veçanta për rolin e Parlamentit si organi më i lartë hierarkik në procesin e Stabilizim-Asociimit, duke synuar hartimin e një kuadri gjithëpërfshirës ligjor, i cili mbështet dhe mbikëqyr procesin e integritimit evropian të Shqipërisë për në BE. Mbështetur në nenin 3 të këtij neni, Këshilli i Ministrave i dërgon rregullisht Kuvendit informacione për punën e bërë pranë institucioneve të ndryshme të Bashkimit Evropian dhe vlerësimet e bëra veçanërisht për projekt-marrëveshjet dhe konventat që duhen lidhur me Bashkimin Evropian, në kuadër të procesit të afrimit të Shqipërisë me Bashkimin Evropian.

Gjithsesi, nevojitet një pjesëmarrje më e madhe e Qeverisë në vendimmarrje në nivel evropian. Nevojitet autoritet kushtetues i drejtpërdrejtë, i cili duhet t'i japë Qeverisë bazën kushtetuese për hartimin e vendimeve dhe për zbatimin e tyre në nivel kombëtar. Kjo duhet shoqëruar me një detyrim të njëhershëm për të informuar Parlamentin në mënyrë të rregullt për veprimtaritë rregulluese. P.sh., ky mund të jetë rasti me Vendimet e Komitetit të Përbashkët të Marrëveshjes së Ndërmjetme.

Roli i gjyqësorit (gjykatat kombëtare)

Në kohën e përgatitjes së këtij artikulli, Marrëveshja e Stabilizim-Asociimit ende nuk ishte në fuqi, pra nuk ishte ratifikuar nga 27 vendet anëtare. Gjithsesi, ashtu si dhe në rastet vendeve që kanë nënshkruar Marrëveshje Europiane, ndërkohë që presin të hyjnë në fuqi MSA-ja, ka hyrë në fuqi Marrëveshja e Ndërmjetme, me qëllim bërjen efektive të atyre pjesëve të MSA-së për të cilat Komuniteti Evropian

(vijon në faqen 38)

Efektet ligjore të marrëveshjeve të asociimit me BE-në për shtetasit e vendeve joanëtare

(vijon nga faqja 37)

është kompetent. Marrëveshja e Ndërmjetme hyri në fuqi në datën 1 dhjetor 1006 dhe kjo mundëson hyrjen në fuqi të neneve për çështjet tregtare të MSA-së. BE-ja pret që Shqipëria të përfitojë nga hapja e tregut European.

Ndërkohë që MSA-ja ende nuk është në fuqi, gjykatat mund të zbatojnë Marrëveshjen e Ndërmjetme dhe Vendimet e Përbashkëta të marra nga Komiteti i Përbashkët në zbatim të Marrëveshjes së Ndërmjetme, meqë Marrëveshja e Ndërmjetme është aktualisht në fuqi. Mund të ketë dhe çështje gjyqësore që lidhen me zbatimin e Marrëveshjes së Ndërmjetme. Gjykatat kombëtare mund të zbatojnë në këtë mënyrë Marrëveshjen e Ndërmjetme. Deri tani nuk kemi informacion nëse ka ndonjë çështje gjyqësore. Gjithsesi, mendojmë se mund të ketë çështje mbi nenet standstill, si p.sh. vërejtëm se taksa për rakinë është më e ulët sesa ajo për grapan. Kjo është në kundërshtim me nenin 21 të Marrëveshjes së Ndërmjetme, konkretisht me ndalimin e diskriminimit fiskal dhe një importues i Grappas mund të ngrejë një padi në gjykatë për këtë çështje. Lidhur me këtë çështje mund të ngrihen disa pyetje si: Çfarë ndodh nëse autoriteti kompetent nuk zbaton Vendimin e Përbashkët të Komitetit të Marrëveshjes së Ndërmjetme ose e zbaton atë, por në mënyrë jokorrekte, a duhet që gjykatat të zbatojnë drejtpërdrejtë Vendimin e Përbashkët të Komitetit sapo Shqipëria të jetë bërë vend anëtar i BE-së?

Për mendimin tonë MSA-ja vetë, nëse interpretohet në këndvështrimin e objektivit dhe të qëllimit të saj, i cili është pranë integritimit për në BE dhe anëtarësimi për në BE autorizon gjykatat shqiptare të zbatojnë në mënyrë të drejtpërdrejtë legjislacionin dytësor, i cili është i aftë të krijojë efekte të drejtpërdrejta, të njëjta me precedentët gjyqësorë të Gjykatës Europiane të Drejtësisë. Ky fakt justifikohet me statusin e epërsisë se legjislacionit të MSA-së ose të Marrëveshjes së Ndërmjetme në rendin ligjor shqiptar dhe nga fakti se legjislacioni dytësor duhet të publikohet në Fletoren Zyrtare shqiptare.

Të dyja, si MSA-ja dhe kushtet për anëtarësim për në BE, kërkojnë që Shqipëria të përafrojë legjislacionin e saj me *acquis communautaire*. Kjo përshtatje nuk kryhet thjesht duke miratuar akte ligjore në përputhje me *acquis*, por duke i zbatuar këto akte në praktikë. Interpretimi i legjislacionit shqiptar dhe i akteve të tjera nën dritën e legjislacionit Komunitar mund të interpretohet si një nga detyrimet e parashikuara në MSA. Pra, një interpretim i mundshëm është se moszbatimi i parimeve të efektit jo të drejtpërdrejtë në raste të tilla paraqet një moszbatim të MSA-së nga ana e gjykatave.

Anëtarësimi në BE nuk shkakton ndryshime në organizimin e sistemit gjyqësor në Shqipëri. Nga precedentët gjyqësor të Gjykatës Europiane të Drejtësisë del qartë se legjislacioni i BE-së nuk ndërhyr në organizimin e sistemit të drejtësisë në vendet anëtare, duke siguruar se janë gjithnjë gjykatat ato, të cilat janë kompetente për të nxjerrë vendime mbështetur në legjislacionin Komunitar.

Edhe pse nuk nevojitet një ndryshim organizativ, kërkesat për një efektivitet të mbrojtjes juridike do të provokojnë ndryshime në sferën procedurale, si dhe në praktikë për sa i përket gjykatave. Për t'u bërë gjyqtarë evropianë, gjyqtarët vendas duhet të jenë familjarë me legjislacionin Komunitar, të kuptojnë jo vetëm rregullat, por edhe precedentë që interpretojnë këto rregulla, si dhe parimet bazë të Komunitetit që lidhen me zbatimin dhe interpretimin e tyre. Për të realizuar këtë është e nevojshme të edukojmë të gjithë gjyqtarët të tanishëm dhe të ardhshëm. Deri tani numri i gjyqtarëve shqiptarë të cilat kanë marrë leksione mbi të drejtën Komunitare është i vogël. Gjithsesi, Shkolla e Magjistraturës ka zgjeruar programin e saj mbi trajnimet për çështje të së drejtës Komunitare.

h) Turqia

Për të përafuar legjislacionin turk me kriteret e Kopenhagenit të vitit 1993, janë ndryshuar disa nene të Kushtetutës disa vjet më parë. Janë miratuar tetë paketa legjislative nga Parlamenti.

Turqia ka një afrim monist ndaj të drejtës ndërkombëtare, pra, si rrjedhojë, nuk ka nevojë që traktati ndërkombëtar të miratohet me ligj të brendshëm, për t'u bërë pjesë e legjislacionit të brendshëm.

Neni 6 i Kushtetutës Turke parashikon:

“Sovraniteti i përket kombit. Kombi Turk do të ushtrojë sovranitetin tij nëpërmjet organeve kompetente siç është parashikuar në parimet e cituara më poshtë në Kushtetutë.

E drejta e ushtrimit të sovranitetit nuk delegohet tek asnjë individ, grup ose klasë. Asnjë person ose agjenci nuk mund të ushtrojë autoritetin e shtetit, i cili buron nga Kushtetuta.”

Neni 7

“Pushteti legjislativ është e drejtë e Parlamentit të Madh Kombëtar Turk, në interes të kombit turk. Ky pushtet nuk mund të delegohet.”

Edhe pse Turqia ka miratuar një afrim monist ndaj së drejtës ndërkombëtare, përfshirja e traktateve ndërkombëtare në rendin e brendshëm ligjor nuk është e menjëhershme dhe për këtë nevojitet ratifikimi i tyre.

Neni 90 i Kushtetutës së vitit 1982 parashikon pesë paragrafë mbi procesin e ratifikimit dhe efektet ligjore të traktateve:

Neni 90

“(1) Ratifikimi i traktateve të lidhura midis shteteve të huaja dhe organizatave ndërkombëtare në emër të Republikës së Turqisë do të jenë subjekt i miratimit nga ana e Parlamentit Turk me anë të një ligji.

(2) Traktatet që trajtojnë çështje ekonomike, tregtare dhe teknike, si dhe mbulojnë një periudhë kohë prej një viti, mund të kenë efekt ligjor nëpërmjet dekretimit, duke siguruar që nuk përmbajnë ndonjë angazhim financiar nga shteti dhe duke siguruar që ato nuk shkelin statusin e individit ose të qytetarëve turq jashtë shtetit. Në raste të

(vijon në faqen 39)

Efektet ligjore të marrëveshjeve të asociimit me BE-në për shtetasit e vendeve joanëtare

(vijon nga faqja 38)

tilla për këto marrëveshje duhet të vihet në dijeni Parlamenti Turk brenda dy muajsh nga data e dekretimit të tyre.

(3)...

(4) Të gjitha llojet e traktateve të cilat do të ndryshojnë legjislacionin turk do të jenë subjekt i neneve në paragrafin e parë.

(5) Traktatet Ndërkombëtare të miratuara kanë të njëjtin efekt juridik me atë të ligjit. Në Gjykatën Kushtetuese nuk mund të ngrihen padi ndaj këtyre traktateve, mbështetur në faktin se ato janë antikushtetuese”.

i) Federata Ruse

Nëse qytetarët dhe kompanitë rusë do të zbatojnë të drejtat e tyre të trajtimit të njëjtë, të cilat rrjedhin nga Marrëveshja e Asociimit për gjykatat kombëtare në vendet anëtare të BE-së, siç u tregua edhe në çështjen Simotenko, do të ngrihet pyetja nëse qytetarët europianë dhe kompanitë mundet të zbatojnë të drejtat e tyre të trajtimit të njëjtë përpara gjykatave kombëtare në Federatën Ruse? (11)

Përgjigja e kësaj pyetjeje varet nga zbatimi i Marrëveshjes nga gjykatat ruse. Neni 15 (4) i Kushtetutës Ruse i jep përparësi marrëveshjeve ndërkombëtare ndaj legjislacionit rus. Ky nen parashikon:

“Parimet e njohura dhe normat e së drejtës ndërkombëtare si dhe traktatet ndërkombëtare të Federatës Rusë janë pjesë e rendit ligjor të brendshëm. Nëse një traktat ndërkombëtar përcakton rregulla të tjera nga ato të përcaktuara nga ligji, do të zbatohen rregullat e përcaktuara nga traktati ndërkombëtar.”

Ky nen tregon se nuk ka pengesa ligjore dhe kushtetuese për gjyqtarët rus për të zbatuar nenet e Marrëveshjes PCA, mbështetur në nenin 15 (4) të Kushtetutës moderne Ruse, pra Marrëveshja PCA është pjesë e rendit ligjor rus.

Pse është zbatuar rrallë ky nen i Kushtetutës? Për mendimin tonë kjo vjen sepse gjyqtarët rus nuk janë trajnuar dhe nuk kanë përvojë në zbatimin e të drejtës ndërkombëtare dhe të drejtës Europiane. Për të përmirësuar mbrojtjen ligjore, nevojitet rritja e ndërgjegjësimit te shoqëria ligjore ruse dhe te sistemi gjyqësor në Rusi, në mënyrë që ata të jenë më aktivë në zbatimin e të drejtës ndërkombëtare. Ndoshta e ashtuquajtura çështja Simotenko do të ndërgjegjësojë gjyqtarët për zbatimin e të drejtës ndërkombëtare dhe asaj Europiane. Kjo çështje duhet të ketë ndikim të njëjtë edhe në zhvillimin e rendit ligjor brenda Ruisë-BE siç ka ndikuar çështja Van Gend & Loos në rendin ligjor të Komunitetit. Një tjetër efekt është dhe ai politik. Në arsyetimin ligjor të vendimit të Gjykatës Europiane të Drejtësisë efekti ligjor i PCA-së u krahasua me efektin ligjor të Marrëveshjes Europiane. Ia vlen të përmendim disa karakteristika të kësaj norme të skajshme të rëndësishme kushtetuese. Neni 15 (4) parashikon se “të gjitha ligjet ndërkombëtare janë pjesë e rendit të brendshëm ligjor rus. Si traktatet ndërkombëtare, ashtu edhe parimet dhe normat e së drejtës ndërkombëtare”. Ky nen nuk përmban vetëm

parimet dhe normat që janë të detyrueshme për Rusinë, por edhe parimet dhe normat që Rusia duhet të zbatojë në traktatet e ardhshme. Ky nen nuk bën dallimin midis parimit ndërkombëtar të vetëkërkueshëm dhe jo të vetëkërkueshëm. Individët mund të kërkojnë zbatimin e legjislacionit ndërkombëtar si pjesë e rendit ligjor në ndonjë gjykatë administrative. Ky nen përcakton një status më të lartë normativ për traktatet sesa për legjislacionin e brendshëm. Pra, ligjet e brendshme nuk do të zbatohen, nëse ato janë në kundërshtim me traktatet ndërkombëtare. Gjykatat kombëtare duhet t'i japin precedencë neneve të traktateve më shumë sesa legjislacionit të brendshëm. Me përjashtim të Konventës Europiane për të Drejtat e Njeriut, deri tani nuk kemi gjetur ndonjë vendim gjyqësor, i cili i jep përparësi normave ndërkombëtare dhe që ka zbatuar traktatet ndërkombëtare në vend të vetë Kushtetutës. Shumë vende candidate, anëtarësimi për në BE i ka ndihmuar për modernizuar kushtetutën e tyre. Gjithsesi, Kushtetuta Ruse e vitit 1993, sipas nenit 15 (4) ka qenë gjithmonë më e përparuar sesa kushtetutat e shumë vendeve të tjera candidate, pasi kjo Kushtetutë ka njohur parimin e parësisë. Ky parim është zbatuar edhe në një çështje të Gjykatës Kushtetuese Shqiptare të vitit 1998, e cila mund të përdoret si shembull për shumë vende candidate. Për të arritur një sistem mbrojtjeje të mirë ligjore në Turqi, nuk është i mjaftueshëm vetëm teksti i Kushtetutës, por edhe interpretimet që jepen nga gjykatat kombëtare.

Kushtetuta Ruse dhe Marrëveshja e Partneritetit dhe e Bashkëpunimit

Kompanitë e vendeve anëtare të BE-së kanë të drejtë të ngrënë filiale në Rusi, me të njëjtat kushte me ato të kompanive ruse. I njëjti trajtim duhet të jetë dhe për kompanitë ruse, të cilat kanë filiale të tyre në BE. Në Marrëveshjen e Partneritetit dhe të Bashkëpunimit janë parashikuar detyrime negative për Rusinë pas një periudhë tranzitore prej pesë vjetësh nga hyrja në fuqi e kësaj Marrëveshjeje, që është data 1 dhjetor 2002. P.sh. neni 52 (2) parashikon që “palët nuk do të vendosin ndonjë kufizim të ri ndaj lëvizjes së lirë të kapitalit dhe pagesave të drejtëpërdrejta ndaj personave rezidentë të Komunitetit dhe Rusia nuk do të rrisë detyrimet fiskale”. Për të kuptuar mbrojtjen ligjore të kompanive të BE-së dhe Ruisë duhet të dallojmë mbrojtjen ligjore në tri rënde të ndryshme: rendi ligjor rus, rendi ligjor i Komunitetit dhe rendi i brendshëm ligjor i vendeve anëtare të BE-së.

Sipas nenit 15 (4) të Kushtetutës Ruse, Marrëveshja e Partneritetit dhe e Bashkëpunimit, e cila është ratifikuar nga Duma, është pjesë e rendit ligjor rus dhe mund të kërkohej zbatimi i saj përpara gjykatave ruse (12), në rastet kur masa ligjore përkatëse është në konflikt dhe nuk përputhet me detyrimet negative të nenit 52 (5) të Marrëveshjes së Partneritetit dhe Bashkëpunimit. Gjykata ruse vendosi të mos zbatojë masat legjislative të Qeverisë, në rast se më vonë vendosen kufizime të reja ndaj lëvizjes

(vijon në faqen 40)

Efektet ligjore të marrëveshjeve të asociimit me BE-në për shtetasit e vendeve joanëtare

(vijon nga faqja 39)

së lirë të kapitalit dhe pagesave të drejtpërdrejta. Nuk është e nevojshme që detyrimet ndërkombëtare të jenë drejtpërdrejt të zbatueshme. Në këtë mënyrë Kushtetuta Ruse është edhe më moderne, duke u krahasuar p.sh. me Kushtetutën Holandeze, e cila kufizon përparësinë e të drejtës ndërkombëtare ndaj legjislacionit holandez, vetëm për sa i përket normave drejtpërdrejt të zbatueshme.

Përfundim paraprak:

Efektet ligjore të Marrëveshjeve të Asociimit me BE-në për kombëtarët e vendeve joanëtare

Në rendin ligjor Komunitar

Duke u mbështetur në efektin e drejtpërdrejtë të neneve të Marrëveshjeve të Asociimit me BE-në, çdo vend joanëtar mund të kërkojë të drejtat e tij përpara gjykatave të vendeve anëtare të BE-së. Kushtet bazë për efekt të drejtpërdrejtë të Marrëveshjeve të Asociimit me BE-në në rendin ligjor Komunitar janë formuluar nga Gjykata Europiane e Drejtësisë në rastin Demirel:

“Një dispozitë në një marrëveshje ndërkombëtare, e nënshkruar nga Komuniteti me vende joanëtare, duhet të konsiderohet si e aplikueshme në mënyrë të drejtpërdrejtë kur, duke pasur parasysh formulimin e saj, qëllimin dhe natyrën e vetë Marrëveshjes, dispozita përmban një detyrim të qartë dhe të saktësuar që nuk i nënshtrohet, për sa i përket zbatimit ose efekteve të saj, miratimit të ndonjë mase pasuese.”

Efektet ligjore të marrëveshjeve të Asociimit me BE-në në rendin ligjor komunitar janë përmendur edhe në shumë vendime të tjera të Gjykatës së Drejtësisë në gjykime paraprake për sa i përket kombëtarëve të vendeve me të cilat është nënshkruar një Marrëveshje. Gjykata e Drejtësisë shpjegoi se dispozitat përkatëse krijojnë të drejta për kombëtarët e vendeve që kishin një Marrëveshje Europiane me BE-në. Na rezultoi se shumë kombëtarë të vendeve që nuk bëjnë pjesë në BE ishin përfshirë në gjyqe në vendet anëtare të BE-së në të cilat gjykatat kombëtare përkatëse i kanë kërkuar një gjykim paraprak Gjykatës Europiane të Drejtësisë

Në rendet ligjore kombëtare të vendeve që nuk janë anëtare të BE-së

Efektet ligjore të Marrëveshjeve të Asociimit me BE-në në rendin ligjor kombëtar të vendeve që nuk janë shtete anëtare të BE-së janë të drejtpërdrejta, megjithatë në radhë të parë varen nga interpretimi që u bëjnë gjyqtarët kushtetutave kombëtare përkatëse, duke i dhënë përparësi zbatimit të neneve të Marrëveshjeve të Asociimit në raport me legjislacionin vendas. Së dyti, efektet ligjore janë në varësi të interpretimit që gjykatat u bëjnë objektivave të dispozitave të Marrëveshjeve të Asociimit me BE-në. Ne dhamë shumë gjykime si shembuj.

Vendi aplikant përpiqet të sigurojë që legjislacioni aktual dhe ai i ardhshëm do të harmonizohet gradualisht me *acquis*

communautaire. Ky artikull do të ndikojë që gjykatat të interpretojnë legjislacionin aktual sa më shumë të jetë e mundur në përputhje me legjislacionin Komunitar.

Jo vetëm detyrimet negative, nenet standstill, por edhe trajtimi i njëjtë ose diskriminimi fiskal duhet të zbatohen nga gjykatat kombëtare në kuadër të zbatimit të neneve të MSA-së. Shembulli i detyrimit negativ paraqitet më poshtë;

“1. Asnjë tarifë e re doganore për importe ose eksporte ose detyrime që kanë një efekt të barasvlefshëm nuk do të hyjë në fuqi dhe ato që tashmë aplikohen nuk do të rriten në tregtinë ndërmjet Komunitetit dhe... nga data e hyrjes në fuqi të kësaj Marrëveshjeje.”

Nëse p.sh., në një rast imagjinar, një vend joanëtar, duke miratuar një dekret do t'i rrisë detyrimet doganore pas afatit përkatës, në këtë rast një kompani e vendosur në një vend joanëtar, mund ta padisë qeverinë në një gjykatë kombëtare për mospërshtatje me detyrimin, duke u bazuar në faktin se ngritja e tarifave doganore do të ketë si pasojë dëmtime për kompaninë. Një tjetër mundësi është t'i kërkojë gjykatës që të mos zbatojë vendimin e qeverisë, i cili nuk përputhet me detyrimin negativ të Marrëveshjes së Asociimit.

Ose ndoshta mundet që Komisioni Europian ta padisë shtetin përkatës, pasi ai nuk është duke u përshtatur me detyrimet që rrjedhin nga një Marrëveshje Asociimi me BE-në.

Një gjë e tillë do të çojë në një situatë të ngjashme me atë të çështjes Van Gend & Loos, të cilën e komentova më sipër. Megjithatë në këtë rast imagjinar, përgjigjja në radhë të parë do të jepet nga ligji kushtetues kombëtar dhe jo nga ligji Komunitar.

Referenca

1. Çështja 26/62 Van Gend & Loos (1963) ECR 1 en çështja 6/64 Costa v. ENEL (1964) ECR 585

2 Çështja C-12/86 ECR 1987, 3719 (Demirel)

3 Schermer, Timmermans, Kellermann “Neni 177 i Traktatit të Komunitetit Europian: Përvojat dhe problemet”, Kompania Veriore Holandeze e Publikimit (1986). BE-ja dhe fqinjët e saj, një vlerësim ligjor i politikave europiane të stabilizimit, partneritetit dhe integritimit, Steven Blockmans & Adam Lazovski (Editors), T.M.C. Asser Press, 2007

E drejta Kushtetuese e BE-së, Koen Lenaerts and Piet van Nuffel, Editor: Robert Bray, Sweet & Maxwell; 1999 p. 534

Alfred E. Kellermann, Jaap W. de Zwaan, Jenő Czuczai (Eds), Zgjerimi i BE-së: Impakti kushtetues në BE dhe në nivel kombëtar, T.M.C. Asser Press / The Hague, Shtator 2001.

4. Marrëveshja Europiane me Poloninë OJ 1993 L 348/1; Marrëveshja Europiane me Europën OJ 1993.

L347/1; Marrëveshja Europiane me Republikën Çeke OJ 1994 L 360/1; Marrëveshja Europiane me Republikën Sllovaqe OJ 1994 L 359/1; Marrëveshja Europiane me

(vijon në faqen 41)

Efektet ligjore të marrëveshjeve të asociimit me BE-në për shtetasit e vendeve joanëtare

(vijon nga faqja 40)

Rumaninë OJ 1994 L 357/1; Marrëveshja Europiane me Estoninë L 68/1; Marrëveshja Europiane me Letoninë 26/1; Marrëveshja Europiane me Lituaninë OJ 1998, L 51/1 Mbi efektet e paraanëtarësimit të Marrëveshjes Europiane, shiko Jenő Czuczai, p 412 në Zgjerimin e BE-së: Impakti kushtetues në nivelin europian dhe atë kombëtar. A.E. Kellermann, et al. (Eds), 2001 Asser Press.

5. Gjykata Europiane e Drejtësisë e datës 27 shtator 2001- Çështja C-63/99 – *Gloszczuk*; - C-235/99 – *Kondova* and - C-257/99 – *Barkoci and Malik*; 20 nëntor 2001 – C-268/99 – *Jany dhe të tjerët*.

Të drejtat e vetëpunësimit CEEC qytetarët në vendet anëtare të BE-së sipas Marrëveshjes Europiane Dr. Andrea Ott, Gjykata Europiane e Drejtësisë 27 shtator 2001, Forumi Ligjor Europian, 8 – 2000/-1, pp. 497 – 556.

Shiko çështjet *Gloszczuk*, *Kondova* dhe *Barkoci*: Lëvizja e lirë e personave të vetëpunësuar dhe Marrëveshja Europiane, nga Ronald van Ooik, Fletorja Zyrtare e Migracionit f. 377-393.

6. Impakti i Anëtarësimit në BE në rendin ligjor të vendeve të reja anëtare dhe - Hopes and Fears – Redaktuar nga Alfred E. Kellermann, Jno Czuczai, Steven Blockmans, Anneli Albi and Wybe Douma- T.M.C Asser Press 2006.

Shiko Manualin për zgjerimin Europian, T.M.C. Asser Press, 2002, Redaktuar nga Andrea Ott dhe Kirstyn Inglis.

7. Shiko Krzysztof Wojtowicz, f 35

Rezoluta e shtatë vendimeve e datës 27 prill 1995 të Gjykatës së Lartë Polake, Dhoma Administrative, e Punës dhe Sigurimeve Sociale, publikuar në Jurisprudencën e Gjykatës së Lartë, Fletore Zyrtare (IIAZP 4/95), publikuar në Jurisprudencën e Gjykatës së Lartë nr. 19/1995 faqe 201-207.

Në zbatim të nenit 3 të Ligjit të datës 28 tetor 1950 për profesionin e Fizikantit, (Dziennik Ustaë, Nr 50, neni 458) Ministri i Shëndetit dhe Mbrojtjes Sociale në bashkëpunim me Këshillin e Lartë të Fizikantëve mund të autorizojë të huajt të praktikojnë profesionin e doktorit në Republikën Polake dhe për më tepër të punësohen në institucione publike të mbrojtjes së shëndetit.

8. Evgeni Tanchev, ndryshimet kushtetuese si pasojë e anëtarësimit në BE, faqe 301-310. Librin *Zgjerimi i BE-së*. Impakti kushtetues në nivelin europian dhe kombëtar 2001, T.M.C. Shtypi Asser, nga Alfred E. Kellermann, Jaap W. de Zwaan, Jenő Czuczai et al. (Eds), *Aneksi II i Hagës*; E.Evtimov, *Marrëveshjet e Integritetit dhe Ndërkombëtare sipas legjislacionit bullgar*, f. 221 – 228, nga A. Ott dhe K. Inglis (Eds), *Libri i Zgjerimit Europian*, 2002 T.M.C. Shtypi Asser, Hagë, Holandë.

9. Franci Grad, Igor Kaucic, Miha Pogacnik dhe Bojan Tigar, autorë dhe redaktorë të Sistemit Kushtetues të Republikës së Sllovenisë, SECLI f.316.

10. Impakti i Anëtarësimit në BE në rendin e brendshëm ligjor të Shqipërisë. Revista “E drejta parlamentare dhe politikë ligjore”, 1/2007, f. 4 – 35.

Përvojat Europiane të qeverisjes së mirë, “E drejta parlamentare dhe politikë ligjore”, 3/2007, f. 4 – 27. Udhëzues për një përafrim efektiv të legjislacionit shqiptar me *acquis communautaire*, “E drejta parlamentare dhe politikë ligjore”, 4/2007, f. 12 – 53. Udhëzues për cilësinë e legjislacionit Europian dhe impakti i tij në Shqipëri, do të publikohet në 2008 në Fletoren Europiane të Reformës Ligjore, rreth 35 faqe. Shiko edhe “Prek dashurinë: Marrëdhëniet e BE-së me Ballkanin Perëndimor”. Steven Blockmans, Shtypi Asser, 2007.

11. Artikulli; “Impakti i zgjerimit të BE-së në Federatën Ruse”, publikuar në gjuhën angleze në Fletoren Zyrtare të Çështjeve Europiane, Tetor 2004, f. 5 – 40.

Artikulli: “Impakti i zgjerimit të BE-së në Federatën Ruse”, publikuar në gjuhën ruse në çështje të drejtësisë dhe të politikave, Moskë 1- 2005, f. 94- 120. (Pravo i Politika është një gazetë e pavarur e shkëmbimit të mendimeve të shkencëtarëve rusë dhe psikologëve socialë.

Artikulli: “Impakti i zgjerimit të BE-së për Federatën Ruse, Poloninë, Sosnowiec 2005 – Fundamenty Nowego Porzadku Konstytucyjnego UE, red Aleksandry Wentkoëskiej, f. 53-91, Qendra Ruse - Europiane për Politika Ekonomike. (RECEP) Moskë nr. 3, 2005. Anëtarësimi në Tregun e Brendshëm Europian pa qenë vend anëtar i BE-së. Një krahasim i marrëdhënieve BE-Norvegji, BE-Zvicër dhe BE-Rusi. Cila do të jetë mënyra më e mirë për Federatën Ruse? f. 3 – 50 (anglisht) dhe f. 52-106 (rusisht). Artikulli i publikuar në Europa (Fletore Zyrtare e Delegacionit të BE-së në Moskë), prill 2005, f. 8 – 10 mbi çështjen Simotenz (Efekti i drejtpërdrejtë i nenit 23 (1) i Marrëveshjes së Partneritetit dhe Bashkëpunimit midis Rosisë, BE-së dhe vendeve të saj anëtare.)

12. Zbatimi i Marrëveshjes së Partneritetit dhe Bashkëpunimit nga Gjykatat Ruse.

1. Opinion i veçantë i çështjes *Konovalov* nga Gjykata Kushtetuese e Federatës Ruse nr. 16-Ë e datës 11 nëntor 1997. Gjetje e një konvergjece midis Kushtetutës dhe neneve 11 të legjislacionit rus mbi kufijtë shtetërorë dhe kushtet e detyrimeve kufitare, të cilat lidhen me Marrëveshjen e Partneritetit dhe të Bashkëpunimit. (nenet 38 - 40).

2. Vendim i Gjykatës Federale të Arbitrazhit të Rajonit Volgo-Vyatskiy çështja N 17-151/5-2004 e datës 19 janar 2005. Shfuqizimi i dënimit administrativ për OOO “Ivanovkaya Alternative”.

3. Vendim i Gjykatës Federale të Arbitrazhit për Rajonin e Lindjes së Lartë. Çështja N 03-73/01-2/2609 e datës 19 dhjetor 2001. Shfuqizimi i dënimit administrativ për Kompaninë “Primorye”. Përcaktimi i shërbimeve të eksportit në legjislacionin rus. Analogji e legjislacionit; analogji me Seksionin IV, Kreu III dhe IV të Marrëveshjes së Partneritetit dhe të Bashkëpunimit.

4. Vendim i Gjykatës Federale të Arbitrazhit të Rajonit të Lindjes së Lartë. Çështja N 03-59/01-2/1791 e datës

(vijon në faqen 42)

Efektet ligjore të marrëveshjeve të asociimit me BE-në për shtetasit e vendeve joanëtare

(vijon nga faqja 41)

24 shtator 2001. Shfuqizim i dënimit administrative të Kompanisë “Sakhalinmorneftegas-Shelf”. Përkufizimi i shërbimeve të eksportit në legjislacionin rus. Analogji e legjislacionit, analogji me seksionin IV, kapitulli III dhe i IV i Marrëveshjes së Partneritetit dhe të Bashkëpunimit.

5. Vendim i Gjykatës Federale të Arbitrazhit të Rajonit të Moskës. Çështja N ÊÀ-À40/5556-01 e datës 5 Tetor 2001 Pagesa e taksave duke përfutuar AO “Ansald-VEI”. Përcaktimi i “subsidiaritetit.” Zbatimi i nenit 30 (b) të Marrëveshjes së Partneritetit dhe të Bashkëpunimit.

6. Vendim i Gjykatës Federale të Arbitrazhit të Rajonit të Moskës. Çështja N ÊÀ-À40/8111-05 e datës 31 gusht 2005.

Apelimi i vendimit të Dhomës së Patentave Ruse i cili refuzonte regjistrimin e emrit “compromat.ru”. Kushtet e mbrojtjes së pronësisë intelektuale. Zbatimi i parimit “Cassis” nëpërmjet Protokollit 10 të Marrëveshjes së Partneritetit dhe të Bashkëpunimit.

7. Vendim i Gjykatës Federale të Arbitrazhit të Rajonit të Moskës. Çështja N ÊÀ-À40/5565-05 e datës 29 qershor 2005. Apelimi i korporatës “Volvo” (Volvo Personvagnar) për Vendimin e Dhomës ruse të Patentave. Kushtet e pronësisë intelektuale. Zbatimi i parimit “Cassis” sipas Protokollit 10 të Marrëveshjes së Partneritetit dhe të Bashkëpunimit.

8. Vendim i Gjykatës Federale të Arbitrazhit të Rajonit të Moskës. Çështja N ÊÀ-À40/824-99 e datës 7 prill 1999. Shfuqizimi i dënimit administrativ të OOO “Popelenskiy dhe partnerët”. Përcaktimi i shërbimeve të eksportit në

legjislacionin rus. Analogji e legjislacionit me Seksionin IV, Kreu III dhe IV i Marrëveshjes së Partneritetit dhe të Bashkëpunimit.

9. Vendim i Gjykatës Federale të Arbitrazhit të Rajonit të Moskës. Çështja N À56-11044/98 e datës 8 tetor 1998; Shfuqizimi i dënimit të taksave për OOO “Master Shipping”. Trajtimi për kombin më të favorizuar për shërbimet ndërkuftare. Zbatimi i nenit 36 të Marrëveshjes së Partneritetit dhe të Bashkëpunimit.

10. Vendim i Gjykatës Federale të Arbitrazhit të Rajonit të Moskës. Çështja N À44-1814/03-Ñ9 e datës 11 dhjetor 2003. Pagesa e taksave për përfitimin e OOO “Amkor Ranch Novgorod”; Përcaktimi i parimit të subsidiaritetit në Rusi nuk është evidente për veprimtarinë ekonomike në Rusi. Zbatimi i nenit 18 të Marrëveshjes së Partneritetit dhe të Bashkëpunimit.

11. Vendim i Gjykatës së Lartë të Moskës. Çështja N 5-À02-64 e datës 7 qershor 2002. Zbatimi i vendimit të Gjykatës së Lartë në Rusi për çështjen “Moscovskiy Narodny Bank” Ltd. v. GU MNTK “Microkhirurgia glaza”; Zbatimi i nenit 98 dhe 110 të Marrëveshjes së Partneritetit dhe të Bashkëpunimit.

12. Vendim i Gjykatës së Lartë të Moskës. Çështja N ÆÊË 03-482 e datës 4 qershor 2003. Apelimi i OOO “Lukos Company”. Zbatimi i nenit XIII GATT nëpërmjet neneve të Marrëveshjes së Partneritetit dhe të Bashkëpunimit.

Alfred Kellemann
Projekti SMEI

KALENDAR I

(vijon nga faqja 1)

2. Projektligj “Për transmetimet me zë dhe/ose me zë e figurë në Republikën e Shqipërisë”.

· **Komisioni për Edukimin dhe Mjetet e Informimit Publik (përgjegjës)**

· **Komisioni për Integrimin European**

· **Komisioni për Çështjet Ligjore, Administratën Publike dhe të Drejtat e Njeriut**

3. Projektligj “Për shëndetin mendor”.

· **Komisioni për Punën, Çështjet Sociale dhe Shëndetësinë (përgjegjës)**

· **Komisioni për Çështjet Ligjore, Administratën Publike dhe të Drejtat e Njeriut**

4. Projektligj “Per regjistrimin e pasurive te paluajtshme”

· **Komisioni për Çështjet Ligjore, Administratën Publike dhe të Drejtat e Njeriut (përgjegjës)**

· **Komisioni për Ekonominë dhe Financat**

5. Projektligj “Për një ndryshim në ligjin nr. 10.031, datë 11.12.2008, “Për Shërbimin Përmbarimor Gjyqësor

Privat” të ndryshuar”.

· **Komisioni për Çështjet Ligjore, Administratën Publike dhe të Drejtat e Njeriut**

6. Projektligj “Për disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr. 9831, datë 12.11.2007, “Për dëmshpërblimin e ish - të dënuarve politike të regjimit komunist”, të ndryshuar”.

· **Komisioni për Çështjet Ligjore, Administratën Publike dhe të Drejtat e Njeriut (përgjegjës)**

· **Komisioni për Ekonominë dhe Financat**

7. Projektligj “Për një ndryshim në ligjin nr.7811, datë 12.4.1994, “Për miratimin me ndryshime të dekretit nr. 782, datë 22.2.1994, “Për sistemin fiskal në sektorin e hidrokarbureve (kërkim-prodhim).”

· **Komisioni për Ekonominë dhe Financat (përgjegjës)**

· **Komisioni për Veprimtaritë Prodhuese, Tregtinë dhe Mjedisin**

8. Projektligj “Për disa shtesa dhe ndryshime në

(vijon në faqen 43)

KALENDARI

(vijon nga faqja 42)

ligjin nr. 7746, datë 28.7.1993, "Për Hidrokarburet (kërkim dhe prodhim)".

- **Komisioni për Veprimtaritë Prodhuese, Tregtinë dhe Mjedisin (përgjegjës)**

- **Komisioni për Ekonominë dhe Financat**

9. Projektligj "Për ratifikimin e marrëveshjes, ndërmjet Këshillit të Ministrave të Republikës së Shqipërisë dhe Qeverisë së Malit të Zi, për zgjidhjen e borxhit të Republikës së Shqipërisë ndaj Malit të Zi".

- **Komisioni për Ekonominë dhe Financat (përgjegjës)**

- **Komisioni për Çështjet Ligjore, Administratën Publike dhe të Drejtat e Njeriut**

- **Komisioni për Politikën e Jashtme**

10. Projektligj "Për aderimin e Republikës së Shqipërisë në Konventën Ndërkombëtare për sistemin harmonizuar të kodifikimit dhe përshkrim të mallrave".

- **Komisioni për Ekonominë dhe Financat (përgjegjës)**

- **Komisioni për Çështjet Ligjore, Administratën Publike dhe të Drejtat e Njeriut**

- **Komisioni për Politikën e Jashtme**

- **Komisioni për Integrimin Europian**

11. Projektligj "Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 9887, datë 10.3.2008 "Për mbrojtjen e të dhënave personale".

- **Komisioni për Çështjet Ligjore, Administratën Publike dhe të Drejtat e Njeriut (përgjegjës)**

- **Komisioni për Sigurinë Kombëtare**

- **Komisioni për Integrimin Europian**

12. Projektligj "Për shoqëritë e bashkëpunimit bujqësor".

- **Komisioni për Veprimtaritë Prodhuese, Tregtinë dhe Mjedisin (përgjegjës)**

- **Komisioni për Integrimin Europian**

13. Projektligj "Për ratifikimin e marrëveshjes së bashkëpunimit, ndërmjet Këshillit të Ministrave të Republikës së Shqipërisë dhe Qeverisë së Republikës së Kosovës, në fushën e përfaqësimit konsullor".

- **Komisioni për Politikën e Jashtme (përgjegjës)**

- **Komisioni për Çështjet Ligjore, Administratën Publike dhe të Drejtat e Njeriut**

14. Projektligj "Për ratifikimin e marrëveshjes, ndërmjet Këshillit të Ministrave të Republikës së Shqipërisë dhe Qeverisë së Shtetit të Katarit, për shërbimet ajrore".

- **Komisioni për Veprimtaritë Prodhuese, Tregtinë dhe Mjedisin (përgjegjës)**

- **Komisioni për Çështjet Ligjore, Administratën Publike dhe të Drejtat e Njeriut**

- **Komisioni për Politikën e Jashtme**

15. Projektligj "Për aderimin e Republikës së Shqipërisë në Konventën Ndërkombëtare "Për thjeshtimin dhe harmonizimin e procedurave doganore", bërë në KYOTO, më 18 maj 1973 (e ndryshuar)".

- **Komisioni për Ekonominë dhe Financat (përgjegjës)**

- **Komisioni për Çështjet Ligjore, Administratën Publike dhe të Drejtat e Njeriut**

- **Komisioni për Politikën e Jashtme**

16. Shqyrtimi i kandidaturave për vendet vakante në institucione. (Shqyrtimi në seancë plenare sapo komisioni përgjegjës të shprehet me anë të raportit në bazë të nenit 111 të Rregullores).

- SEANCË PLENARE -

E mërkurë, datë 21 mars 2012, ora 10.00

1. Miratimi i procesverbalit të seancës plenare.

2. Projektligj "Për ratifikimin e marrëveshjes së bashkëpunimit, ndërmjet Këshillit të Ministrave të Republikës së Shqipërisë dhe Qeverisë së Republikës së Kosovës, në fushën e përfaqësimit konsullor".

- Shprehet komisioni për politikën e jashtme (përgjegjës)

- *relator: Kastriot Islami*

- Shprehet komisioni për çështjet ligjore, administratën publike dhe të drejtat e njeriut (dhënie mendimi)

- *relator:*

- Pyetje

- Diskutime

- Koha e debatit

Sipas nenit 80, pika 2 të Kushtetutës "Anëtarit të Këshillit të Ministrave i jepet fjala sa herë që e kërkon".

Pas përfundimit të diskutimeve:

(në emër të grupit parlamentar të LSI, z. Lefter Koka, Kryetar grupi)

(në emër të grupit parlamentar të PS, z. Gramoz Ruçi, Kryetar grupi)

(në emër të grupit parlamentar të PD, z. Astrit Patozi, Kryetar grupi)

- Koha e votimit

3. Projektligj "Për ratifikimin e marrëveshjes, ndërmjet Këshillit të Ministrave të Republikës së Shqipërisë dhe Qeverisë së Malit të Zi, për zgjidhjen e borxhit të Republikës së Shqipërisë ndaj Malit të Zi".

- Shprehet komisioni për ekonominë dhe financat (përgjegjës)

- *relator: Albana Vokshi*

- Shprehet komisioni për çështjet ligjore,

(vijon në faqen 44)

KALENDARI

(vijon nga faqja 43)

administratën publike dhe të drejtat e njeriut (dhënie mendimi)

- *relator:*
- Shprehet komisioni për politikën e jashtme

(dhënie mendimi)

relator: Luçiano Boçi

- Pyetje
- Diskutime
- Koha e debatit

Sipas nenit 80, pika 2 të Kushtetutës “Anëtarit të Këshillit të Ministrave i jepet fjala sa herë që e kërkon”.

- *Pas përfundimit të diskutimeve:*

(në emër të grupit parlamentar të LSI, z. Lefter Koka, Kryetar grupi)

(në emër të grupit parlamentar të PS, z. Gramoz Ruçi, Kryetar grupi)

(në emër të grupit parlamentar të PD, z. Astrit Patozi, Kryetar grupi)

- Koha e votimit

4. Projektligj “Për disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr. 9831, datë 12.11.2007, “Për dëmshpërblimin e ish - të dënuarve politike të regjimit komunist”, të ndryshuar”.

· Shprehet komisioni për çështjet ligjore, administratën publike dhe të drejtat e njeriut (përgjegjes)

- *relator:*
- Shprehet komisioni për ekonominë dhe financat

(dhënie mendimi)

- *relator: Luan Skuqi*
- Pyetje
- Diskutime
- Koha e debatit

Sipas nenit 80, pika 2 të Kushtetutës “Anëtarit të Këshillit të Ministrave i jepet fjala sa herë që e kërkon”.

- *Pas përfundimit të diskutimeve:*

(në emër të grupit parlamentar të LSI, z. Lefter Koka, Kryetar grupi)

(në emër të grupit parlamentar të PS, z. Gramoz Ruçi, Kryetar grupi)

(në emër të grupit parlamentar të PD, z. Astrit Patozi, Kryetar grupi)

- Koha e votimit

5. Projektligj “Për një ndryshim në ligjin nr.7811, datë 12.4.1994, “Për miratimin me ndryshime të dekretit nr. 782, datë 22.2.1994, “Për sistemin fiskal në sektorin e hidrokarbureve (kërkim-prodhim).”

· Shprehet komisioni për ekonominë dhe financat (përgjegjes)

- *relator: Florian Mima*
- Shprehet komisioni për veprimtaritë prodhuese, tregtine dhe mjedisin (dhënie mendimi)

- *relator: Selami Xhepa*

- Pyetje
- Diskutime
- Koha e debatit

Sipas nenit 80, pika 2 të Kushtetutës “Anëtarit të Këshillit të Ministrave i jepet fjala sa herë që e kërkon”.

- *Pas përfundimit të diskutimeve:*

(në emër të grupit parlamentar të LSI, z. Lefter Koka, Kryetar grupi)

(në emër të grupit parlamentar të PS, z. Gramoz Ruçi, Kryetar grupi)

(në emër të grupit parlamentar të PD, z. Astrit Patozi, Kryetar grupi)

- Koha e votimit

6. Projektligj “Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 7746, datë 28.7.1993, “Për hidrokarburet (kërkim dhe prodhim)”.

· Shprehet komisioni për veprimtaritë prodhuese, tregtine dhe mjedisin (përgjegjës)

- *relator: Ilir Bano*
- Shprehet komisioni për ekonominë dhe financat(dhënie mendimi)

- *relator: Gjok Uldedaj*
- Diskutime

- Koha e debatit

Sipas nenit 80, pika 2 të Kushtetutës “Anëtarit të Këshillit të Ministrave i jepet fjala sa herë që e kërkon”.

- *Pas përfundimit të diskutimeve:*

(në emër të grupit parlamentar të LSI, z. Lefter Koka, Kryetar grupi)

(në emër të grupit parlamentar të PS, z. Gramoz Ruçi, Kryetar grupi)

(në emër të grupit parlamentar të PD, z. Astrit Patozi, Kryetar grupi)

- Koha e votimit

7. Projektligj “Për gjykimin e Mosmarrëveshjeve Administrative dhe Organizimin e Drejtësisë Administrative”.

· Shprehet komisioni për çështjet ligjore, administratën publike dhe të drejtat e njeriut

- *relator: Armando Subashi*
- Pyetje

- Diskutime
- Koha e debatit

Sipas nenit 80, pika 2 të Kushtetutës “Anëtarit të Këshillit të Ministrave i jepet fjala sa herë që e kërkon”.

- *Pas përfundimit të diskutimeve:*

(në emër të grupit parlamentar të LSI, z. Lefter Koka, Kryetar grupi)

(në emër të grupit parlamentar të PS, z. Gramoz Ruçi, Kryetar grupi)

(në emër të grupit parlamentar të PD, z. Astrit Patozi, Kryetar grupi)

(në emër të grupit parlamentar të PD, z. Astrit Patozi, Kryetar grupi)

(vijon në faqen 45)

KALENDAR I

(vijon nga faqja 44)

- Koha e votimit
- 8. Plotësimi i vëndeve vakante në institucione.
- Koha e votimit
- 9. Diskutime për çështje jashtë rendit të ditës (60’).

- SEANCË PLENARE -

E enjte, datë 29 mars 2012, ora 10.00

1. Miratimi i procesverbalit të seancës plenare.
2. Projektligj “Për ratifikimin e marrëveshjes, ndërmyjet Këshillit të Ministrave të Republikës së Shqipërisë dhe Qeverisë së Shtetit të Katarit, për shërbimet ajrore”.

· Shprehet komisioni për veprimtaritë prodhuese, tregtine dhe mjedisin (përgjegjës)

· *relator:*

· Shprehet komisioni për çështjet ligjore, administratën publike dhe të drejtat e njeriut (dhënie mendimi)

· *relator:*

· Shprehet komisioni për politikën e jashtme (dhënie mendimi)

· *relator: Fatbardh Kadilli*

· Pyetje

· Diskutime

· Koha e debatit

Sipas nenit 80, pika 2 të Kushtetutës “Anëtarit të Këshillit të Ministrave i jepet fjala sa herë që e kërkon”.

· *Pas përfundimit të diskutimeve:*

(në emër të grupit parlamentar të LSI, z. Lefter Koka, Kryetar grupi)

(në emër të grupit parlamentar të PS, z. Gramoz Ruçi, Kryetar grupi)

(në emër të grupit parlamentar të PD, z. Astrit Patozi, Kryetar grupi)

· Koha e votimit

3. Projektligj “Për aderimin e Republikës së Shqipërisë në Konventën Ndërkombëtare për sistemin harmonizuar të kodifikimit dhe përshkrimin të mallrave”.

· Shprehet komisioni për ekonominë dhe financat (përgjegjës)

· *relator:*

· Shprehet komisioni për çështjet ligjore, administratën publike dhe të drejtat e njeriut (dhënie mendimi)

· *relator:*

· Shprehet komisioni për politikën e jashtme (dhënie mendimi)

· *relator: Florian Mima*

· Shprehet komisioni për integrimin europian (dhënie mendimi)

· *relator:*

· Pyetje

· Diskutime

· Koha e debatit

Sipas nenit 80, pika 2 të Kushtetutës “Anëtarit të Këshillit të Ministrave i jepet fjala sa herë që e kërkon”.

· *Pas përfundimit të diskutimeve:*

(në emër të grupit parlamentar të LSI, z. Lefter Koka, Kryetar grupi)

(në emër të grupit parlamentar të PS, z. Gramoz Ruçi, Kryetar grupi)

(në emër të grupit parlamentar të PD, z. Astrit Patozi, Kryetar grupi)

· Koha e votimit

4. Projektligj “Për një ndryshim në ligjin nr. 10031, datë 11.12.2008, “Për Shërbimin Përmbarimor Gjyqësor Privat”, të ndryshuar”.

· Shprehet komisioni për çështjet ligjore, administratën publike dhe të drejtat e njeriut (përgjegjës)

· *relator: Dashnor Sula*

· Pyetje

· Diskutime

· Koha e debatit

Sipas nenit 80, pika 2 të Kushtetutës “Anëtarit të Këshillit të Ministrave i jepet fjala sa herë që e kërkon”.

· *Pas përfundimit të diskutimeve:*

(në emër të grupit parlamentar të LSI, z. Lefter Koka, Kryetar grupi)

(në emër të grupit parlamentar të PS, z. Gramoz Ruçi, Kryetar grupi)

(në emër të grupit parlamentar të PD, z. Astrit Patozi, Kryetar grupi)

· Koha e votimit

5. Plotësimi i vëndeve vakante në institucione.

· Koha e votimit

6. Diskutime për çështje jashtë rendit të ditës (60’).

- SEANCË PLENARE -

E enjte, datë 5 prill 2012, ora 10.00

1. Miratimi i procesverbalit të seancës plenare.

2. Miratimi i kalendarit 3 javor te punimeve te Kuvendit 9-27 prill 2012.

3. Projektligj “Për aderimin e Republikës së Shqipërisë në Konventën Ndërkombëtare “Për thjeshtimin dhe harmonizimin e procedurave doganore”, bërë në KYOTO, më 18 maj 1973 (e ndryshuar)”.

· Shprehet komisioni për ekonominë dhe financat (përgjegjës)

· *relator:*

· Shprehet komisioni për çështjet ligjore, administratën publike dhe të drejtat e njeriut (dhënie mendimi)

· *relator:*

· Shprehet komisioni për politikën e jashtme

(vijon në faqen 46)

KALENDAR I

(vijon nga faqja 45)

(dhënie mendimi)

- *relator:*
- Pyetje
- Diskutime
- Koha e debatit

Sipas nenit 80, pika 2 të Kushtetutës “Anëtarit të Këshillit të Ministrave i jepet fjala sa herë që e kërkon”.

- *Pas përfundimit të diskutimeve:*

(në emër të grupit parlamentar të LSI, z. Lefter Koka, Kryetar grupi)

(në emër të grupit parlamentar të PS, z. Gramoz Ruçi, Kryetar grupi)

(në emër të grupit parlamentar të PD, z. Astrit Patozi, Kryetar grupi)

- Koha e votimit
- 4. Projektligj “Për shëndetin mendor”.
- Shprehet komisioni për punën, çështjet sociale dhe shëndetësinë (përgjegjës)

· *relator:*

- Shprehet komisioni për çështjet ligjore, administratën publike dhe të drejtat e njeriut (dhënie mendimi)

- *relator: Tritan Shehu*
- Pyetje
- Diskutime
- Koha e debatit

Sipas nenit 80, pika 2 të Kushtetutës “Anëtarit të Këshillit të Ministrave i jepet fjala sa herë që e kërkon”.

- *Pas përfundimit të diskutimeve:*

(në emër të grupit parlamentar të LSI, z. Lefter Koka, Kryetar grupi)

(në emër të grupit parlamentar të PS, z. Gramoz Ruçi, Kryetar grupi)

(në emër të grupit parlamentar të PD, z. Astrit Patozi, Kryetar grupi)

- Koha e votimit
- 5. Projektligj “Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 9887, datë 10.3.2008 “Për mbrojtjen e të dhënave personale”.

· Shprehet komisioni për çështjet ligjore, administratën publike dhe të drejtat e njeriut (përgjegjës)

- *relator:*

- Shprehet komisioni për sigurinë kombëtare

(dhënie mendimi)

relator:

- Shprehet komisioni për integrimin europian

relator:

- Pyetje
- Diskutime
- Koha e debatit

Sipas nenit 80, pika 2 të Kushtetutës “Anëtarit të Këshillit të Ministrave i jepet fjala sa herë që e kërkon”.

Pas përfundimit të diskutimeve:

(në emër të grupit parlamentar të LSI, z. Lefter Koka, Kryetar grupi)

(në emër të grupit parlamentar të PS, z. Gramoz Ruçi, Kryetar grupi)

(në emër të grupit parlamentar të PD, z. Astrit Patozi, Kryetar grupi)

- Koha e votimit

6. Projektligj “Për shoqëritë e bashkëpunimit bujqësor”.

· Shprehet komisioni për veprimtaritë prodhuese, tregtine dhe mjedisin (përgjegjës)

- *relator:*

- Shprehet Komisioni për Integrimin Europian

· *relator:*

- Pyetje
- Diskutime
- Koha e debatit

Sipas nenit 80, pika 2 të Kushtetutës “Anëtarit të Këshillit të Ministrave i jepet fjala sa herë që e kërkon”.

Pas përfundimit të diskutimeve:

(në emër të grupit parlamentar të LSI, z. Lefter Koka, Kryetar grupi)

(në emër të grupit parlamentar të PS, z. Gramoz Ruçi, Kryetar grupi)

(në emër të grupit parlamentar të PD, z. Astrit Patozi, Kryetar grupi)

- Koha e votimit

7. Plotësimi i vendeve vakante në institucione.

- Koha e votimit

8. Diskutime për çështje jashtë rendit të ditës (60’).

